LA MEVA MARE I JO

Estudi de les vides d'una immigrant gambiana i la seva filla

Fatu Sillah Sillah 2BSH

Dirigit per Glòria de Cruz

Promoció 2011-2012

16 d'octubre de 2012

Agraïments

Aquest treball no hauria estat possible sense les persones que m'hi han ajudat, per això dono les gràcies a totes elles:

A la Glòria, la meva assessora, per les seves orientacions, consells i correccions.

A l'Alba i l'Ami per deixar-me algunes de les fotos que hi apareixen.

A l'Ariadna per donar-me idees a l'hora d'estructurar el treball.

A l'Ernest per deixar que anés a casa seva sempre que no necessitava.

Al Consorci d'Acció Social de la Garrotxa, i particularment a la Rosario Mantero, per facilitar-me dades demogràfiques i per fer-me arribar documents que m'han estat de gran ajuda.

També m'agradaria donar les gràcies a les noies a les quals vaig fer les entrevistes: la Kadi, la Halimatu, l'Ami, la Mariam, la Fàtima i la Bintu.

A totes les persones que en algun moment m'han donat ànims o m'han ajudat a desconnectar del treball.

I finalment als meus pares, i en especial a la meva mare, per regalar-me totes aquelles estones i per compartir amb mi el que va viure ella.

Gràcies.

Índex

1. INTRODUCCIÓ 3
1.1. Objectius 3
1.2. Metodologia 5
2. GÀMBIA 7
2.1. Situació geogràfica 7
2.2. Història 7
2.3. Política 8
2.4. Economia 11
2.5. Demografia 12
2.6. Religió 18
2.7. Educació 19
2.8. La dona gambiana 23
3. OLOT 30
3.1. La immigració gambiana 30
3.2. Les dones gambianes a Olot 39
4. LA MEVA MARE I JO 50
4.1. HAWA SILLAH TUNKARA 50
4.2. FATU SILLAH SILLAH 68
5. CONCLUSIONS 95
6. BIBLIOGRAFIA 99
7. ANNEX 100

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Objectius

Des que sóc petita he estat envoltada per dues cultures: la catalana i la sarahule. Per una banda, hi ha la part que em ve de família, que forma part dels meus orígens, els meus pares, que van néixer a Gàmbia i Ghana i pertanyen a una ètnia de l'Àfrica subsahariana, la soninké. L'altra cultura que m'ha marcat des del principi és la catalana, pel fet d'haver nascut aquí i haver-hi passat tota la meva vida.

Al llarg dels disset anys de la meva vida he assimilat diferents aspectes de les dues cultures, però han estat dos processos diferents. La soninké l'he adquirit a través dels meus pares i altres familiars, que m'han anat inculcant els diferents valors i maneres de fer pròpies. En canvi la catalana, m'ha arribat majoritàriament gràcies a l'escola i a les relacions socials que he anat establint als diferents llocs. Però l'única diferència no resideix només en la procedència d'aquests coneixements sinó en la manera d'adquirir-los. Mentre que de la cultura catalana entenc el per què de moltes costums i creences, les nocions que tinc de la soninké són molt més limitades. Precisament aquest fet és una de les raons per les quals vaig decidir que fer el treball de recerca sobre aquest tems seria la millor manera per ampliar els meus coneixements i sobretot per poder entendre algunes conductes.

Hi ha un assumpte més personal que també em va moure a realitzar un treball d'aquest tipus, que és el de la meva mare, de la qual sabia molt poques coses fins el moment, com per exemple que va néixer a Ghana o que és la més gran de molts germans...

Una cosa que tenia clara abans de començar a fer el treball és que la meva vida no s'assembla gens al que va viure ella quan tenia la meva edat, per diverses raons com el lloc o el temps en què l'hem passada cadascuna de nosaltres. Per això, també vaig pensar que el treball de recerca també em podria servir per veure quines són les diferències que hi ha entre una i l'altra i si, tot i els diferents contextos geogràfics i cronològics, hi ha semblances i quines són.

És evident que no és igual una dona gambiana i una dona catalana i el seu paper dins la societat no és el mateix. Per això m'interessava estudiar les dones en les diferents esferes de la vida: a la família, educació, política..., quin és el seu paper en el procés migratori i com s'han integrat en la nova societat. A més, també em podria anar bé per a entendre alguns aspectes de la vida de la meva mare.

Pel que també sabia a través dels meus pares i oncles, una de les característiques més importants de la gent de cultura sarahule és la tradició d'emigrar cap a altres zones, ja siguin del mateix país, continent o cap a altres països d'arreu del món. Per tant he aprofitat per a explorar els trets característiques d'aquests moviments: si són migracions modernes o fa molts anys que es duen a terme, quines són les raons de les migracions, quins són els llocs on s'assenta principalment la població emigrada gambiana i com s'adapten als llocs de destí.

Un altre aspecte que vaig trobar que havia de tractar-se al meu treball de recerca, aprofitant que també es tractaria de mi com a noia catalana-gambiana és el de l'educació de les altres noies adolescents que, com jo, han nascut a Catalunya però que tenen arrels africanes. El que m'interessava en concret és el tema de l'èxit escolar de les noies d'orígens gambians i veure quina part de veritat i quina de mite té l'afirmació que diu que tots els estudiants amb aquestes arrels, tant siguin nois com noies, estan destinats a fracassar en els estudis. I per una altra part, veure quines són les principals causes per les quals els nois i noies sarahules deixen els seus estudis en les etapes post-obligatòries o fins i tot abans.

Abans de començar el treball, em vaig establir una sèrie d'objectius:

- Conèixer quines són les característiques de la cultura gambiana.
- Saber com ha estat la vida de la meva mare fins el moment, i en particular, com ha estat la seva adolescència.
- Comparar l'adolescència de la meva mare amb la meva i veure quines diferències i quines semblances hi ha entre totes dues.

- Estudiar el paper de la dona gambiana i les causes per les quals ocupa aquest lloc en la societat.
- Conèixer les característiques de les migracions sarahule.
- Estudiar la situació educativa de les noies nascudes a Catalunya amb orígens gambians.

1.2. Metodologia

El meu treball de recerca consta d'una part teòrica i una altra de més pràctica.

En primer lloc, he redactat un apartat sobre Gàmbia, el país dels meus pares, per tal de situar el context en el qual vivien abans d'emigrar cap a Catalunya. He tractat diferents temes, que van des de la situació geogràfica fins al paper de les dones al país. La informació per a aquest apartat ha estat extreta principalment de pàgines web i d'un llibre. Les dades demogràfiques que hi apareixen i els gràfics són obtinguts de l'indexmundi, que és una pàgina web on es poden consultar dades demogràfiques de tots els països.

Tot seguit he estudiat el lloc d'arribada dels meus pares: Olot. Però abans d'això, he explicat el fenomen migratori de les persones d'ètnia sarahule. He desenvolupat el tema de les migracions gambianes a Catalunya i Olot i totes les seves característiques. En aquest cas, la informació que ha estat recollida de les següents fonts: la tesi doctoral de l'Anna Farjas, dades demogràfiques facilitades pel Consorci d'Acció Social de la Garrotxa i material audiovisual de la mateixa entitat. A més, també he consultat algunes dades de l'Institut d'estadística de Catalunya i de l'Institut d'Estudis Socials de la Garrotxa.

Per a dur a terme l'apartat en el qual explico la situació educativa de les noies nascudes a Catalunya d'orígens gambians, he utilitzat un treball realitzat des del Consorci d'on he pogut extreure les dades acadèmiques. A més, he realitzat entrevistes a sis noies d'orígens gambians que o bé han cursat estudis post-obligatoris o estan fent l'ESO.

La part més pràctica del treball consta de la biografia de la meva mare i de la meva. Per a redactar la vida de la meva mare, cosa que vaig estar fent durant prop d'un mes, la font ha estat oral. És a dir, per a reconstruir la seva història ha estat ella mateixa qui, en

diverses estones, m'ha anat explicant les seves vivències. Cal destacar la intervenció del meu pare en alguns moments. Per a redactar la meva, procés que també va durar aproximadament un mes i que vaig anar duent a terme paral·lelament, he anat explicant la meva vida amb l'ajuda d'altres persones com els meus pares.

Les fotografies que s'han inclòs en el treball procedeixen de vàries persones: l'Ernest Bassols, l'Alba Sans, la meva germana i fotos que jo mateixa conservava. Els gràfics són extrets dels documents facilitats per l'IDESGA i el Consorci d'Acció Social de la Garrotxa i alguns són d'elaboració pròpia a partir de diverses dades.

2. GÀMBIA

2.1. Situació geogràfica

Gàmbia és un país de l'Àfrica subsahariana situat al nord-oest del continent. El seu territori està constituït per una franja de terra d'uns 50km d'ample i gairebé 300km. Té una superfície aproximada de 11000km² (és el país més petit del continent africà).

A l'oest, s'obre amb l'oceà Atlàntic (que és on desemboca el riu) i en totes les seves fronteres, que van ser establertes per França i Regne Unit durant l'Imperialisme (1889), limita amb Senegal.

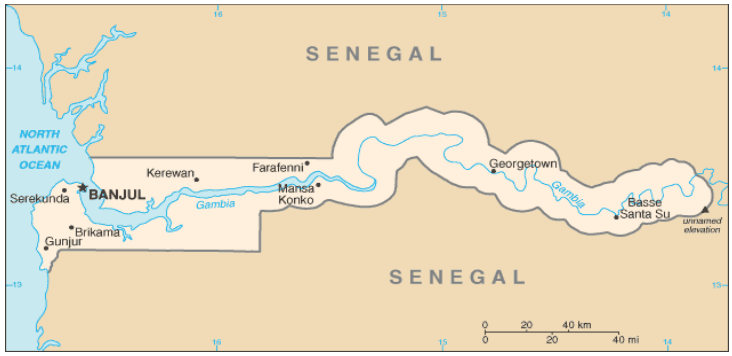

Gàmbia és un país molt planer, amb una altitud de menys de 300m sobre el nivell del mar, i és travessat d'est a oest pel riu que li dóna nom, el qual divideix el país en dues parts ben diferenciades. Aproximadament 1300km de la superfície total de Gàmbia estan coberts d'aigua.

El clima de Gàmbia és tropical. Hi ha una estació (des del juny a l'octubre) en què el clima és càlid i hi ha pluges abundants, i durant la resta de l'any les temperatures són més baixes i les precipitacions hi són escasses.

2.2. Història

La història de Gàmbia és molt poc concreta, i no es tenen coneixements dels fets que hi van ocórrer abans del segle III dC, ja que no hi havia una llengua escrita. Tot i així, els coneixements que se'n tenen provenen dels griots (narradors de llegendes i esdeveniments de les diferents comunitats).

El segle III dC la zona que correspon a Gàmbia era habitada per nòmades, a causa de la fauna i la vegetació que hi havia. En aquest període, van aparèixer tres imperis a la vora

del riu Níger, un dels quals ocupava la zona de Mauritània i Mali. El segle XV aquest imperi, que era musulmà, va dur a terme la conquesta de Gàmbia i Senegal per a convertir els seus habitants a la religió islàmica, però molts grups es van rebel·lar en contra.

El segle XV, els portuguesos van arribar-hi i van esclavitzar molts gambians enviant-los a llocs com el Carib o Amèrica Llatina. Però l'hegemonia portuguesa a la zona va durar poc, ja que els canvis polítics a Europa va fer que potències com Anglaterra i França es convertissin en les colonitzadores del territori. El 1807 els anglesos van abolir l'esclavitud a Gàmbia i hi van establir una colònia.

Durant la segona part del segle XIX, a Gàmbia hi va haver una guerra civil que enfrontava musulmans i no creients, l'anomenada guerra "soninké-marabut". Va tenir molta importància, ja que a partir d'aquest moment, a causa del poder que tenien els líders musulmans, molts gambians es van convertir a l'islam i van canviar els seus noms. El 1889, anglesos i francesos van definir les fronteres de Gàmbia, que són les mateixes que hi ha actualment.

La Segona Guerra Mundial va ser l'esdeveniment que va provocar el trencament de molts imperis colonials, i el 1961 molts països africans ja s'havien independitzat. Gàmbia ho va fer el 1965, però com a part de la Commonwealth[1].

El 1970 en va sortir i es va proclamar la República de Gàmbia, amb Dawda Jawara com a primer president.

2.3. Política

En els anys anteriors a 1888, l'estructura política que hi havia a Gàmbia era tradicional, i estava basada en el poder d'algunes ètnies. Aquell any, Anglaterra va colonitzar la zona i va implantar un protectorat amb la capital a Banjul (que abans s'anomenava Bathurst). La seva intenció era anar aconseguint poder, per la qual cosa van deixar que

[1] La Commonwealth és una organització formada per estats que comparteixen lligams històrics amb el Regne Unit. El seu objectiu és la cooperació internacional. Va ser fundada el 1887. Actualment està formada per 53 països.

els antics governants només s'encarreguessin dels assumptes relacionats amb els pobles.

A partir de 1900 Frederich Lugard, un administrador britànic va implantar un sistema de govern que es basava en una sèrie de característiques: tothom que nasqués a Gàmbia seria considerat britànic, el governador (cap de govern de la colònia) representava Anglaterra i els seus oficials provincials i de districte representaven la colònia i el protectorat. A més, els caps locals podien prendre decisions sempre que no estiguessin en contra dels ideals dels colonitzadors.

El 1962 es va redactar a primera constitució a Gàmbia, que atorgava autogovern total als gambians i els britànics passaven a un segon pla. Es van celebrar eleccions i Dawda Jawara (líder del partit People's Progressive Party[2]) va ser elegit primer ministre. El 1970 Gàmbia va aconseguir la seva independència. Després d'aquest fet, es va redactar una Constitució que dividia els poders en legislatiu, executiu i judicial i es van celebrar unes altres eleccions que van fer que el primer ministre es convertís en president.

El 1981, aprofitant l'absència de Dawda Jawara, un grup de rebels van dur a terme un cop d'estat que no va triomfar a causa de la intervenció senegalesa. Aquest esdeveniment va unir Gàmbia i Senegal. mateix any van crear la confederació de Senegàmbia, fet que va fer augmentar el descontentament entre la població gambiana.

El 1989 es va dissoldre.

El juliol de 1994, després d'acusacions de corrupció contra el govern de Dawda Jawara i descontentament en l'exèrcit, el tinent de l'exèrcit Yahya Jammeh va encapçalar un cop d'estat que va tenir èxit i va portar l'enderrocament del govern de Jawara i la pujada de Jammeh al poder, que va prohobir la participació en la política dels membres del PPP, va suspendre la Constitució 1970 i va obrir un període de transició amb la Constitució de la Comissió de Revisió. Aquesta comissió va redactar una nova Constitució, que va ser aprovada per referèndum el 1996 i que establia un govern presidencial, amb una

[2] El PPP va ser el partit que va encapçalar la independència de Gàmbia de Gran Bretanya, per la qual cosa mai va ser qüestionat per cap partit de l'oposició.

única cambra legislativa, un poder judicial independent i la protecció dels drets humans.

El 1996, es van celebrar unes eleccions democràtiques que Jammeh va guanyar amb el 56% dels vots i va formar un nou govern.

El 2001, després que Jammeh permetés que els partits de l'oposició podien participar de la política, es van celebrar eleccions, en les quals el partit el seu partit (*Alliance for Patriotic Reorientation and Construction*) va obtenir la majoria absoluta amb gairebé un 53% dels vots. Van ser considerades les primeres eleccions lliures que es celebraven en el país, tot i que hi va haver alguna irregularitat (com el suposat boicot per part del Partit Democràtic Unit).

L'APRC va tornar a guanyar les eleccions de 2006, després que es tranqués la coalició de l'oposició a principis de l'any. Aquest any, es van generar algunes tensions, com la detenció d'una periodista o un suposat cop d'estat que va obligar al president a tornar del seu viatge a Mauritània, pel qual alguns membres de l'exèrcit van ser arrestats i condemnats a mort.

Actualment Gàmbia és un país pluripartidista. Els partits que hi ha actualment són: Aliance for Patriotic Reconciliation and Construction (APRC), el United Democratic Party(UPD), el People's Democratic Orientation for Independence and Socialism (PDOIS) i el Nacional Reconciliation Party. El país està dividit en cinc regions: North Bank Division, Western Division, Lower River Division, Central River Division i Upper Division.

Yahya Jammeh

Dawda Jawara

2.4. Economia

Gàmbia és un país pobre en recursos, per això la major part de la seva economia gira al voltant de l'agricultura, del turisme i de l'exportació. La majoria de la població gambiana es dedica al cultiu de cacauets, blat, mill...I altres fonts d'ingressos són la ramaderia i l'emissió de segells.

Durant els anys setanta l'agricultura s'ha vist perjudicada per l'avançada del desert i la manca de pluges, que provoquen que disminueixi la producció, i sobretot la del cacauet.

El fet que una de les fonts d'ingressos més importants estigui tant afectat ha provocat un descens en els guanys d'exportació i un augment de les migracions cap a les zones urbanes del país o a altres estats.

Per a millorar la situació econòmica d'aquests anys, (caracteritzada per la baixa producció, l'augment de l'atur, dels preus i del deute extern), es van dissenyar varis programes: *l'Economic Recovery Programme*, *l'International Monetary Fund* i el *Programme for Sustained Development.* Aquestes mesures van comportar algunes millores econòmiques, però no van contribuir a l'augment del benestar del país.

Actualment, els serveis representen un 50% del PIB, la qual cosa reflexa la importància del comerç d'exportació i del turisme. L'agricultura és una tercera part del PIB, però representa més del 70% d'ocupació. El sector manufacteros és el que està menys desenvolupat (només proporciona un 5% del PIB).

El 1993, dades de l'informe *Houseland Economic Survey* explicaven que un 33% de la població gambiana estava sota la línia de pobresa, però segons dades del 2004, un 40,9% de gambians pateixen pobresa extrema (a la capital aquest percentatge és molt inferior). La renda per càpita és molt inestable: el 1998 era de 456 dòlars anuals i fins el 2003 va anar baixant fins a situar-se entre els 300-320 dòlars. L'any 2011 era de 430 dòlars.

L'Índex de Desenvolupament Humà[3] del 2000 situava Gàmbia en la posició 161 entre 175 països, per la qual cosa Gàmbia és un dels països més pobres del món. El 2010, l'IDH situava Gàmbia en la posició 168 entre 187 països.

2.5. Demografia

Tot i que Gàmbia és un país molt petit, és un dels països més densament poblats del món (amb 159 hab/km^2). El 1963 es van fer uns censos de població que es duen a terme cada 10 anys. En el primer cens, es va registrar una població de 315.846 habitants. Aquest nombre ha anat incrementant fins a arribar als 1.797.860 habitants que eren al 2011. Les causes d'aquest pronunciat augment de la població són l'elevat índex de natalitat, les migracions i el descens de l'índex de mortalitat (que entre el 2010 i el 2012 ha baixat del 12‰ al 7,65‰).

Tot i l'elevada natalitat , Gàmbia és un dels països menys desenvolupats, per la qual cosa l'esperança de vida és molt baixa. En el cas de les dones, és de 66 anys i de 61 en el cas dels homes. Per això, tal i com es veu en la piràmide de població de 2010, la major part de la població gambiana és jove, i a mesura que es van ascendint, el nombre d'habitants va disminuint.

La taxa de fertilitat és una variable demogràfica que també ha variat l'última dècada. En aquest país sempre ha estat alta (ja que els fills són concebuts com a proveïdors de suport econòmic per als pares), però mentre el 2000 les dones tenien una mitjana de sis fills, el 2011, en tenen aproximadament quatre. Aquest canvi és degut a que les dones reben més educació. Com a conseqüència de la disminució del nombre de naixements, l'índex de creixement també ha anat baixant els últims anys, de manera que el 2000 se situava en un 3.2% i el 2011 va ser d'un 2,39%.

A nivell d'alfabetització, Gàmbia se situa en la posició 195 entre 204 països, i només està al davant de països com Senegal, Somàlia, Sierra Leone o Afganistan. Des de 1995, la taxa d'alfabetització a Gàmbia va augmentar fins el 2001 (d'un 38,6% a un 47,5%). A partir d'aquell any, ha disminuït fins al 40,1%.

[3] IDH és un indicador creat el 1990 pel Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament per a mesurar el nivell de desenvolupament dels diferents països.

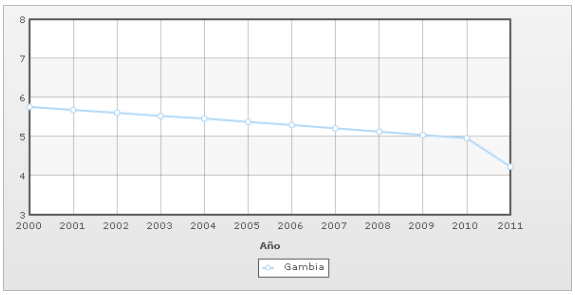

Evolució de l'índex de fertilitat a Gàmbia

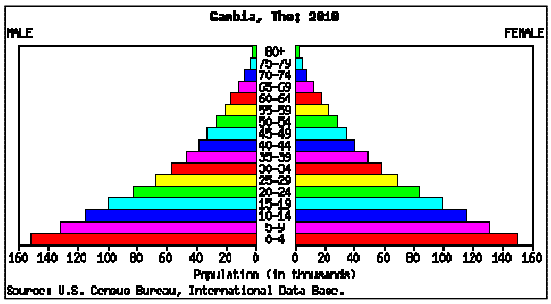

Piràmide d'edat a Gàmbia el 2010

Ètnies

Gàmbia és un país on existeixen vàries ètnies, i cadascuna d'elles té els seus costums, la seva llengua i les seves maneres de fer. Fins i tot tenen alguns trets físics que poden permetre distingir entre els membres d'una ètnia i els d'una altra.

Els mandinga o malinké

Els són un grup ètnic que formen unes 13.000.000 de persones que viuen en diveersos països de l'Àfrica subsahariana (Gàmbia, Guinea, Malí, Burkina Fasso...). A Gàmbia, representen un 42% de la població i estan assentats en zones properes a les ciutats.

També pertanyen a la família mandé, igual que el soninké.

La cultura dels mandinga és patriarcal, i la majoria són musulmans, tot i que pocs d'ells utilitzen el vestit àrab ni les dones porten vel. També hi ha una minoria que són animistes, és a dir, que creuen en els esperits i utilitzen amulets.

Tradicionalment, la societat mandinga és aristòcrata, i estava basada en un sistema que divideix la societat en nobles i vassalls. Els nobles eren els descendents de reis, i els vassalls eren esclaus, que normalment eren presoners de guerra. Amb el temps, aquestes diferències s'han igualat.

Un home mandinga

Actualment, els membres de l'ètnia mandinga es dediquen a l'agricultura, la pesca, la ferreteria o a la ramaderia.

Els fules o fulani

Són el poble nòmada més gran del món. El seu origen és desconegut, però s'han plantejat diverses hipòtesis al respecte: hi ha qui diu que són el resultat del mestissatge entre pobles de Sudan i nòmades del Sàhara, alguns situen el seu origen a fora de l'Àfrica (al Cauques o a Iemen).

Són un total d'uns set milions de persones dispersats en diferents països: Guinea, Camerun, Senegal, Ghana, Sierra Leone, Togo, Chat...

A Gàmbia, estan situats a la part més oriental del país i representen un 19% de la població. Es dediquen majoritàriament a la ramaderia, tot i que circumstàncies com la globalització han fet que molts d'ells s'assentin en zones urbanes.

Igual que moltes ètnies de l'Àfrica Occidental, els fules posseïen un sistemes d'organització feudals basats en una aristocràcia i una classe esclava. Actualment, els fulbes, tenen un sistema que ha estat modificat segons el qual es distingeixen en torobé, fulbe sure, fulbe ladde, fulbe nai i bororo.

Tres dones fules

Els sarahules o soninké

Són una ètnia de l'Àfrica occidental que viu en alguns països de l'Àfrica subsahariana com Senegal, Mauritània, Mali, Ghana, Gàmbia... Dins de les 1.703.000 persones que formen aquest grup ètnic, n'hi ha uns 160.000 a Gàmbia (una mica més del 7% de la població total), situats principalment al Upper River Division i a Serekunda, la ciutat més poblada del país.

Són un poble comercialitzador de sal or i diamants que s'engloba dins la família mandé, descendent dels bafour. Van ser els fundadors de l'antic Imperi de Ghana o

Wagadu (que són les terres que ara pertanyen a Mauritània i part de Mali), i el 1066 es van convertir en el primer grup ètnic que va adoptar l'islamisme, que és la religió en la qual creuen el 80% dels soninkés.. Tot i així, hi ha una minoria que practica el cristianisme.

La llengua soninké pertany al grup de les llengües mandé[4], a les quals també pertanyen el mandinga, el bambara...

Des dels seus inicis, la societat soninké ha estat basada en una jerarquia. Hi ha un conjunt de nivells, i les persones en formen part des que neixen. Per això, en els pobles, segons el nivell al qual pertany, una persona viurà en un "barri" o a l'altre.

En primer llor hi ha el tunka, que és el líder. A partir d'aquí, es classifiquen en tres nivells:

- Els "hooro" són homes lliures. Són als que pertanyen al nivell més alt. Són governants, i tenen dret a castigar i a fer justícia. Dins d'aquest grup es distingeixen els tunkalemmu (prínceps que estan destinats a reinar), els mango (guerrers, tenen alguna relació amb els tunkalemmu) i els modinu (sacerdots).
- Els "naxamala" són els que depenen dels homes lliures. També es classifiquen en tres grups: els tago, que són els que treballen el ferro; els sakko, que es dediquen a la fusteria; els jaroos són els que canten i tenen dret a dir el que volen i els garanko són els que s'encarreguen de treballar el cuir (fan sabates, seients...).
- Els "kome" són els descendents dels esclaus que van ser alliberats a principis del segle XX.

Una dona sarahule

El fet que la societat estigui dividida en aquests grups, fa que estigui prohibit que es barregin els grups, per tant, una persona només es pot casar amb algú que pertanyi a la mateixa categoria.

[4] Mandé: són un conjunt d'unes 60-70 llengües pertanyents a les llengües Níger-Congo parlades per alguns pobles de l'Àfrica Occidental , des de Nigèria fins a Senegal. Entre aquestes llengües hi ha el mandinga, el soninké, el bambara, el dioula...

Altres ètnies

Els wolof són un grup ètnic que es troba a Senegal, Gàmbia i Mauritània. Representen un 15% de la població gambiana, però tot i constituir una minoria, és una de les ètnies que té més influència en el país, ja que ocupen pràcticament tots els càrrecs importants. La major part de la població wolof a Gàmbia està assentada a la capital.

També hi ha altres grups ètnics com els diola, els bambara, els serer, els manjago...

Societat

La societat gambiana està basada en l'estratificació social, però aquesta classificació de les persones en diferents grups socials no és tan estricta com en l'antiguitat. Segons aquesta estratificació la societat està formada per homes lliures i esclaus.

En l'actualitat, però, els esclaus no es dediquen a treballar els camps dels homes lliures, sinó que participen en tasques que normalment estan relacionades amb les festivitats. El grup ètnic que segueix aquesta estratificació de manera més estricta són els sarahules.

A més d'aquesta jerarquia, la societat està basada en la vida comunitària: els adults (entre 18 i 40 anys) fan les feines pesades de la comunitat (com construir carreteres), la gent gran supervisa la feina i pren les decisions importants i les dones s'encarreguen de les tasques domèstiques. En les zones rurals, els gambians pertanyen a grups de treball (Kahhós).

Organització dels pobles

Els pobles estan organitzats en kabilas, que són agrupacions de cases de famílies que tenen lligams especials. Cadascuna d'aquestes cases s'anomena "ka" i és un recinte format per diverses casetes d'una mateixa família. Normalment tenen forma rectangular o quadrada i al centre hi ha una plataforma on es mol el gra, es reuneixen els familiars...

En el cas dels "kas" de les persones de l'ètnia sarahule, cadascuna de les casetes pertany a un home/dona casat , on viuen amb els seus fills. Quan els fills creixen, en el cas que siguin nois es traslladen a una habitació per a nois, mentre que les noies viuen amb les seves mares fins que es casen. Cadascuna d'aquestes casetes disposa d'un

espai comú (que fa la funció de sala d'estar o menjador), una cuina que està construïda en un petit edifici a part i una habitació. La neteja i el manteniment estan a càrrec de la dona, a la qual li són encomanades unes tasques que són prèviament repartides entre totes les dones del ka.

Al poble també hi ha una organització jeràrquica encapçalada per l'alcalde[5], i seguit pel cap del ka i el de família. Les dones també tenen les seves pròpies organitzacions, i estan relacionades amb l'organització de festes, dels horts...

Família

Com ja s'ha exposat en l'apartat anterior, les famílies gambianes viuen en "kas", és a dir, recintes grans on viu tota la família extensa. Per això, a Gàmbia la família representa una xarxa social molt important. S'hi estableix una relació patriarcal, per la qual cosa l'autoritat es transmet de pares a fills barons. Això vol dir que sempre que es casen dues persones passen a viure a la casa del marit.

En els recintes també hi ha establerta una jerarquia que comença pel cap del recinte, anomenat kagumeh (que és l'home més vell) i la seva dona o dones, els seus germans i els seus cosins (fills del seu oncle patern). D'aquesta manera quan mor el més vell, l'autoritat recau directament en el germà que el segueix. Les seves funcions són proveir el ka de menjar, ja sigui guiant la seva família en les diverses tasques o cultivant ell mateix. Entre les dones també n'hi ha una que té més autoritat que les altres i és la dona del kagumeh (quan aquest en té més d'una, és la seva primera dona). El que fa és repartir les feines entre les dones de la ka.

Segons això es pot veure que a l'hora d'establir les diferents relacions els factors més important s són el sexe (s'accepta la superioritat de l'home per sobre la dona)i l'edat, ja que sempre hi ha algú que et mana i algú a qui manes.

Als kas, a més, hi ha petites unitats d'organització: els quingu[6] i els Khurubansongué[7]

---

[5] En sarahule s'anomena degumeh; i és algú que pertany a la casta dels nobles.

[6] Conjunt de dones que fan els torns per cuinar també fa referència a les persones que mengen d'una mateixa olla.

[7] Conjunt d'homes que cultiven els camps-

A Gàmbia la poligàmia és molt comuna, de fet són excepcions aquells homes que només tinguin una dona. Això és degut a que es considera que el fet de tenir-ne dues o més (segons la religió musulmana cada home pot tenir fins a quatre dones) dóna prestigi i riqueses, ja que també comporta que cada home tindrà més fills.

Per a les dones té un avantatge, i és que es reparteixen les tasques, però també pot portar a competències i rivalitats entre elles.

També són molt freqüents els casaments creuats entre cosins, que tenen com a objectiu perpetuar les xarxes de parentiu. Aquests matrimonis són pactats per la família durant la infantesa dels cònjuges, i normalment es duen a terme en les zones rurals.

En gairebé tots els casos, les noies es casen sent adolescents[8] , en canvi els homes normalment ho fan quan ja han passat els vint anys.

En gran part, són les famílies que acorden els matrimonis, i ho fan per evitar que les filles es quedin embarassades abans de casar-se, per què no esdevinguin actives sexualment massa aviat o per interessos econòmics.

A causa del casament prematur de les noies, l'índex de solteres a Gàmbia a partir dels 25 anys és molt baix.

2.6. Religió

Gàmbia és un país on conviuen diverses religions, però el 90% dels habitants són musulmans. El 10% restant són cristians o gent que té creences animistes. A més, s'ha produït una barreja entre la cultura islàmica i les pràctiques animistes.

Des de l'antiguitat, a tots els pobles de l'Àfrica Occidental hi predominaven les creences animistes (veneraven diversos déus i creien en esperits), però a partir del segle XIII l'islam va arribar-hi, fent que pràcticament tota la població es convertís a aquesta

[8] A Gàmbia és permès que les noies es casin a partir dels 14 anys, però n'hi ha que ho fan més aviat.

religió. Aquest procés, que va començar a Mauritània a través dels marabuts[9], va ser molt dèbil fins el segle XIX, quan hi van haver les guerres soninké-marabut.

Actualment, molts pobles i ciutats de Gàmbia disposen de mesquites, que són els temples on van a resar diàriament i a on es celebra la pregària col·lectiva els divendres. L'imam és una persona molt important en la comunitat, ja que és qui dirigeix les pregàries. Els marabuts (encarregats de portar la religió musulmana als diversos països de l'Àfrica Occidental) també tenen importància, perquè són qui oficien els bateigs, els funerals, fan de mestres a les escoles alcoràniques.

Per altra banda, hi ha les religions animistes; que estan formades per les tradicions locals, supersticions i ideologies que hi havia a Gàmbia abans de l'arribada dels musulmans. Segons aquestes creences, existeixen diversos déus: el déu del cel, de la terra... A causa de l'arribada de l'islam, han perdut força en la societat dels països de l'Àfrica Occidental.

2.7. Educació

El fet que Gàmbia fos una colònia britànica fins el 1965 ha fet que al país hi hagi dos models educatius diferents: un basat en el model occidental i l'altre que forma els alumnes en la religió islàmica. Dins d'aquest segon tipus d'educació podem trobar tres variants: les madrasas, els jarañimbés i els maisis.

El model oficial a l'estat gambià és el britànic, ja que és el que dóna més sortides als estudiants. Per a facilitar l'escolarització dels gambians, la constitució gambiana estableix l'educació primària gratuïta (els primers sis anys). A més, perquè tant els alumnes que assisteixen a les escoles britàniques com a les alcoràniques rebin una formació bàsica, l'estat ha dut a terme ajudes a les escoles alcoràniques.

La major part dels gambians de les ciutats s'escolaritzen en els centres de model britànic, i alguns d'aquests també assisteixen als alcoràncics fora de l'horari escolar. En canvi, en les zones rurals, és més alt l'índex d'alumnes que van a les escoles alcoràniques, ja que en els pobles la religió té més importància.

[9] Homes coneguts per les seves capacitats per curar.

Les escoles de model britànic

En les escoles de model britànic, anomenades "English Schools", "Western Types of Education Schools" o "tubab schools[10]", són aquelles que es regeixen segons les directrius del model educatiu colonial, per la qual cosa la llengua que s'hi utilitza l'anglès (tot i així, en els primers anys els professors es dirigeixen als seus alumnes en les llengües locals, normalment el mandinga).

Tenint en compte d'on reben financiació les escoles es poden classificar en tres grups. En primer lloc hi ha les públiques, el manteniment i els salaris dels quals són a càrrec de l'estat, i per tant són gratuïtes. També hi ha escoles que reben financiació parcial per part de l'estat i les privades, que no reben cap ajuda de l'estat i les despeses es cobreixen amb les matrícules que paguen els alumnes. En la majoria de casos, les últimes són tan cares que hi pot accedir molt poca gent.

A Gàmbia, l'educació s'estructura en 6 nivells: el Nursery School (4-6)anys), el Lower Basic School (7-12 anys), l'Upper Basic School (13-15 anys), el Senior Secondary School (16-18 anys), el Gambia College i l'University of Gambia (a partir dels 18 anys).

La majoria dels alumnes, però, només cursen les dues primeres etapes (l'esperança de vida escolar és de 8 o 9 anys), i una minoria molt reduïda arriba als universitaris).

Pel que fa als alumnes, la majoria són nois, ja que igual que en molts països del Tercer Món l'Índex d'alfabetització és superior en els nois (un 48%) que en les dones (un 32,8%).

Per a millorar la situació, les dones gambianes han rebut ajudes per part d'UNICEF gràcies a les quals han sorgit comunitats de mares agrícoles que han construït escoles en les quals es dóna la formació necessària a les nenes de les zones agrícoles i se'ls dóna informació pel seu futur.

[10] "Tubab" vol dir blanc en sarahule, per això se'ls anomenen escoles de blancs.

L'escola de model britànic de Chamoi.

Les escoles de model alcorànic

Hi ha tres tipus d'escoles alcoràniques.

Els jarañimbés

És la que s'encarrega de transmetre la religió islàmica als alumnes, i per això molts pares de les zones rurals porten els seus fills en aquests centres.

Aquest tipus d'educació és impartida pels jarañimbés, i en alguns casos els alumnes acudeixen al seu recinte a les nits on, al voltant d'una foguera, reciten cantant fins a aprendre-se'ls de memòria.

Aquesta educació no és regular, ja que els alumnes hi assisteixen alguns dies de la setmana, excepte durant l'estació seca, que és quan hi van cinc dies a la setmana.

Els alumnes comencen l'educació als set anys. En el primer aprenen l'alfabet àrab, i més tard comencen a aprendre a pronunciar i a combinar les diferents lletres. Després comencen a recitar el coran. Aquest procés consisteix en començar memoritzant la primera sura[11], i un cop apresa es continua fins a acabar tot el coran. Es tarden quatre o cinc anys, per això molts alumnes (nois) es queden a les escoles fins que acaben. Les

[11] Són cadascuna de les seccions en les quals es divideix el coran.

noies, en canvi, hi estudien molts pocs anys (els suficients perquè aprenguin els versos necessaris per les pregàries diàries i les seves obligacions com a musulmanes).

Com que l'educació del jarañimbé es basa en la recitació, molts alumnes quan acaben no són capaços de traduir el coran a les llengües locals, i per això no poden aconseguir càrrecs importants en la comunitat islàmica.

Les madrases

Són escoles que ofereixen la mateixa formació que els jarañimbés i tenen els mateixos objectius, però és un tipus d'educació més formalitzada i organitzada. Per això, ha anat guanyant popularitat.

La majoria van ser creades a partir de jarañimbés i en els els seus edificis són antics jarañimbés. En les zones rurals van ser iniciats per la gent dels pobles, però a mesura que va anar passant el temps, van anar rebent ajudes de diferents organitzacions o de gent rica.

Tot i que tenen els mateixos fins, hi ha algunes diferències entre les madrasas i els jarañimbés: en els primers hi ha aules i tenen horaris, mentre que en els segons els alumnes seuen a terra i no hi assisteixen de manera regular, en els jarañimbés només s'aprèn a recitar el coran, i en canvi els professors de les madrasas ensenyen als seus alumnes a traduir els versos del coran.

Les els madrasas, pels pares, són millors que els jarañimbés, però aquests consideren que són una amenaça per ells i pels marabuts. Per això, alguns jarañimbés intenten involucrar-se en les madrasas.

També hi ha diferents tipus de madrasas segons la formació que ofereixen i segons la seva localització.

Hi ha les madrasas que només formen els alumnes basant-se en la religió islàmica, i les que, a més d'això, imparteixen assignatures com matemàtiques, geografia, ciències...

Segons la seva localització hi ha les madrasas urbanes (que estan més ben organitzades, tenen diferents nivells de formació i donen més opcions als alumnes) i les rurals (que compten amb molt pocs nivells, l'assistència dels alumnes és irregular i la

formació molt bàsica). Per tant, segons l'escola a la qual assisteixi una persona rebrà una millor o pitjor qualificació.

Des que van néixer, aquestes escoles s'estructuren en tres nivells: la primària de sis anys, la secundària de tres anys i el batxillerat de tres anys. Els alumnes que acaben batxillerat poden acudir a universitats de Kwait, Egipte, Aràbia Saudita...

Els maisis

Són les que ofereixen nivells més avançats d'educació islàmica, i només hi poden assistir nois, que viuen al recinte del mestre durant uns quants anys i a canvi treballen per ell (s'encarreguen del bestiar, dels camps, van a buscar llenya al bosc...).

Els professors, en aquest cas són marabuts que ajuden els seus alumnes a esdevenir marabuts o jarañimbés en un futur.

Es considera que la feina que fan els maisis és molt important, fins i tot es creu que és igual de rellevant que els coneixements que reben. Per això treballen molt i ho fan en condicions infrahumanes: reben una assistència sanitària pèssima, mengen poc, disposen de poca roba...

Hi ha alguns maisis que van a demanar caritat, i els que ho aconsegueixen entreguen el que els donen als marabuts.

Quan hi ha un maisi al poble, és molt probable que la taxa de matriculació als centres de model occidental sigui baixa, ja que els maisis fan tot el possible per atreure alumnes, perquè són la seva font de riquesa.

2.8. La dona gambiana

Introducció

Gàmbia és un dels països més poc desenvolupats del món, la qual cosa vol dir que gran part de la seva població es troba sota el llindar de la pobresa.

A més, es un estat on els drets humans són contínuament violats. En aquesta situació, un dels col·lectius que està més desfavorit és el de les dones, que com ha passat durant

tota la història, estan en una situació d'inferioritat en respecte als homes en pràcticament totes les esferes de la vida.

Això és degut principalment a raons culturals, religioses ideològiques i a l'existència d'una estructura política molt conservadora basada en la tradició gambiana i a l'escampament del fonamentalisme islàmic.

A pesar de tot, però,en els últims anys s'han promogut iniciatives molt prometedores per a millorar la situació. Però moltes d'elles no s'han dut a terme realment i no han estat proposades pel govern del país, sinó per organitzacions internacionals. Això demostra el poc interès que tenen els líders polítics per crear una societat amb menys desigualtats.

Educació

L'educació és un dels sectors en els quals hi ha hagut més progressos, però tot i així es pot veure en els diversos indicadors que el sistema educatiu gambià és un dels més precaris del món.

Les dades referents a l'alfabetització i la matriculació d'estudiants gambians ja deixen veure les desigualtats de sexe. A Gàmbia més del 65% de les dones són analfabetes, davant d'un 51% d'analfabetisme en la població masculina. El percentatge de noies que accedeixen a l'escola primària és del 70%, i el de nois és del 76%. En canvi a la secundària, només un 28% dels estudiants són nenes, i un 40% nens.

Pel que es pot veure en aquestes dades, a mesura que puja el nivell acadèmic, el percentatge d'escolarització és inferior. Les causes d'aquest fet són principalment tres. En primer lloc, moltes famílies gambianes són extenses, i no disposen de suficients recursos per a l'escolarització dels seus fills[12]. També és degut a que les noies, des de petites, s'ocupen de tasques domèstiques com cuidar els seus germans petits o anar a buscar aigua al pou. I per últim, la majoria de noies a partir dels 15 i 16 anys es veuen obligades a casar-se en contra de la seva voluntat, cosa que impedeix el seu seguiment en els centres educatius.

[12] Es prioritza l'educació dels fills mascles a la de les filles i hi ha famílies que prefereixen que els seus fills assisteixin a les escoles alcoràniques.

Dins del país, hi ha diferències pel que fa a l'educació. A les zones rurals la situació és més precària que a les ciutats, perquè les condicions de vida són més dures.

El govern gambià ha promogut mesures com la creació d'escoles per a nenes (anomenades "girls friendly schools") i del "girls education desk" per tal de fomentar l'educació femenina. També ha dut a terme campanyes de sensibilització perquè els pares optin per escolaritzar les seves filles.

Aquest sistema de mesures, però, no pot ser efectiu, ja que el govern no ha adoptat cap mesura en contra les pràctiques que impedeixen l'escolarització, com els matrimonis o la obligació de realitzar les feines domèstiques.

Sanitat

L'àmbit de la salut és un dels quals en el qual el govern gambià dedica menys esforços, tot i el creixement de la població i les males condicions del país.

Dues de les causes de mort més importants són la mort en l'embaràs i la SIDA.

Les morts per embaràs l'any 2010 a Gàmbia són del 10 per mil, i es preveu que aquesta taxa pot augmentar fins el 16 per mil en les zones rurals. Aquest fet s'explica pel gran número d'embarassos precoços (ja que les noies contrauen matrimoni durant l'adolescència) i per l'alt índex de fertilitat, que ha disminuït en els últims anys a causa de la introducció dels anticonceptius.

La SIDA és una de les malalties que afecten a més població del continent africà, i la majoria són dones. A més, és una malaltia que s'està estenent degut a la pràctica de la poligàmia i la falta de conscienciació per part de la població, que es veu influenciada per les campanyes religioses, tant musulmanes com cristianes, que prohibeixen la utilització d'anticonceptius.

En la sanitat també reben millor tracte els homes que les dones, que degut a la poca atenció sanitària que reben són més propenses a patir deficiències nutritives, sobretot l'anèmia.

Política

L'àmbit de la política és una de les esferes de la vida que compta amb menys participació per part de les dones, ja que es considera (cada vegada s'intenta més fer desaparèixer aquesta creença) que els càrrecs polítics estan reservats als homes, així com tots aquells que requereixin un nivell de qualificació alt.

Gàmbia, a més de ser un dels últims països en aconseguir la independència, és un dels que va trigar més a incorporar el sufragi femení. Mentre a pràcticament tots els països de l'Àfrica s'havia permès el dret de vot de les dones, a Gàmbia va arribar el 1960. Aquest any també es va aprovar el dret de presentar-se en unes eleccions

A partir d'aquell moment, tot i que molt a poc a poc, les dones gambianes han anat intentant augmentar la seva participació de la vida política del país. El 1982 va ser escollida la primera dona del parlament. Es tracta de Nyimasata Sanneh-Bojang, que va ser nomenada secretària parlamentària de treball, salut i benestar. Des d'aquell moment, aproximadament una vintena de dones gambianes han ocupat càrrecs polítics. Entre elles destaquen Bintanding Jarju, Fatou Bensoda o Nancy Njie.

Actualment, la representació femenina al parlament gambià és del 7,5% (ocupen quatre dels cinquanta-tres escons).

Des de l'arribada de les dones a aquests càrrecs, s'han aprovat mesures com la creació del Consell Nacional de la Dona, de la Taula per una llei al del Parlament i de la Política per al Progrés de la Dona gambiana.

Fatou Bensoda

Ocupació

El sector ocupacional on hi ha més presència femenina és el de l'agricultura, on més del 70% dels treballadors són dones, que produeixen la major part de la producció agrícola total, sobretot d'aliments com el cacauet, l'arròs...

El 21% dels treballadors del sector públic són dones, i el 32% de les empreses privades també. Tot i que en l'educació i la sanitat s'ha començat a tenir en compte a les dones, només un 17% d'aquests càrrecs són ocupats per persones de sexe femení.

Dins del sector de feines que requereixen un alt nivell de qualificació, només un 4,9% de la mà d'obra són dones, i hi ha un 61,9% que representa la mà d'obra qualificada. En canvi, més del 90% dels homes ocupen els llocs que ,requereixen un nivell de formació alt. Per això, en el món del treball passa el mateix que en l'educació: a mesura que pugem de nivell de qualificació requerit, la presència de dones és cada vegada més escassa. Això és degut, a més de la discriminació, al fet que molt poques noies acaben estudis superiors i una bona qualificació.

Dones gambianes treballant al camp

Família

La família és un dels àmbits de la vida en què les dones estan en més desigualtat en relació amb els homes, ja que (i sobretot en el cas dels sarahules), la cultura gambiana és molt conservadora i tradicional, i si una cosa té clara és el paper de la dona dins la societat i en l'àmbit familiar. També hi influeix la religió islàmica, que defensa la superioritat de l'home per sobre la dona.

Les dones a Gàmbia (igual que en molts altres països africans) estan estrictament lligades a un home durant tota la seva vida: quan són nenes han d'obeir les ordres del seu pare, i quan es casen passen a ser responsabilitat del seu marit. Fins i tot quan es queden vídues, normalment l'única opció que tenen és tornar-se a casar, ja que si no, no tenen altra manera de sobreviure[13].

[13] En algunes ètnies es considera que si una dona es casa, ja no és responsabilitat del seu pare, i per tant, aquest no té la obligació d'acollir-la a casa seva en el cas que es quedi vídua.

Això crea una situació de dependència envers els homes que impedeix que les dones puguin assolir una independència econòmica o realitzar qualsevol gestió fora de casa sense l'ajuda d'un home.

La majoria de dones no accedeix al món laboral perquè el seu paper dins la família no és proporcionar els recursos necessaris per a cobrir les seves necessitats, sinó estar al pendent dels fills i realitzar totes les tasques relacionades amb la llar.

Pel que fa referència als matrimonis, hi ha molt poques noies que puguin escollir les persones amb les quals contrauen matrimoni, són els pares dels dos cònjuges que concerten l'enllaç, tot i que en alguns casos es té en compte la voluntat de la noia. Aquests enllaços concertats, doncs, normalment són entre una noia adolescent amb un home adult i també es donen molts casos de matrimonis endogàmics, és a dir, entre dues persones de la mateixa família (normalment cosins).

Dins de la llar, l'home sempre és qui disposa de més autoritat. Per tant, tot i que siguin les dones les que passen la major part del temps amb els fills, és el pare qui realment decideix tot el que és referent a l'educació dels fills i els valors que se'ls inculca.

Aquesta situació és generalitzada en les zones rurals, mentre que a les zones urbanes la situació ha anat canviant amb el pas dels anys a causa de l'arribada de corrents ideològics més occidentalistes que han permès que tant les noies com les seves famílies desenvolupin una mentalitat menys tradicional.

Mesures a favor de les dones

Per part del govern gambià, són molt poques les mesures que s'han pres a favor de les dones els últims anys. Això s'explica perquè la majoria de parlamentaris són conservadors i es mostren reticents a realitzar qualsevol canvi en la llei que afavoreixi les dones. I pel que fa a l'oposició, els problemes de les dones no són realment la seva prioritat.

El 1999, però, l'Assamblea Nacional va aprovar el document "la política a favor del progrés de la dona" i va reconèixer la necessitat d'eliminar totes les formes de

discriminació contra la dona per convertir les seves lleis en compatibles amb el Comitè per l'Eliminació de la Discriminació en contra la Dona.

Tot i haver aprovat aquestes mesures, no s'han portat endavant i el govern es mostra molt aliè a aquesta qüestió.

També dins el mateix govern es va crear el Consell Nacional de la Dona, compost per 44 membres la funció dels quals és assessorar el govern i recomanar-li propostes per millorar la situació de les dones. Col·labora amb l'Oficina de la Dona, una entitat formada per 32 persones que coordinen les seves activitats amb les del Consell.

Per part de l'estranger és on Gàmbia rep més suport en aquest àmbit, ja que existeixen diverses organitzacions internacionals que ajuden a finançar projectes. Un exemple n'és una mesura que va dur a terme el Banc Mundial el 2006 anomenada "programa pel desenvolupament de les dones i les nenes", per tal d'incrementar la seva intervenció en els diferents àmbits de la societat i també el seu poder de decisió. En principi, se centrava en les zones més desfavorides del país, i a poc a poc es va anar estenent a pràcticament tot el territori.

Les principals ONG que actuen a Gàmbia a favor de les dones són BAFROW (Foundation for Research on Women's Health, Productivity and the Environment), creada el 1991 i GAMCOTRAP (Gambian Committee on Traditional Practices). Totes dues tenen com a objectius principals defensar els drets de les dones i combatre la mutilació genital femenina.

3. OLOT

3.1. La immigració gambiana

Història de les migracions gambianes (soninkés)

Les migracions del poble soninké, des de l'època precolonial, estan estretament lligades a les migracions històriques. Les societats soninkés precolonials, que es dedicaven principalment a l'agricultura, van crear una línia de pobles des del nord del Senegal al riu Níger. Allà van establir relacions amb els nòmades que habitaven el deserts, i aquest fet, juntament amb el fet que hi ha una estació seca en què l'activitat agrícola quedava paralitzada van provocar que desenvolupessin un sistema comercial a l'oest de Sudan. Això va permetre a molts soninkés aconseguir moltes riqueses, que van invertir en esclaus i així van poder ampliar la xarxa comercial cap al nord.

Aquest tipus de migracions eren temporals, ja que només es duien a terme durant l'estació seca, per la qual cosa només es movien en un territori d'uns mil quilòmetres.

A partir d'aquestes migracions i en període de prosperitat, van sorgir les migracions laborals[14]. Aquesta situació de bonança econòmica va ser provocada per l'expansió del comerç francès al Senegal i la consecució d'esclaus per part dels comerciants soninkés. Dins d'aquest grup de les anomenades migracions modernes se'n poden diferenciar dos tipus. Les més generalitzades són les plebees, que és la dels agricultors i les altres són les de l'aristocràcia, és a dir, la dels nobles.

Més tard Gàmbia va esdevenir exportador de cacauets a Europa (concretament a Gran Bretanya), cosa que va portar beneficis tant als pobres com als rics, que van esdevenir mariners al riu Senegal.

Per tant, l'origen de les migracions gambianes no està relacionat amb cap situació de pobresa o guerra, sinó amb el desig de cercar noves oportunitats, guanyar diners i així augmentar les seves riqueses. Per una altra part, l'increment de les migracions del grup soninké s'expliquen pel fet que la presència d'aquesta ètnia era molt abundant en

[14] Són aquelles dutes a terme per les persones que es traslladen d'un lloc a un altre per trobar una feina o per canviar-la.

diversos països africans, i això va afavorir l'establiment de xarxes d'informació a través de les quals s'assabentaven de les oportunitats d'aconseguir feina que tenien en els diferents països.

Els dos trets que caracteritzen les migracions sarahules són dos. En primer lloc, el fet que van aparèixer a partir de la necessitat de la gent de garantir-se un nivell de vida més alt. A més, és un tipus de migracions que segueixen una línia descendent en la societat, ja que els primers en abandonar el seu país van ser els aristòcrates, i els últims, els esclaus.

A partir del segle XIX va canviar la finalitat de les migracions, i el que volien aconseguir els migrants era esdevenir gent distingida. Per això, amb els diners que aconseguien finançaven diverses obres en els seus països d'origen i quan tornaven eren molt respectats pel seu poble.

A finals del segle XVIII, el XIX, i la primera meitat del XX els fluxos de migració soninké es concentraven bàsicament a l'Àfrica Occidental i al nord del continent, però un cop es va acabar la Segona Guerra Mundial i hi havia molta demanda laboral en els països europeus, es van generalitzar arribant a pràcticament tot el món.

Les migracions gambianes a Catalunya

Gàmbia és un dels vint països dels quals prové una major quantitat d'immigrants que resideixen a Catalunya, que és la comunitat autònoma que dins de l'Estat espanyol acull a més immigrants d'aquesta nacionalitat. El col·lectiu gambià representa un 1,43% respecte del total de població estrangera, i un 0,23% respecte del total de població de Catalunya.

L'arribada de gambians, així com d'altres nacionalitats provinents d'Àfrica subsahariana com els senegalesos a Catalunya comença a finals dels anys 70 i principis dels 80.

Aquesta població, que emigrava del seu país amb l'objectiu d'aconseguir millorar la seva qualitat de vida a causa de les males condicions del seu país, es va assentar sobretot al Maresme, i com que la majoria eren persones sense qualificació, es dedicaven majoritàriament a fer feines agrícoles.

Les raons per les quals molts immigrants (i no només gambians, sinó d'altres llocs d'Espanya i del món) van decidir instal·lar-se a Catalunya són principalment tres. En primer lloc, l'important índex de creixement econòmic d'aquesta comunitat respecte les altres de l'Estat Espanyol. També hi havia molta demanda de llocs de treball (sobretot en l'àmbit de l'agricultura), ja que des de 1975 la taxa de natalitat va patir una forta davallada passant dels 112.000 naixements d'aquell any als pràcticament 65.000 del 1985 i el nivell formatiu de la població autòctona era cada vegada més alt. I per últim, va augmentar l'índex d'ocupació femenina, fet que va fer incrementar la demanda de feines relacionades amb la llar.

En els primers anys, la major part dels immigrants eren homes joves. En un primer moment, vivien en pisos on molts d'ells eren solters, i a mesura que aconseguien una feina i certa estabilitat econòmica van començar el reagrupament familiar, és a dir, portaven les seves dones cap aquí i amb elles duien a terme la construcció familiar. Moltes de les dones que venien eren molt joves.

Dins de les migracions gambianes en podem diferenciar dos tipus. En primer lloc, hi ha les que es van dur a terme des dels anys 70, la finalitat de les quals era laboral. L'altre tipus són les de tipus familiar, és a dir, les que corresponen a totes aquelles persones que no han emigrat per raons econòmiques sinó pel reagrupament familiar.

El creixement de la població gambiana a Catalunya ha estat mes o menys constant des de la seva arribada al territori. L'any 2000 residien a Catalunya un total de 6.955 gambians, que han anat augmentant durant els anys fins a assolir els 16.978 que eren l'any passat.

Dins d'aquest creixement, des de l'any 2000 fins al 2007 aproximadament les migracions tenien una finalitat tant laboral com familiar, però a partir d'aquest any i arran de la crisi i la davallada de les demandes de treball, la majoria de les migracions són de caire familiar.

Com es pot veure en aquest gràfic la major part de la població gambiana a Catalunya sempre han estat homes, mentre que les dones no han superat mai les cinc mil.

A més, tot i que el nombre de les dones també ha crescut, el creixement més gran des del 2000 fins al 2011 l'han experimentat els nois. Això és degut al fet que el paper d'emigrar segons la cultura sarahule correspon als homes, i les dones s'han de limitar a acompanyar-los.

Les següents piràmides d'edat corresponen a la població gambiana que habitava a Catalunya els anys 2000 i 2011.

L'any 2000 gran part de la població es gambiana tenia entre 30 i 49 anys i també n'hi havia molta entre els 0 i 9 anys. Això és degut en primer lloc a que els immigrants joves que havien arribat des dels anys 80 ja havien assolit l'edat adulta i per una altra part a l'alt índex de natalitat de la població sarahule.

El 2011, en canvi, la població no estava concentrada en unes franges determinades, sinó que hi havia molta representació en totes les edats. Evidentment, les franges amb més població són les que corresponen a l'edat adulta. El fet que tant al 2000 com al 2011 no hi hagi gambians pràcticament a partir dels 55 anys s'explica perquè molts d'ells, quan s'acosta la seva jubilació tornen al seu país perquè consideren que és allà on han d'acabar les seves vides i donen per finalitzat el període com a emigrants. Quan arriben allà esdevenen gent molt reconeguda en els seus pobles.

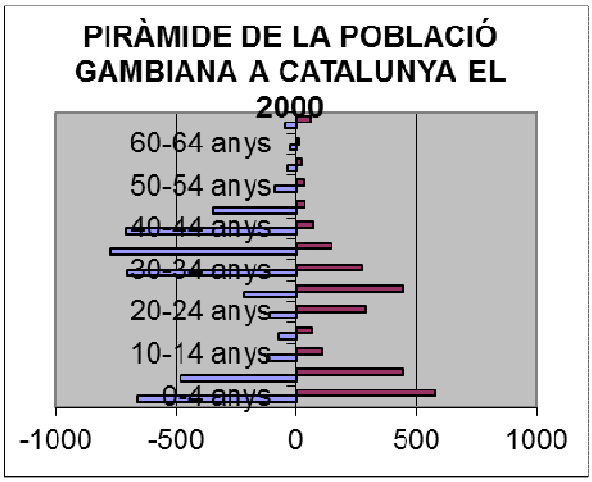

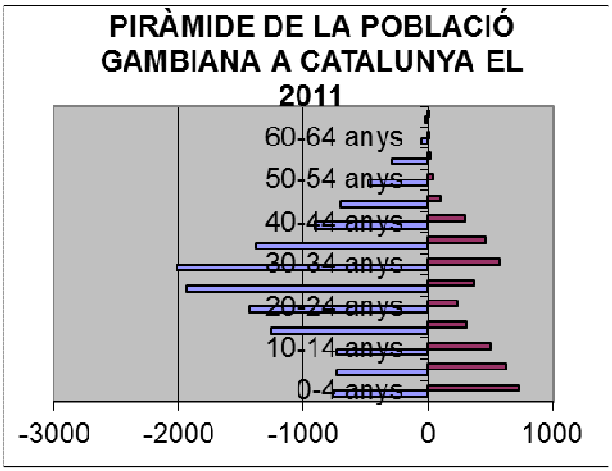

Principals assentaments de població gambiana en el territori català

Com passa amb els altres col·lectius d'immigrants, des de la seva arribada la població gambiana es va concentrar en unes zones determinades de Catalunya. En un principi, molts vivien a la zona del Maresme, en municipis com Premià de Mar, Lloret i Mataró, però atrets per un seguir de condicions van decidir emigrar cap a altres zones sobretot de la província de Girona. La seva representació més gran, dins de les comarques gironines es troba a les comarques de la Garrotxa, el Pla de l'Estany, el Gironès i la Selva. En un primer moment, quan van arribar a aquests municipis es dedicaven a fer feines al camp, a netejar boscos, a recollir pinyes... i amb el pas dels anys les feines es van diversificar de manera que van començar a treballar en fàbriques càrniques i de filatures, en escorxadors, granges de pollastres, fàbriques de plàstic... també hi va haver una minoria que es dedicava a la construcció i alguns que anys després de la seva arribada van establir negocis on venien productes provinents del seu país.

En aquestes tres comarques, la concentració de gambians es dóna principalment a unes ciutats determinades: Olot, Blanes, Banyoles i Salt, que són els quatre municipis de la Catalunya on hi ha més gambians. Entre aquestes, el municipi amb més presència gambiana és Salt, on el 2011 s'en van registrar 1825.

També hi ha un assentament de població gambiana important a la comarca del Maresme, concretament a Mataró, ciutat que acull 1365 residents gambians.

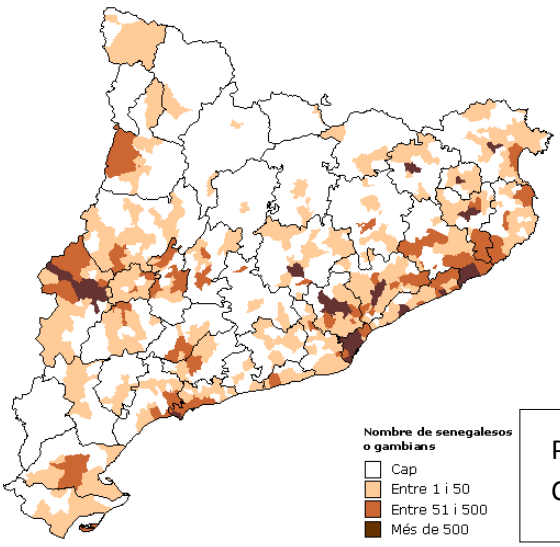

Població gambiana o senegalesa a Catalunya el 2011

En el mapa hi ha la distribució de població gambiana i senegalesa en el territori català. Els punts principals de concentració d'aquests dos col·lectius es troben a la franja est de Catalunya i també n'hi ha a algunes comarques de la província de Lleida.

Segons les dades extretes de l'idescat les taques corresponents a la població gambiana són les que es troben a les comarques anteriorment esmentades. Les zones de l'oest i de Barcelona, per tant, pertanyen a la població senegalesa.

El gràfic representa la població gambiana a les províncies de Catalunya. La barra de color blau corresponen a l'any 2000 i la taronja representa els gambians l'any 2011. Des d'un principi la major part de gambians es troben a les províncies de Girona i Barcelona (aquesta és en la que estan distribuïts de manera més desigual, ja que es troben principalment a quatre ciutats: Mataró, Terrassa, Granollers i Barcelona) i en canvi la seva presència a les províncies de Lleida i Tarragona ha estat molt reduïda. Tot i això, podem observar que a pesar que el creixement ha estat més significatiu a Girona i Barcelona, en aquestes dues províncies també ha augmentat el nombre de gambians.

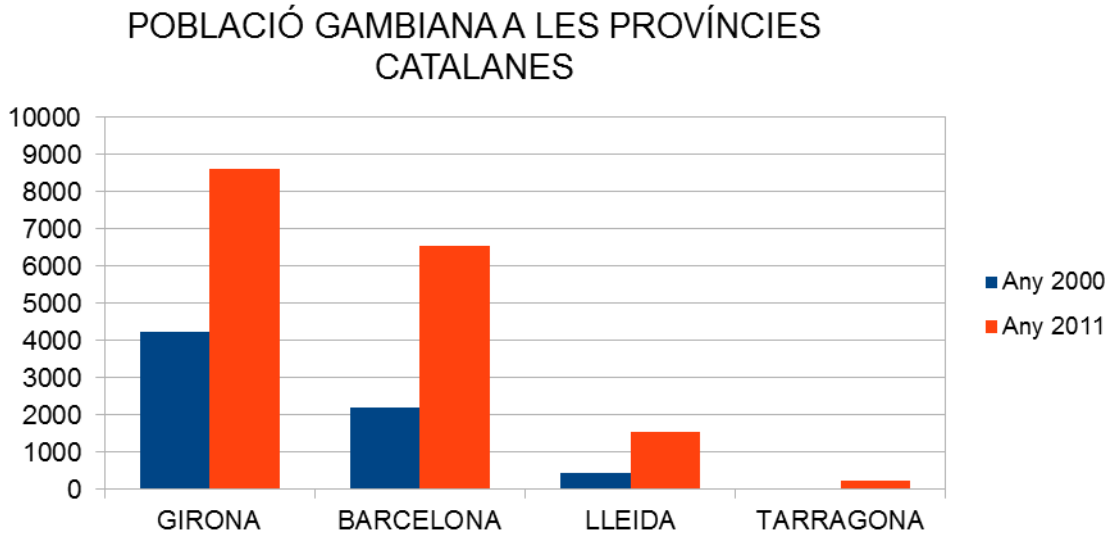

La immigració gambiana a la Garrotxa i Olot

Olot, des dels anys 70 sempre ha estat un dels municipis que ha atret més emigrants, ja siguin de la resta de Catalunya i d'Espanya com d'altres països arreu del món. Per tant, el el creixement de la població des d'aquells anys a ara ha estat constant. Mentre que el 1975 la població era de 22941 habitants, el 2011 havien assolit els 33725 amb una densitat de població de més de mil habitants per quilòmetre quadrat. En canvi, als altres municipis de la comarca el creixement no és tan significatiu, la qual cosa vol dir que dins la comarca de la Garrotxa la població immigrant tendeix a concentrar-se a la capital.

El fet que Olot sigui un lloc d'atracció per als emigrants és degut a que concentra activitats econòmiques de tots els sectors. En el sector secundari, hi ha les indústries, que són l'activitat principal de la població autòctona i ocupen l'eix industrial al riu Fluvià i municipis com les Preses, Olot o Sant Joan les Fonts. A més hi ha una gran diversitat d'indústries: la càrnia, de filatures, d'embotits.... També és important el sector dels serveis (comerç) i per últim el de l'agricultura, en pobles com Santa Pau o la Vall d'En Bas.

La immigració a Olot comença cap als anys 50, quan arriba gent provinent de Catalunya i de la resta d'Espanya. Pel que fa a la immigració subsahariana i concretament gambiana, comença a Olot a partir de finals dels anys 80, amb l'arribada de gambians que havien estat en altres llocs del Maresme o en altres països com França i Alemanya. Aquí, es dediquen principalment a treballar en fàbriques i escorxadors.

En un principi, a part de la concentració en un mateix municipi de destí, podem veure que dins del seu país d'origen la majoria dels sarahules assentats a Olot provenien del mateix poble, Alunhare, un poble situat a la part est de Gàmbia. Amb el pas dels anys, però, s'ha anat diversificant i actualment hi ha presència de gambians de varis dels pobles.

L'any 2000 la població gambiana a Olot era de 554 habitants, i representaven el col·lectiu estranger més representatiu al municipi (un 46%), mentre que actualment són un 12,48% del total d'estrangers residents a Olot. Això demostra que a tot i

l'augment de població provinent de Gàmbia, la immigració a Olot ha estat constant també per a altres col·lectius.

Evolució de la població gambiana a Olot

En aquest gràfic es representa l'evolució de la població gambiana a Olot. La barra de color groc correspon a les dones, i la verda als homes. Igual que passa amb els gambians a Catalunya i a les als altres llocs, el col·lectiu masculí sempre és molt superior al femení, que des del 2003 al 2011enlloc d'augmentar ha disminuït. El creixement per part dels homes, tot i que hi és, és força irregular i no gaire important entre un any i l'altre. Això pot ser degut a que emigren de nou al seu país o se'n van a una altra ciutat. També cal destacar que en el gràfic només hi apareixen els residents gambians a Olot, però hi ha molta gent d'origen gambià que no hi és representada perquè ha accedit a la nacionalitat espanyola.

La línia vermella mostra el tant per cent que significa la immigració gambiana sobre el total de població estrangera a Olot.

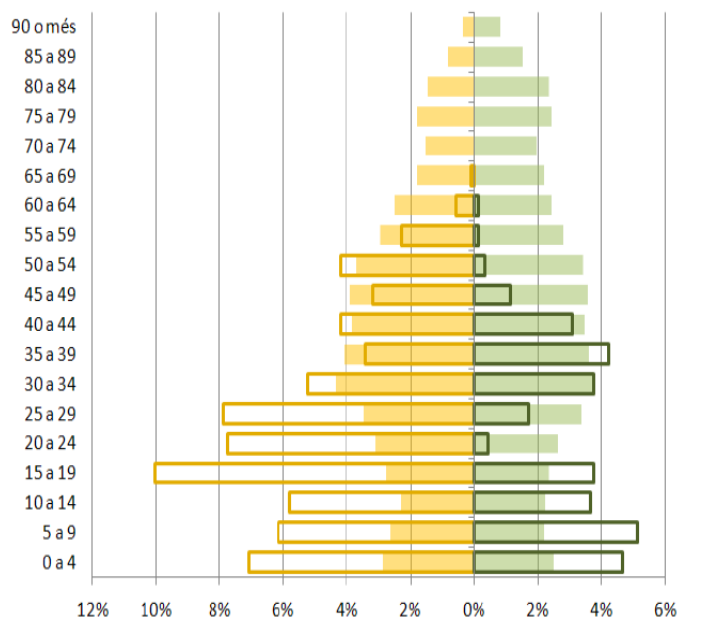

Piràmide de la població gambiana a Olot en comparació amb l'autòctona

Aquesta és una piràmide de la població gambiana a Olot i de la població autòctona. Els primers estan ressaltats en negreta, i la població olotina és la de colors. El groc correspon als homes i el verd a les dones.

Si comparem les dues piràmides podem observar diferents coses. El més evident és que la població olotina està distribuïda en les diverses franges de manera més o menys regular, mentre que en la població gambiana hi trobem intervals d'edat amb molta gent i d'altres on pràcticament no hi ha ningú. També podem veure que la població gambiana és principalment jove i adulta, compresa en les edats laborals, i quan s'avança en la piràmide, a partir dels 65 anys la presència de gambians és nul·la. La causa és que un cop assoleixen una certa edat, gran part dels gambians opten per tornar al seu país d'origen. Per la seva banda, la població olotina és adulta, ja que les franges que concentren més població són entre els 30 i els 55 anys.

Tot i així la població vella també hi té molta presència (sobretot en les dones) i això és degut a les bones condicions sanitàries, a la llarga esperança de vida i a un baix índex de mortaldat. Si mirem la part inferior de la piràmide, veurem que la quantitat de gambians entre 0 i 14 anys és més del doble que la olotina. Això s'explica per l'alta taxa de fecunditat de la població immigrant respecte de l'autòctona.

Un altre fet a destacar és que a l'interval d'entre 20 i 24 anys la diferència entre els homes gambians i les dones és molt significativa, perquè és l'edat en la qual solen arribar, i són els homes els que emigren. Les dones que hi ha en aquestes franges segurament han vingut per reagrupament familiar anys després que els seus marits.

3.2. Les dones gambianes a Olot

El paper de les dones gambianes en el procés d'immigració

L'arribada de dones gambianes a la ciutat d'Olot va començar entre finals dels anys vuitanta i principis dels noranta, de vegades provinents d'una altra ciutat catalana o directament del seu país d'origen. El seu paper principal en aquest procés era el de reagrupar-se amb els seus marits per a començar a formar la unitat familiar o continuar-la, ja que algunes d'elles ja havien tingut fills en el seu país d'origen. També n'hi havia que venien simplement aprofitant que tenien homes de la seva família en el país de destí. Un cop arribaven aquí passaven a dependre totalment del seu marit o del familiar que les hagués ajudat en la migració.

Per tant, en els primers anys que van estar aquí, l'únic rol que els corresponia era de fer de mestresses de casa. S'havien d'ocupar dels seus fills, del seu marit, eren les encarregades de dur a terme les tasques domèstiques... En aquests primers anys fins i tot feines com portar els fills al metge, o a l'escola eren responsabilitat dels pares, que eren els que portaven més anys vivint aquí i les dones encara no coneixien la llengua. Aquest paper, però va anar canviant al llarg dels anys, a mesura que les dones s'anaven adaptant i anaven aprenent la llengua.

Uns quants anys després de l'arribada de la primera dona, entitats com Càritas van començar a oferir als immigrants classes de català i l'Escola d'Adults duia a terme cursos en els quals donava una formació bàsica que permetia que es poguessin començar a incprporar en el món del treball.

D'aquesta manera van començar a entrar en el món laboral. De la mateixa manera que al principi no era necessari que la dona aportés ingressos a casa, cada vegada va anar adquirint més importància el seu paper en aquest sentit, perquè la família anava creixent i un sol sou no era suficient. La seva entrada al món del treball també va permetre que s'impliquessin en altres temes com l'ensenyament dels seus fills, fins al punt que van ser elles les que s'encarregaven dels temes escolars dels seus fills.

Per una altra part, també tot i que la figura paterna és la més important en l'educació dels fills i és aquest l'encarregat de que els seus fills adquireixin una sèrie de valors,

aquest rol el comparteixen amb les mares, perquè són aquestes les que passen la major part del temps amb ells i són les que s'encarreguen de pràcticament tot el que està relacionat amb ells.

Situació de les dones en els municipis de destí en el moment de l'arribada

Quan van arribar a finals dels anys vuitanta o als noranta, les dones gambianes migrades es trobaven en una situació de dependència pràcticament total envers els seus marits o l'home amb el qual estiguessin vivint i s'havien d'adaptar al que aquest necessités.

Les principals dificultats amb les quals es van trobar des d'un principi era la llengua, que era totalment desconeguda, i que no coneixien pràcticament a ningú. A més, als anys noranta Olot no era com ara, i hi havia un nombre molt reduït de dones gambianes. El fet que no sabessin parlar ni el català ni el castellà les limitava en molts sentits: una cosa com anar a comprar per a elles resultava una tasca molt difícil, no podien anar al metge sense que algú els traduís... I per això rarament feien qualsevol activitat sense l'ajuda dels seus marits.

Quan encara no s'havien incorporat al món laboral, una manera de deixar de dependre a nivell econòmic, es va desenvolupar una economia entre les persones d'origen sarahule. Les dones venien menjar als homes solters, feien trenes, venien teles i bijuteria... I a més d'aconseguir diners, era una manera d'entretenir-se. Actualment encara hi ha dones que s'hi dediquen.

Va ser anys després que van començar a aprendre el castellà i el català, i això els va obrir moltes portes. Van començar a treballar en els sectors de l'hostaleria i en la neteja, i gràcies a això van aconseguir una certa independència econòmica i es van anar adaptant a la nova societat. Però la seva incorporació al món laboral no va ser fàcil, perquè als empresaris no els interessava contractar a dones que, com elles, tenen un índex de fertilitat molt elevat.

A mesura que van anar arribant amb els seus marits, es van anar establint en barris com el de Sant Miquel, Sant Roc o al centre de la ciutat, que són les zones que actualment acullen un nombre més alt d'immigrants. La raó és que són les àrees on els

habitatges són més assequibles. Això va ser molt positiu per a elles, perquè generalment a les dones gambianes els agrada estar envoltades de gent de la seva pròpia cultura i viure en comunitat.

Els primers anys a Olot, van rebre moltes ajudes tant d'entitats com de veïns o amics, es mostraven molt oberts amb la gent d'aquí. Anaven amb vestits vistosos i cada vegada que hi havia un bateig o un casament ho celebraven en algun local o a casa d'algú, i es reunien tots allà, ballaven i escoltaven música. Aquestes costums van durar fins fa uns cinc anys aproximadament. Des d'aleshores, ja no vesteixen d'aquella manera i molt rarament celebren un casament o un bateig com ho feien abans. Tot això, ha canviat perquè en els últims anys la religió ha anat adquirint poder. Actualment, van vestides amb gel·labes i hijabs i acudeixen a les mesquites i a xerrades amb els imams, on fan classes d'àrab i escolten discursos de l'alcorà, recitacions i els ensenyen el significat de moltes de les oracions que reciten en el seu dia a dia. També en els últims anys han desenvolupat una visió molt més tancada, i en molts casos no accepten molts valors de la cultura occidental i tampoc fan esforços per a adaptar-s'hi.

L'any 2004 es va crear la primera organització formada per dones sarahules. Es tracta de l'Associació de dones Subsaharianes yagaru els membres de la qual són gambianes, mauritanes, senegaleses i malianes. Els seus objectius principals són ajudar a afrontar diversos problemes a les dones immigrades i a integrar-se, facilitar la seva inserció laboral, ampliar els seus coneixements del català, conèixer la cultura del país de destí i donar a conèixer la seva pròpia cultura. Una de les activitats que han dut a terme últimament és un llibre un recullen un seguit de contes de Senegal, Gàmbia i Mali que els explicaven els seus avis. L'objectiu és que la gent d'aquí també conegui la seva cultura, i per això, han presentat el llibre als diferents centres d'Olot.

A l'esquerra, la presentació del llibre de l'Associació de dones subsaharianes Yagaru i a la dreta, la celebració del bateig d'un nen gambià.

La primera generació de catalans d'origen gambià (els fills dels immigrants)

Els fluxos migratoris de gent gambiana cap a Catalunya va començar fa més de vint anys, i, sempre que les dones gambianes eren casades normalment entre els seu primer i segon any d'estada aquí és quan començaven a tenir fills. Aquests fills són els que ara podem considerar la primera generació de catalans d'origen gambià. La majoria són adolescents, i també n'hi ha d'altres que han entrat a l'etapa de la maduresa.

Una de les esferes de la vida en què estudio aquesta primera generació de catalans d'arrels gambianes és l'educació, i amb més deteniment estudiaré la situació de les noies d'origen gambià.

El curs 2010-2011 hi havia matriculats als centres catalans un total de 3.049 alumnes de nacionalitat gambiana (per tant en aquesta xifra no es recullen els que són nascuts aquí, però els seus pares són gambians).

El volum més important d'alumnes gambians als centres catalans entre els anys 2010 i 2011 es troba a primària, amb un total de 1359 alumnes gambians a les aules. Això és degut a que hi ha pares que, un cop han obtingut la nacionalitat espanyola decideixen

portar els fills que van deixar allà molt petits, i molts d'aquests (la majoria dels quals són nens) arriben a Catalunya principalment entre els 7 i 12 anys. Pel que fa a la xifra de gambians a l'Educació infantil hi havia pràcticament el mateix nombre de nens que de nenes. En realitat, si parléssim d'alumnes d'origen gambià el nombre seria molt superior al que ofereixen les dades. Després de la primària, a l'ESO torna a decréixer el nombre d'alumnes gambians a Catalunya pel retorn. Consisteix en què molts pares decideixen enviar els seus fills al seu país d'origen durant uns quants anys o en alguns casos de manera permanent. Allà ingressen en madrassas, on estudien l'alcorà i només surten en determinades ocasions fins que aprenen a recitar-lo tot. Els cicles formatius i el Batxillerat són les dues etapes de l'ensenyament on es registra un nombre més reduït de gambians matriculats, i mentre que als CF el nombre de nois és el doble que el de noies, a Batxillerat passa al revés.

En general, tot i que tenen dificultats amb la llengua o amb adaptar-se, els alumnes gambians a les etapes d'infantil i en els primers anys de primària solen presentar una bona actitud envers l'escola, les professores, els companys de classe... Però normalment durant els dos anys de cicle superior aquesta actitud es converteix en una falta d'interès i d'atenció total. La majoria d'ells, ja tinguin capacitats o no per a obtenir bons resultats, deixen d'esforçar-se. No només això, sinó que amb aquest comportament afecten negativament a la resta de la classe i als professors. Per això, molts dels alumnes que segueixen aquests passos, quan acaben quart d'ESO o quan compleixen els setze anys decideixen deixar els estudis per a dedicar-se a altres activitats. En pocs casos, també són els pares que veuen que els seus fills no tenen ganes d'aprendre i els porten cap a Gàmbia a estudiar àrab. Aquesta és una de les raons per les quals hi ha tant pocs alumnes gambians en les etapes d'educació post-obligatòria, i serviria per a explicar en gran majoria els casos dels nois. En el cas de les noies, moltes d'elles arriben a acabar l'ESO (sempre que no hagin repetit i acabin 4rt

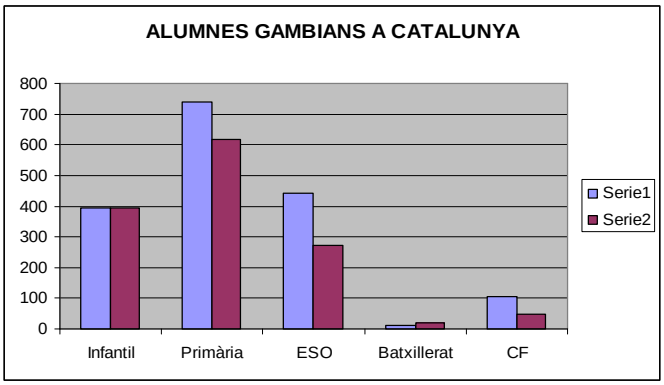

amb setze anys), però les que tenen disset o divuit anys són les edats en què es casen i quasi sempre deixen el seu poble o ciutat. Aquestes molt difícilment segueixen els seus estudis en un altre lloc, perquè moltes d'elles es traslladen a viure a altres països on no entenen la llengua i els és molt difícil tornar a començar. Dins del grup de les que acaben l'ESO hi ha les que decideixen abandonar els estudis inexplicablement encara que no es casin i les que comencen un cicle formatiu que no acaben per diverses raons.

A part de tots aquests abandonaments i del poc èxit que tenen els alumnes gambians, hi ha un nombre reduït d'ells que sí que accedeixen als estudis post-obligatoris i els acaben. El 2011 només 187 feien o Batxillerat o Cicles Formatius en tot el territori català.

A Olot, dins la població d'orígens estrangers de la ciutat, el nombre de gambians a les etapes d'ensenyament no obligatori és el segon més baix. Tot i així,la xifra d'alumnes d'origen gambià que han accedit als Cicles Formatius ha anat augmentant en els últims anys, i el de Batxillerat també però no de manera gaire significativa. Són tres les persones que n'han fet, i totes són noies nascudes aquí. La primera que en va fer és una noia que el va cursar al Bosc de la Coma entre els anys 2009-2011. És un cas excepcional, ja que un mes després d'acabar es va casar i se'n va anar a viure a Anglaterra. El que fa que no sigui gens comú és que després d'un any estudiant la llengua, aquest curs començarà una carrera universitària. Les altres dues que l'han acabat, una el científic al Montsacopa i l'altra el Social-Humanístic al Garrotxa, aquest curs també comencen a estudiar a la universitat. De moment cap noi ha fet Batxillerat, ja que ells normalment decideixen fer cicles formatius o començar a treballar.

En primer lloc, tot i que per a un català és un fet normal acabar el Batxillerat, com l'ESO, per a una persona de pares gambians, a més sent noia, és un fet molt important perquè ser les primeres de fer-ho és com un mèrit pels impediments culturals i religiosos que tenen, una superació, una manera d'obrir les portes a nivell personal i de cares a altres nenes que s'ho plantegin i de demostrar tant als pares gambians com als professors i alumnes catalans que tot i que hi ha molt fracàs escolar entre els alumnes gambians, no és impossible que un alumne gambià faci Batxillerat.

La decisió de no fer el que fan totes les noies gambianes i fer aquests estudis és presa per la motivació per aconseguir un millor futur a nivell professional que el que els va tocar a les seves mares i també de poder lluitar per uns drets que omet la cultura soninké.

Pel fet d'haver fet els estudis de Batxillerat no és que una persona sigui diferent a les que no n'han fet, i tampoc vol dir que els seus pares les hagin educat de manera diferent; tant unes com altres són educades com a qualsevol altre soninké, però depèn dels pares i de la seva mentalitat. El fet que sí que els diferencia són les ganes d'aconseguir el que es proposen i dels objectius que té cada persona. Normalment, la persona que brinda més recolzament en la consecució d'aquests objectius és la mare, i el pare no s'hi implica gaire.

I les dones gambianes que tenen filles adolescents solen veure-ho no només com a un fet diferent perquè es doni amb tant poca freqüència, sinó que quan veuen que una nena de família soninké vol seguir estudiant i fins i tot fer una carrera universitària ho troben negatiu, perquè tenen una mentalitat molt tancada i només consideren correcte i positiu el que es fa seguint les tradicions de la cultura soninké. Aquesta sol ser una de les causes per les quals moltes sarahules deixen els estudis, perquè se suposa que a aquella edat ja han d'estar casades o almenys estar promeses. Però si no s'és massa conservador la cultura no té per què ser un impediment tan gran, com si que pot ser la falta de motivació.

Moltes de les alumnes gambianes que fan cicles formatius normalment van totes en grups formats només per noies del mateix origen, en canvi a Batxillerat sempre es troben que són les úniques d'origen soninké a la classe, però això és incòmode, perquè si hi ha gent gambiana que evita per les raons que siguin relacionar-se amb la gent d'aquí, aquestes no hi tenen cap problema, ja que no és important el color de la pell de les persones però sí els valors que aquestes puguin aportar. Tot i així, sempre hi ha qui no està disposat/ada a relacionar-se amb altres d'una cultura diferent a la seva.

Després d'acabar amb èxit el Batxillerat aniran a la universitat i estudiaran una carrera que realment sigui el que volen. Tenint en compte com és la cultura sarahule, el fet

d'anar a viure a una altra ciutat comporta certes limitacions respecte els companys gambians, però sobretot comporta un canvi amb la relació amb els pares, que ja no hi seran per a dir què és el que està bé i què no en cada moment.

En els últims anys cada vegada són més les noies gambianes que enlloc de casar-se als setze o disset anys, ho fan més tard i per tant segueixen estudiant. Això bé donat per una presa de consciència per part dels pares de la importància dels estudis en l'educació per a aconseguir un bon futur professional i per a poder-se integrar més bé en la societat. Per a verificar si és certa o no aquesta informació he entrevistat a quatre noies que estan a punt d'acabar l'ESO o que ja l'han acabat, i les conclusions extretes a partir de les seves respostes són les següents.

En primer lloc, totes volen fer estudis post-obligatoris: tres d'elles faran Batxillerat i una Cicles Formatius. L'objectiu d'això és poder estudiar una carrera universitària que per una part significarà estudiar en el que vulguin per a treballar en el que desitgin i serà una manera d'obrir-se més portes a nivell professional, és a dir, tenir l'oportunitat d'accedir a feines amb un nivell de qualificació elevat i no haver de treballar en condicions dures com els seus pares.

Segons la informació obtinguda, aquestes noies, no tendeixen a formar part dels grups de gambianes, i es relacionen tant amb els companys sarahules com amb els catalans. Relacionar-se amb ells de vegades pot resultar difícil, perquè una de les limitacions amb les quals s'han trobat sovint a ESO és el rebuig d'alguns companys que d'alguna manera fan més difícil la convivència a l'aula.

Pel que fa a les claus de l'èxit acadèmic, es presenten dos factors que són determinants. Per a elles, el que importa més és l'actitud que posa cada persona envers els estudis, i segons això qualsevol persona, sigui quin sigui el seu color de pell, siguin quins siguin els seus orígens i creences, pot aconseguir el que es proposi. Però tampoc s'ha d'oblidar el fet que la cultura soninké és molt conservadora, i si els pares són tradicionals i volen que els seus fills no estudiïn sense aquest recolzament és molt difícil que ho puguin fer.

Cada any també veuen el cas de persones de la seva edat que decideixen deixar els estudis, i les raons sempre són que els seus pares entenen la importància que tenen els estudis, la pròpia falta d'interès per part dels estudiants, els matrimonis prematurs,... D'altra banda hi ha les persones que per exemple fan Batxillerat. La raó per la qual només siguin noies és que entre les dones gambianes hi ha una minoria que sent musulmanes i tenint com a cultura la soninké, s'esforcen per a integrar-se i volen que les seves filles es formin, i això demostra que ser sarahule o musulmà i ser un tenir èxit en els estudis no són dos fets incompatibles. Però és una minoria molt reduïda, i els que normalment solen brindar més recolzament a aquests alumnes són els professors, mentre els pares es mantenen al marge. Si no és així, la figura materna sol ser la més important.

Per últim, l'educació rebuda per part dels pares no és diferent a la dels alumnes que han deixat els estudis, perquè tots neixen i creixen en la cultura sarahule. El que sí que les diferencia en part són els valors que els pares vulguin transmetre als seus fills: si a un pare només li importa que els seus fills només aprenguin tot allò relacionat amb els soninkés i amb la religió islàmica sense tenir en compte res més, difícilment accediran a estudis post-obligatoris, tant per l'actitud dels seus pares com pel que ells entenen d'aquesta, en canvi si a més d'ensenyar-te a resar i a portar-se adequadament en cada situació els pares informen als seus fills de la importància dels estudis, s'hi impliquen i els ajuden i motiven, aquests valors arribaran als fills i adquiriran interès i ganes per a fer-ho.

Entre les joves sarahules, s'adopten tres actituds diferents envers la cultura catalans: hi ha les noies que tenen clar que són sarahules i per tant segueixen els passos de les seves mares i tenen un estil de vida molt semblant al que haurien tingut si visquessin a Gàmbia, les que, havent nascut adopten característiques tant de la cultura catalana com de la gambiana i per últim, les noies que no segueixen la cultura soninké (perquè és molt tradicional) i alhora no s'integren a la cultura del seu lloc de naixement.

En el primer cas, solen coincidir amb les noies que abandonen els estudis. Són persones que generalment fan el que farien si estiguessin a Gàmbia seguint els passos de les seves mares, tietes... Per tant, són noies que entre elles no parlen el català,

vesteixen amb la roba típica d'allà, acudeixen amb la màxima regularitat a les classes d'àrab donant més importància a aquesta educació que a la que reben a les escoles i instituts i tampoc interioritzen cap dels valors de la cultura catalana, perquè consideren que la seva és millor. Aquest etnocentrisme no és innat, sinó que l'adquireixen en gran part dels seus pares, el discurs dels quals sol estar basat en un rebuig envers tot el que no estigui relacionat amb les seves maneres de fer. Una justificació típica d'aquest discurs és que la cultura catalana no té res a aportar-les. Actualment, tot i el fort procés d'islamització dels últims anys, aquesta actitud no té gaire força entre les filles, com si que la té entre les mares. Dins de la comunitat gambiana, aquestes són les noies que són més ben vistes per tothom.

El segon grup és el que està format per les noies que per raons com l'educació rebuda a casa i fora d'ella, per les relacions socials establertes i sobretot per la influència dels centres educatius han pogut conèixer els diferents aspectes de la cultura occidental i l'han adoptat. Però no en la seva totalitat, és a dir, com que tenen arrels sarahules també segueixen algunes directrius establertes per aquesta cultura. Es podria dir que són noies que decideixen viure entre les dues cultures. Per una part, són noies que, igual que les altres sarahules, ajuden a les seves mares amb les tasques domèstiques, en horaris extraescolars acudeixen a classes d'àrab tot i que no ho fan de manera permanent i en l'entorn familiar adopten les pautes de comportament basades en el respecte cap als més grans i en la religió musulmana (tot i que els seus pares no solen ser gaire estrictes). Per l'altra part, gràcies a l'educació interioritzen la cultura catalana fins a arribar al punt d'actuar com si aquesta terra també fos la seva (cosa que en certa manera és cert). D'aquesta manera, l'educació es converteix en un pilar bàsic per a elles, ja que en ella veuen la manera d'assegurar-se un futur millor que el de les seves mares. No només per poder fer uns estudis superiors, una carrera i així poder accedir a una feina millor de la que han exercit les seves mares. I també perquè, a diferència de les dones gambianes emigrades, els permet conèixer quins són els seus drets en cada moment i assolir més igualtat respecte els homes deixant el paper secundari que per tradició han tingut. El fet d'estar en certa manera entre les dues cultures les porta a relacionar-se tant amb persones d'una com de l'altra, i segons l'entorn en el qual es troben comparteixen uns aspectes o uns altres amb les persones que les envolten.

Aquestes noies, doncs, són una minoria entre les gambianes nascudes aquí, tot i que cada vegada va creixent el nombre de noies que adopten aquestes maneres de fer. Pel fet de voler portar aquest estil de vida en certa manera diferent fa que en moltes ocasions sigui més fàcil la seva integració en la cultura catalana que en la gambiana, que en un principi, ho veu com a un fet negatiu.

Per últim, hi ha les noies gambianes que no estan ni en un costat ni a l'altre. Són joves que tot i tenir les arrels sarahules i haver nascut aquí no s'adapten a cap de les dues cultures. Per una part deixen els estudis ben aviat però per l'altra no es casen quan són adolescents, no segueixen la religió musulmana... per tant es podria dir que es rebel·len. D'una banda, aquest fet es pot verificar pel fet que deixen els estudis i tampoc es relacionen amb la gent d'aquí. De l'altra, són noies que fan moltes coses que els sarahules i musulmans consideren prohibides: surten amb noies des dels catorze o quinze anys, van a festes a les discoteques... I en alguns casos n'hi ha que es queden embarassades entre els setze i els dinou anys i tenen fills, els pares dels quals no es responsabilitzen d'ells. Quan la família de la noia per a evitar fets com aquests decideix donar-la en matrimoni a algun home, també es donen els casos en què aquestes se'n van de casar i així s'estalvien el casar-se amb una persona a la qual amb prou feines coneixen.

4. LA MEVA MARE I JO

4.1. HAWA SILLAH TUNKARA

La meva mare va néixer el dia 23 de febrer de 1973 en un hospital de Kumasi, un petit poble de Ghana, rodejada per infermeres poc qualificades, com sol passar en els països subdesenvolupats.És filla d'Almamy Sillah i Fatoumata Tunkara, dos gambians que havien emigrat un any abans a Ghana per motius econòmics, ja que volien assegurar-se millors condicions de vida de que les que haurien tingut al seu país. Ella era una noia de 19 anys filla de Sise i Degumeh que venia d'un poble a l'est de Gàmbia anomenat Allunhare. Ell, en canvi, tenia 26 anys i venia de Banikó, una vil·la molt propera a Allunhare. El matrimoni, que feia dos anys que s'havien casat i un que vivien a Kumasi, van comprar una casa amb un amic seu i amb alguns familiars. En aquells anys, Almamy va obrir un petit negoci on venia teixits i joies mentre la seva dona tenia cura de la seva única filla i s'encarregava de les tasques domèstiques.

Una setmana després del seu naixement la van batejar, i va ser un bateig com qualsevol dels que es celebra entre les famílies sarahules: els pares van convidar els familiars i amics a una petita reunió que es va celebrar a les sis de la matinada, en la qual van menjar i beure i van transmetre als pares els bons desitjos que tenien cap al nou nadó: "Que visqui molts anys i tingui bona salut, que Allah la faci una bona musulmana, que tingui molts germans més...". En acabat, algú triat pels pares li xiuxiueja el nom a l'orella a la nou nascuda: Hawa, en honor a la seva àvia paterna que havia mort quan el seu pare era molt petit. Tot i així, al llarg de la seva vida és coneguda com a Hawa Ghana, pel seu lloc de naixement i per a poder-la diferenciar de les altres Hawes de la casa.

Un any després del seu naixement, Almamy, el meu avi, es va casar amb Arabi Touré, una dona ghanesa d'ètnia sarahule que tenia vint anys. La meva àvia va rebre a la seva nova "companya" amb els braços oberts, ja que a més de representar que ella s'hauria d'encarregar de la meitat de les tasques, va establir-hi una molt bona relació des del primer moment, i fins i tot va trobar-hi una amiga.

Quan la meva mare tenia dos anys, va néixer el seu germà, Dawda.

Lògicament, allà on estava no comptava amb joguines amb les quals divertir-se, però tot i ser tan petita, la meva mare recorda que a la casa on es trobava hi havia molts nens i nenes petits i era un lloc on no hi havia la possibilitat d'avorriment.

El 1976, quan la meva mare tenia tres anys i el seu germà només en tenia un, la família va decidir tornar al seu país, a Gàmbia. Allà van instal·lar-se a Banikó, poble natal d'Almamy. Dins del poble, vivien a Sillahkunda, un dels recintes que hi ha en aquest petit poblet i que alhora està format per diverses kas. En concret n'hi havia vuit, i cadascuna pertanyia a un dels germans de l'avi de la meva mare. En el ka on vivia la meva mare (anomenat Almamiya) hi havia dos dels germans del seu avi: en Mahamadou que en aquells moments tenia una dona i cinc fills i en Karamojo, que tenia dues dones i set fills. També hi vivia la madrastra d'Almamy (la seva mare s'havia mort des que ell era petit) i la seva àvia, que estava en una edat molt avançada, el meu avi i les seves dues dones i la meva mare amb el seu germà.

Només a la seva ka hi havia dotze nens petits, per tant en aquest sentit les coses no van canviar respecte Ghana i per a ella encara va ser millor perquè a més d'aquesta mainada, a tots els kas del recinte hi havia gent de la seva edat i més grans. A més, com que Banikó és un poble relativament petit i les relacions de veïnatge són bastant properes, la meva mare no va trigar gaire en conèixer pràcticament tots els infants del poble.

Una altra diferència entre Banikó i el seu poble natal és el tema de la sanitat. Kumasi comptava amb un hospital petit amb relatives bones condicions, mentre que a Banikó només hi havia un petit dispensari els metges del qual hi anaven un cop cada quinze dies.

L'adaptació de la meva mare a aquell lloc que era nou per ella no va ser gens difícil, principalment perquè era una nena molt petita i quan hi havia passat poc temps ja no recordava aquell poble de Ghana, anomenat Kumasi, en el qual havia passat els primers anys de la seva vida...

A Banikó, el meu avi i la meva àvia treballaven en l'agricultura. Era una agricultura de subsistència perquè la major part del cultiu anava destinat al manteniment de la

família, i els excedents es venien al mercat de Basse, la capital de l'Upper River. Als camps, els homes cultivaven blat i les dones cacauets, dos dels aliments més importants en la dieta dels sarahules. La seva dedicació més intensa era del mes de juliol al mes de setembre, l'època més dura anomenada Khakho que coincideix amb l'estació humida, en els quals havien de fangar els camps i sembrar-los. Era al gener quan collien la collita i ho emmagatzemaven en uns magatzems que hi ha darrere la casa. La resta de l'any, la gent es dedicava simplement a viure el dia a dia i els nens anaven a les escoles alcoràniques. També hi havia qui anava als col·legis de model britànic, tot i que eren una minoria en el recinte.

La jornada començava cada dia a les 6 de la matinada. Era l'hora en què s'havia de resar la primera oració, el fajr. Quan ja havien complit amb les seves obligacions religioses, les dones cuinaven el menjar, anaven a buscar aigua i preparaven tot el que els faria falta per un llarg dia als camps. Un cop ho tenien tot llest tota la família: les mares amb els petits a l'esquena i els paquets al cap, els pares, fills, cosins, néts... es dirigien en comitiva cap als horts, situats a les afores del poble. A Sillahkunda comptaven amb un parell de carros tirats per ases i alguns nois eren els encarregats de dur a la resta de família algunes de les eines més pesades. També hi havia a qui li deixaven pujar i no havia de suportar el camí (una mitja hora) a peu sota el sol calent per aquells camins tan irregulars.

Una altra font de diners a Sillahkunda era una botiga petita que hi havia a l'entrada de la casa, que a més servia de lloc de reunió on els més grans feien petar la xerrada.

En un principi, la meva mare no anava al camp amb la seva mare, i enlloc d'això es quedava a casa amb els germans dels seus avis i la seva besàvia, que tampoc hi anaven. Amb ells, sortien a un banc que tenien a fora i mentre els grans parlaven i discutien, els més petits jugaven i els observaven.

La meva mare, igual que totes les nenes, es va iniciar en les feines domèstiques des de ben aviat. Als seus primers anys d'estada a Gàmbia només ajudava a la seva mare i les altres dones en feines com escombrar, rentar plats i en altres tasques no gaire dures.

A l'edat de set anys va començar a anar a una escola alcoràmica. Es tractava d'un jarañimbé el professor del qual era un dels germans del seu avi. Les classes començaven després de resar el maqrib (cap a les vuit del vespre) i acabaven a les deu de la nit, després de resar i-shay. Però estudiaven en classes convencionals amb taules i cadires, sinó que construïen un foc al terra per a il·luminar-se i s'hi asseien al voltant. Allà, recitaven primer les lletres de l'abecedari àrab i més tard les diferents oracions fins que se les aprenien. També feien unes conferències en les quals el professor els parlava sobre la religió islàmica i els parlava sobre el significat d'algunes de les oracions del quran.

També a aquesta edat va començar a acompanyar a la seva mare i madrastra al camp, on cuidava dels seus germans mentre elles cultivaven i se li van començar a encomanar tasques més dures com anar a buscar aigu al pou...

Va començar a ajudar a la cuina quan tenia nou anys, i en va aprendre amb la meva àvia i la seva madrastra, amb qui tenia una relació tan bona com la que tenia amb la seva mare. Clar que en els inicis no cuinava pròpiament, sinó que es dedicava a portar l'aigua de pou, ajudava a tallar les verdures... I més tard va anar aprenent a encendre el foc a terra i altres tasques més dures.

La relació que tenia amb el meu avi no tenia res a veure amb la que tenien les nenes amb les mares. Segons ella, no és que el seu pare no se l'estimés, sinó que complia el seu paper de bon pare soninké, cosa que implicava una sèrie de drets i deures. La seves obligacions es reduïen a mantenir les seves dues dones i els seus fills de manera que no els faltés de res i encarregar-se que els seus fills tinguessin una bona educació, és a dir, que aprenguessin a tractar a les persones com els tocava segons qui eren i que actuessin segons les directrius de la religió islàmica. Normalment per això tractava de manera diferent els seus fills barons que a les noies, però això no calia mencionar-ho, perquè segons Allah les noies i els nois no han de rebre la mateixa educació. Contràriament al que qualsevol persona es podria imaginar (fins i tot jo mateixa), això no sempre comportava que les noies sortissin sempre malparades, tot i que sí que passava en la majoria dels casos. Segons la religió musulmana s'havia de preparar els homes perquè fossin bons líders religiosos i patriarques, i per això havien d'anar a les

escoles alcoràniques obligatòriament i passar-s'hi tot el temps que fes falta fins que s'aprenguessin tot l'alcorà.

Normalment per això tractava més bé els seus fills barons que les noies, però això no calia mencionar-ho perquè segons Allah les noies s'han d'educar d'una manera i els nois d'una altra i ni tant sols a ella, que havia vist com tots els homes fent el mateix, la devia estranyar.

Tot i les tasques que havia de realitzar durant el dia, també tenia temps lliure i l'aprofitava per fer diferents activitats. Normalment es reunia amb les altres nenes de la casa i assegudes en algun lloc de la casa on ningú les pogués molestar cosien teles i parlaven de les seves coses. També tenia, juntament amb algunes cosines un petit hort en un racó on cultivaven alguns aliments que després els grans utilitzaven per a cuinar. però el que li agradava més era sortir del poble i anar a visitar la seva família materna a Alluhare. Concretament anaven a veure a la seva tieta Hawa Jabi, que vivia en una casa d'Allunhare que estava envoltada d'arbres plens de mangos. El que feien sempre allà era recollir mangos i es passaven llargues estones explicant-se coses i voltant pel poble.

Un mes a l'any els musulmans celebren el ramadà, i quan s'acaba se celebra el “Sale”, que equival a la festa del xai perquè és l'animal que es sacrifica aquest dia. Dos mesos després es torna a celebrar, ja que segons l'alcorà és el dia en què Allah va substituir el fill d'Abraham (que estava a punt de ser sacrificat per demostrar-li la seva fidelitat) per un xai, que va ser el que va acabar sent immolat. A tots els pobles de Gàmbia la setmana abans d'aquestes celebracions són dies en què la gent es prepara per a tenir-ho tot llest el dia de les gran festes.

A Sillahkunda, igual que en totes les cases dels pobles d'arreu, tothom, des del més petit fins el més gran buscava el millor per poder lluir de la millor manera possible quan arribés el dia. Les nenes feien tot el possible per a aconseguir que alguna de les noies que en sabien, tant si fos del mateix recinte com de fora o d'algun altre poble, els fes unes trenes que fossin millors que les de qualssevol de les que es poguessin fer les seves companyes. En aquells dies deixaven les seves teles de costat, i es dedicaven a

buscar sacs que havien de desfilar i amb els cordills de plàstic obtinguts cosien les robes que les seves mares els compraven amb formes de diferents colors i mides. Les més grans, en canvi, pressionaven a les mares perquè els compressin els millors vestits. Per últim, a les nits grups de noies es reunien i es posaven henna als peus dos dies abans de l'esdeveniment, passaven tota la nit amb els peus embolcallats amb bosses perquè no s'escampés i a la matinada s'ho treien. Aleshores els seus peus havien assolit un color taronja vermellós. Com que moltes d'elles no estaven satisfetes amb això, s'ho tornaven a posar la nit següent perquè el color dels seus peus fos d'un vermell intens. També, en algunes habitacions del recinte, comptaven amb noies que sabien fer dibuixos als peus, i ho feien amb tires d'esparadrap.

El dia de la festa del xai, des de la matinada tot el recinte es despertava com en qualsevol dia. Però no en tenia res de dia normal, tothom anava amunt i avall per a deixar totes i cadascuna de les habitacions de la casa en condicions per a poder rebre els visitants que arribarien al llarg del dia. Llavors es preparaven les dones amb les seves gel·labes i hijabs i els homes amb les seves togues per a dirigir-se posteriorment a la mesquita per a resar l'oració pròpia d'aquell dia. Quan arribaven a casa de nou ultimaven els preparatius: les mares ajudades per les seves filles canviaven les cortines i els llençols de les seves habitacions, les perfumaven i es vestien, les noies després d'arreglar els seus germans petits es vestien feien el que els quedés per a sortir al carrer i els nois es reunien i un cop preparats també sortien. Abans d'això, però, sacrificaven un xai. El dia de la festa els carrers estaven plens de gent de totes les edats.

La meva mare amb el seu lapé, paraula amb la qual es designen el grup de deu a quinze persones amb el qual es passen les festes i tenen la mateixa edat, sortien de casa al migdia. Durant el dia, passejaven per tot el poble i pels pobles dels voltants tot anant a saludar als familiars i amics i demanant el salingoro[15]. Al final del dia amb els diners que havien aconseguit anaven a comprar, es reunien només el seu grup a casa de la noia més gran i cuinaven i s'ho passaven bé fins a altes hores de la nit. La festa del xai, que solien durar tres o quatre dies, eren dies de molta joia. També es tenen anècdotes

[15] Anar a demanar el salingoro és un fet molt típic durant les festes del xai, quan els nens surten i demanen una quantitat de diners als grans.

d'aquests dies, en els quals més d'un va tenir un disgust. Per exemple la meva mare recorda el dia en què una nena es va posar henna als peus i no li va quedar tant bé com era d'esperar. La nena, veient que les altres noies es passejaven amb els seus peus vermells, es va passar el dia plorant i es va negar a mudar-se i sortir el carrer perquè no volia que la veiessin així. Les altres noies reien i reien, cosa que va fer que el drama cresqués.

Les segones festes més importants que se celebraven a part de la festa del xai eren els casaments. Són celebracions les celebracions que la gent vivia amb més entusiasme, ja que eren dies en què es vivien moltes emocions. A la meva mare particularment eren les festes en les quals s'ho passava més bé, perquè es trobava amb familiars que vivien en altres pobles i menjaven i ballaven com no ho feien els altres dies del poble.

Tot i així, depenent de qui fos la persona de la seva família que es casava (si era el nuvi o la núvia), l'últim dia el solia viure amb tristesa. I a mesura que ella va anar creixent, la seva tristesa també, perquè veia com noies d'una edat cada cop més propera a la seva anaven abandonant casa meva per començar una nova vida en un altre lloc desconegut. Duraven quatre dies, generalment de dijous a dissabte.

Els dijous al matí tota la família, incloent els familiars d'altres pobles que havien vingut dies abans, es reunia des de ben aviat a la casa que pocs dies després la noia deixaria: els homes per un costat xerrant i les dones per l'altre. Hi havia les que tenien la funció de cuinar i n'hi havia d'altres que feien companyia a la mare de la núvia. Aquesta, per la seva banda, es reunia en una habitació amb les seves amigues, i les nenes més petites, que és el que era la meva mare quan estava allà, estaven una mica al marge; sabien que hi havia el casament però feien les tasques que farien en un dia qualsevol. Això sí, els moments en què havien de resar es reunien tots i un dels homes grans feia d'imam.

El segon dia, en canvi, a l'exterior de la casa és quan venien els ñagalemus, que s'encarregaven d'animar la festa ballant i cantant. Normalment eren de l'ètnia dels comés. El divendres, que és el dia sagrat dels musulmans, el pare, tiets i amics del pare de la núvia es reunien amb ella, que apareixia davant de tots acompanyada de dues o més dones que anteriorment ha triat la família. Podien ser tant dones de casa seva com

de fora. Un cop reunits, els homes es dirigien a la núvia explicant-li el que es podia esperar en la seva vida, que de vegades hauria de fer alguns sacrificis, aconsellant-la perquè sigui una bona dona amb el seu marit i la seva família.

Segons la meva mare, aquests són els moments més emotius dels casaments, perquè és quan la noia pren consciència que la seva adolescència s'ha acabat i comença una etapa nova en la seva vida. Normalment tant la núvia com la seva mare i les dones amb les quals ha viscut a casa seva ploraven, perquè s'adonen que tot i que la seguiran veient, no serà el mateix mai més. També hi ha el grup de dones que calmen i intenten consolar a la núvia.

L'últim dia és quan es celebrava la festa en si. Des del matí s'ultimaven els preparatius, sobretot pel que fa a la núvia, que es posava en mans de dones que li arreglen el cap i li posaven henna. Al mateix temps, s'acabaven de preparar les seves maletes i totes les coses que la futura esposa s'emportaria a la seva futura casa. A partir de la tarda, els protagonistes eren els dos nuvis (en alguns casaments els nuvis no hi eren presents, però generalment sí), que sortien mudats; ella de color blanc, davant tots els convidats i es convertien en l'objectiu de totes les càmeres. S'asseien a davant de tots, en una taula rodejats d'amics i des d'allà observaven com la resta de la gent seguia ballant. Hi havia núvies que preferien quedar-se mirant-ho, però la majoria s'unien als convidats i ballaven amb tothom en rotllana. La festa durava fins a altes hores de la nit, i en aquest temps els nuvis es podien arribar a canviar de roba una desena de vegades.

Un fet que s'ha de donar perquè un casament sigui un casament és el koé, que és el temps que la núvia ha de passar en una habitació: una setmana. En aquest temps no pot tenir cap contacte amb l'exterior, i està amb una dona que és la que li cuina l'única cosa que pot menjar en aquests dies: arròs amb llet, i l'objectiu de tot això és que la noia s'aprimi i que adquireixi més bellesa. Després d'aquesta setmana, la noia surt tapada amb un vel i es fa una petita celebració que s'acaba amb el moment que la porten a casa del seu marit, que en aquells moments ja és casa seva. A partir d'aquest moment, el seu contacte amb la seva antiga família és molt reduït.

També es donen matrimonis entre persones de la mateixa ka. Són els que prefereixen moltes noies perquè aleshores no han de deixar casa seva. El casament més emotiu que recorda la meva mare és el de la seva cosina, que es va haver de mudar a un poble molt llunyà i per això pràcticament van perdre el contacte. Per això i perquè la meva tieta aviat va tenir un fill, i les seves obligacions van anar creixent fins al punt en què la seva cosina i ella es veien un o dos cops a l'any.

Quan la meva mare tenia tretze anys el seu pare va anar cap a Serekunda, una gran ciutat a prop de Banjul. Allà, poc temps de trobar una casa i una feina venent bijuteria i teles al mercat de la ciutat. A partir d'aquell moment, la meva mare ja va entendre que era qüestió de molt poc temps que ella i els seus germans i germanastres també s'haurien de canviar de domicili. Aquest cop sabia que seria diferent d'anar de Ghana a Gàmbia, perquè en aquell moment no tenia dos anys sinó catorze i sí que era conscient de tot el que estava passant. Després d'estar dues setmanes preparant-se, va iniciar el seu viatge cap a Serekunda.

El dia que va deixar Banikó no recorda que plorés gaire gent i que ningú s'emocionés com potser hauria passat en un altre cas, però tot i no mostrar-ho obertament per a la meva mare va ser molt difícil, perquè mai s'hauria imaginat que hagués d'emigrar a la ciutat; l'únic lloc al qual ella s'hauria plantejat anar era a casa del seu marit, i per a això encara quedaven alguns anys. Es va acomiadar de tots ells amb un simple "ja ens veurem", però les seves emocions les va mantenir sempre amagades. En aquell moment, a part de la tristesa, eren de curiositat i incertesa.

El primer que va pensar quan va arribar a aquella casa al barri de Dippakunda va ser que aquell lloc no era pas millor que el seu poble, però que tampoc hi passaria un infern, cosa que havia estat tement des que va saber que hauria de deixar el poble. En primer lloc, aquella casa, que estava dividida per sis espais que van ocupar les quatre dones que tenia aleshores el meu avi (la meva àvia, l'Arabi, la Nene i la Hulematu) i les dues dones del germà del meu avi, semblava massa petita comparada amb sillahkunda.

El fet que la va desencantar més de tot és que a Serekunda la major part de la població parla malinké, i la meva mare, com que a Banikó només es fa servir el soninké, coneixia

només aquesta llengua i poca cosa més. Per tant, els primers mesos que va estar allà, quasi mai podia sortir sola, i era molt estrany, perquè estava acostumada a que a Banikó gaudia de molta llibertat en aquest sentit i això era com tallar-li les ales. Però a part d'això, li agradava passar estones en aquella casa, perquè tot i no tenir les seves amigues de Banikó, estava amb els seus germans i germanastres. Per a ella tot allò era molt diferent, i fins i tot va arribar a pensar que estava en un país que no era Gàmbia.

Quan estava a casa seva sí, perquè tota la gent li era coneguda i parlaven la mateixa llengua que ella, però quan sortia al carrer la sensació era del tot diferent: gent que parlava en un idioma que ella no coneixia, que tenia unes maneres de fer totalment diferents al que ella estava acostumada a veure, que fins i tot vestien de manera diferent (a la ciutat les noies d'ètnia malinké és freqüent que vesteixin seguint el model occidental)... I els canvis que que va experimentar en el seu entorn també la van canviar a ella.

En un principi, l'avorriment els dies que no anava al mercat o a visitar algun familiar era total, però va trobar el seu principal passatemps quan la seva madrastra va començar a treballar en un petit local a la mateixa casa amb dos nois malinkés que feien vestits. La meva mare els ajudava sempre que podia, i quan no, es limitava a observar com treballaven. El que no va canviar mai respecte al poble van ser les tasques domèstiques, però almenys no havia d'anar al camp.

Quan tenia quinze anys els seus pares i els familiars del seu marit, que també eren de Banikó, van acordar el matrimoni amb el meu pare, Biyagi Sillah, qui al mateix any va emigrar cap a Espanya. Des d'un primer moment, les reaccions de la meva mare van ser dues: per un costat estava contenta perquè sabia que en un moment o altre ella també l'acompanyaria i per els gambians en aquell moment anar a Europa era una de les millors coses que podia passar-li a una persona, però per altra part no li feia gens de gràcia la idea d'abandonar, un altre cop, un lloc on ja havia fet arrels. Però el que li sabia més greu era que hauria de deixar la seva mare, amb qui estava molt unida i tenia una malaltia respiratòria. El cas és que el 1991 es van casar després d'estar-se anys mantenint contacte telefònic. La seva relació era més cordial que res, però a mesura que anessin passant els anys s'anirien coneixent millor.

L'any 1992 la meva mare va venir cap a Espanya. Concretament a Sant Jaume de Llierca, poble al qual havien estat vivint el meu pare i el meu oncle durant un any. I si els canvis que havia experimentat anteriorment havien resultat xocants, aquest va ser el més xocant de tots, perquè no tenia dos anys ni anava d'un poble del mateix país a una ciutat, sinó que se n'anava a un país a quilòmetres de distància.

El primer que la va sorprendre s'ho va trobar abans d'arribar a Espanya: l'avió. No es podia creure que una màquina com aquella fos capaç de recórrer tants quilòmetres sense tenir un accident. Quan va pujar-hi les seves preocupacions eren dues: primer que tenia por d'estavellar-se i en segon lloc no sabia amb què es trobaria quan arribés. Tot i les seves pors, va tenir la sort que no era l'única dona de la casa, sinó que també hi vivia la dona del seu cunyat, i per tant les hores que s'hauria passat sola mentre el meu pare treballava les va passar amb ella.

Aviat també van conèixer la Hulematu i les altres dones gambianes que hi havia al poble en aquell moment. Dos anys després de la seva arribada a Espanya va tenir el seu primer fill, l'Isu a l'hospital Sant Jaume d'Olot, i dos anys després va tenir a la Fatoumata, és a dir, a mi. Una de les coses que odiava més era anar a l'hospital perquè no entenia res del que li deien sense que hi hagués algú que li ho traduís, i tampoc li agradaven els dies que s'havia de passar allà perquè detestava el menjar que li donaven. Afortunadament, la meva tieta quan l'anava a visitar li portava el que ella estava acostumada a menjar.

La meva mare recorda els primers anys a Catalunya com uns anys durs, perquè es veritat que el fet que hi hagués altres dones gambianes l'ajudava a sentir-se bé, les úniques paraules que sabia en català i castellà les havia après veient la televisió i tampoc coneixia res d'aquella cultura. Per tant, la seva relació amb la gent del poble va ser pràcticament nul·la, i estava en una situació molt semblant a la que es va trobar en un primer moment a Banjul: quan estava a casa se sentia com a Gàmbia, però quan sortia al carrer sentia que no estava enlloc, perquè no podia parlar amb ningú.

Des d'un primer moment, el que la meva mare considerava més important per a nosaltres, els seus fills, era que des de petits ho coneguéssim tot sobre la cultura

soninké i la religió islàmica i per això quan érem molt petits vam començar a rebre classes d'àrab i els dies que no anàvem a l'escola anàvem vestits amb la roba típica de Gàmbia. A partir dels cinc o sis anys començaven a resar i quan en teníem deu o onze a fer el ramadà alternant dies que fèiem dejuni i dies que no.

Cap a 1997 va començar a anar a classes de català amb la Núria i la Cristina, i això li va servir molt, perquè la va ajudar a anar-se integrant a poc a poc a la nova cultura, a anar aprenent coses sobre ella i també va aprendre noves paraules i expressions que li permetrien sortir i anar a comprar o a fer altres activitats que abans no hauria pogut fer. Més enllà de tot això, també van representar les primeres persones catalanes amb les quals havia tingut un tracte directe.

Però les classes van acabar relativament aviat, però sens dubte va marcar un abans i un després en la vida de la meva mare a Sant Jaume, perquè a partir d'aquell moment es va acabar l'estar tancada tot el dia a casa: va començar a sortir a les activitats que s'organitzaven al poble, ens portava al casal, es relacionava amb els pares dels nostres companys quan ens anava a buscar a l'escola... Lògicament aleshores parlaven i s'entenien com podien.

El 2000 va conèixer l'Ernest, la Teresa i les seves dues filles. L'Ernest i la Teresa en principi eren amics nostres, però tant la meva mare com el meu pare els van conèixer aviat, i a partir d'aquest moment els van ajudar molt. Per això la meva mare sempre ha considerat que és afortunada, perquè ni ella ni el meu pare sabien com funcionava l'educació i molts altres temes aquí i els anys anteriors se n'havien sortit com havien pogut, però van tenir la sort que l'Ernest i la Teresa els van ajudar molt en aquesta i altres qüestions. A part d'ajudar-la, gràcies a ells també va conèixer molts aspectes de la cultura catalana i per això li va permetre entendre el per què de moltes coses que anteriorment no sabia.

L'any que els vam conèixer va ser el primer que la meva mare i la meva tieta van celebrar el Nadal. Amb les seves filles, també hi havia una molt bona relació. I una cosa que no oblidarà mai la meva mare i tampoc crec que l'Ariadna i l'Helena és que cada cop que es veien la meva mare els preguntava quan anirien al seu casament i quan

tindrien fills, perquè per a una sarahule era molt estrany que una dona una mica més jove que ella no s'hagués casat ni tingut fills, quan ella ja n'havia tingut quatre. Al final va deixar d'insistir i va entendre que de la mateixa manera que la seva cultura és com és, hi ha altres maneres de fer i de pensar. Conèixer a l'Ernest i la Teresa va ser el fet que va ajudar tant a la meva mare com a la meva tieta a acabar d'integrar-se del tot a Sant Jaume.

Aquell mateix any va morir la Nare, una dona gambiana que tenia dos fills i havia estat vivint a Sant Jaume uns quants anys. Va ser un fet molt trist, perquè era molt amiga de la meva mare. A part d'això, a la meva mare li feia molta pena, perquè per res del món desitja morir en un país que no sigui el seu. A més també hi havia la qüestió dels seus dos fills, que eren força petits i s'havien quedat sense mare.

Poc temps després, la meva mare, la meva tieta i la Hulematu van llogar unes petites parcel·les de terra on a l'estiu anaven a cultivar productes típics de Gàmbia, i d'aquesta manera no els havien de comprar. Al principi per a la meva mare va ser dur, perquè feia molt temps que no anava al camp, però li agradava, perquè en certa manera la recordava al seu país: elles treballant la terra i nosaltres en un racó entretenint-nos amb el que fos que tinguéssim.

Una altra dona gambiana que va conèixer la meva mare va ser la Mariamu, cunyada de la Hulematu que vivia a Argelaguer. Per a la meva mare, si elles estaven en una situació d'aïllament total pel que feia a la resta de dones gambianes que havien arribat a Catalunya, la Mariamu estava pitjor, perquè vivia en una casa pràcticament al mig del bosc, i quan l'anaven a visitar es burlaven d'ella dient-li que com que per a elles Olot era com Barcelona, per a la Mariamu Sant Jaume devia ser com Olot, perquè allà almenys hi havia algunes dones sarahules, tot i que fossin poques. Aquells anys, el poc contacte que tenia amb els seus familiars era per via telefònica una o dues vegades a la setmana que trucava i només podia parlar amb dues o tres persones, per tant es podia passar setmanes sense parlar per exemple amb el seu pare o amb altres familiars propers, sobretot si eren del poble.

L'any 2002, dos anys després que hagués nascut el meu germà Burema, la meva mare va rebre una trucada de Ghana, li van dir que la seva mare estava molt malalta i que es trobava a Ghana, que l'havien portat a l'hospital per a intentar curar-la. La meva mare no va dubtar, i va decidir que el que havia de fer era anar-hi després de nou anys. A l'octubre de 2002 va anar a Gàmbia amb en Burema. Es va retrobar amb molta gent allà, però això no li importava en aquells moments. Dos dies després ja era a Ghana.

Es va passar una setmana a l'hospital, veient com la seva mare anava empitjorant cada vegada més, i als deu dies de la seva arribada va morir la meva àvia. Va ser un dels pitjors dies de la seva vida, veure com moria la seva mare, a qui feia anys que no veia, aquella persona amb qui havia passat gairebé tota la seva vida, a la qual havia ajudat i cuidat, que li va inculcar els valors que la van convertir en el que era, va ser molt dur acceptar aquest fet.

Però les dues persones per les quals la meva mare va patir més van ser les seves dues germanes petites, que tenien set i nou anys igual que jo i el meu germà i que es quedaven orfes de mare i sense la seva germana gran que les pogués cuidar. Per aquesta raó la petita va ser enviada a Banikó, amb la seva tieta i la gran es va quedar a Serekunda, a càrrec de la seva madrastra. La meva àvia va ser enterrada a Gàmbia, on la meva mare també es va traslladar i va passar els últims dies d'aquella estada.

Des que jo tenia uns cinc anys o així la meva mare ens va començar a portar-nos a Olot a fer-nos trenes, i de la mateixa manera que a mi no m'agradava gens, a ella li encantava, perquè allà sí que hi havia un munt de dones gambianes i també hi havia una botiga on venien productes d'allà i que no es podia estar d'anar-hi cada cop que visitava la ciutat. En un principi, només era això: anàvem a Olot, ens feien les trenes, la meva mare visitava a la meva tieta, es trobava amb algú altre i xerraven... però en aquells moments mai hauria imaginat que voldria anar-hi a viure. Vam passar anys d'anades i vingudes d'un costat a l'altre.

Entre les dones gambianes que hi havia a Sant Jaume, va ser l'última en incorporar-se al món del treball i aconseguir una feina remunerada fora de casa. Va ser el 2003, tres anys abans que la meva tieta i la Hulematu, hi ho va començar a fer a la fàbrica Monter

de Serinyà. Aleshores el meu germà Musa tenia un any, i per això va ser el primer dels meus germans que va anar a la guarderia. Els anys que no treballava, de vegades es dedicava a fer trenes a les noies del poble, i d'aquesta manera guanyava diners per la seva part. El fet que ella comencés a treballar va representar que la meva germana, les meves cosines i jo ens havíem d'encarregar de fer les tasques domèstiques quan no hi eren ni ella ni la meva tieta. I per això ens vam organitzar en torns per a escombrar, rentar els plats, recollir i cuidar dels nostres germans.

A part de les estones que passaven amb l'Ernest i la Teresa, també participava en diverses activitats que organitzava el poble, com el dia en què es feia un sopar al casal i gent de diferents cultures (hi havia punjabs, colombians, gambians i xinesos) portaven un plat típic del seu país perquè l'altre gent el pogués tastar i poguessin conèixer més coses sobre la seva cultura. O, durant les fires, quan en un racó de la plaça feia trenes a qui en volgués...

Els últims dos anys o així que vam passar a Sant Jaume van ser els que van fer que la idea d'anar a viure a Olot li semblés cada vegada la més encertada, perquè sempre a Olot les dones li deien Hawa "si els teus fills no surten d'aquell poblet mai podran adquirir els valors de la cultura gambiana, no deixaran mai de parlar el català i al final de tot s'acabaran semblant més a fills de catalans que fills de soninkés". No dic que això fos el fet determinant pel qual els meus pares decidissin que el millor era anar a viure a Olot, però trobo que sí, que va ser important.

Així doncs, després de mesos i mesos pensant i sospesant els pros i contres d'anar a viure a Olot (en realitat l'únic contra per a ells era que el meu pare hauria d'agafar el cotxe per anar a treballar i per a la meva mare el trajecte seria més llarg). Tampoc és que no els agradés viure a Sant Jaume, sinó que per a ells era un poble massa petit i massa tranquil, i si el contra era que s'haurien de traslladar amb cotxe o trigar més estona per a anar a la feina, un dels pros és que ja no hauríem d'agafar el cotxe ni la TEISA per a anar-nos a fer trenes, i tampoc si volien comprar algun producte del qual a Sant Jaume no podien disposar amb facilitat.

Van trigar uns quants mesos a trobar el pis, i van decidir que el 2006 ja seríem a Olot. I així va ser. El dia 30 de desembre de 2005, vam arribar al nou pis prop de mitja nit.

Des d'un primer moment, com era d'esperar, li va encantar la seva nova vida. El primer dia ja va rebre un munt de visites, i molt aviat, com no havia passat les anteriors vegades que s'havia hagut de mudar a un altre lloc, es va oblidar de que havia estat visquent a Sant Jaume. Perquè aquest cop no era un lloc nou ni desconegut, sinó un lloc al qual havia estat desitjat anar des de mesos o fins i tot anys enrere, i perquè tot i no trobar-se en el seu país la sensació era molt semblant: es trobava tot el dia amb familiars i amigues, quan necessitava alguna cosa, no havia de fer res més que sortir al carrer, caminar unes quantes passes i en podia disposar.

Pel que fa a la meva tieta, no pot dir que no la va trobar a faltar, ja que s'havia passat més de deu anys amb ella i en ella havia trobat una bona amiga. Però sabia que estaven a molts pocs quilòmetres de distància i només li feia falta agafar l'autobús per ser allà o trucar-la si volia parlar amb ella. No va ser la meva mare la que va anar a veure a la meva tieta, sinó que va ser al revés. Cada cap de setmana la meva tieta venia a Olot, fins que a l'abril també van deixar Sant Jaume per Olot. Era com tornar a viure a la mateixa casa, perquè allà a on estaven, podíem parlar amb ells sense sortir de casa. Tot i que cadascuna vivia a casa seva i ja no era el mateix que estar tots junts, la relació de la meva mare amb la meva tieta no va canviar mai.

Al principi no, però la meva mare mateixa reconeix que el canvi d'Olot a Sant Jaume la va canviar en el sentit que a Sant Jaume no tenia cap problema per a relacionar-se amb gent que no fos soninké ni gambiana i xerrava amb tothom: amb les veïnes, amb les botigueres, amb les professores... en canvi quan va arribar a Olot només amb sarahules, amb l'Ernest i la seva família i amb poca gent més; que solien ser les mestres de l'escola i algú altre però només quan era necessari. Quan li pregunto el perquè d'això sempre respon que és perquè Olot i Sant Jaume són dos llocs diferents, que a Sant Jaume estàvem envoltats tot el dia de catalans i era la manera d'integrar-s'hi i que a Olot tenim molta família i amics gambians, i passava la major part del temps, per tant no hi havia la necessitat.

Però jo sempre he cregut que això no és del tot veritat, perquè des que vam començar a anar a Olot notava en la gent com una actitud que no sabria explicar, però que pel que jo veia semblava de rebuig respecte de tot allò que no fos com ells, i per això moltes de les noies gambianes sempre anaven vestides amb la vestimenta típica del seu país d'origen, encara que haguessin nascut a Catalunya sempre parlaven el soninké entre elles i altres actituds que per a mi eren incomprensibles.

Per mi, era la influència d'aquestes actituds combinat amb el que ella mateixa deia el que la feien ser diferent. I aquests canvis, lògicament també ens van afectar a nosaltres. En cap moment ens va prohibir que anéssim amb els nostres amics catalans, ni que no parléssim català entre nosaltres, però sí que va créixer la seva insistència amb temes com la nostra vestimenta o amb el fet que anéssim a les classes d'àrab i ens renyava amb més freqüència per coses per les quals quan estàvem a Sant Jaume no ens hagués dit res. I així es va passar els primers anys d'estada a Olot: que si Fatu fes això, Ami no parlis d'aquesta manera... I la meva germana i jo no la desobeíem, però intentàvem fer el que ella ens deia (que de vegades coincidia amb coses que nosaltres precisament no volíem fer) amb el que nosaltres volíem.

El que sempre va gaudir de més llibertat era el meu germà gran, amb qui la meva mare no era tant exigent i que quan havia de fer alguna cosa o demanar permís pel que fos, li deia al meu pare. Perquè segons ells, són les mares les encarregades de l'educació de les filles, i els pares s'han de cuidar dels fills. Per a això, en molts sentits, la que tenia més autoritat era la meva mare.

Una cosa que a Sant Jaume no hi era i que a Olot era molt freqüent els anys que hi vam anar són les festes; ja fossin casaments com bateigs, i la meva mare anava pràcticament a totes. Es posava els seus millors vestits, es lligava el mocador colorit d'una manera diferent a com el portava normalment i es dirigia cap a la festa. Ella no és de les que ballaven durant tota la nit fins a agafar mal als peus. Igual que jo, preferia mirar-s'ho des d'algun racó on no la veiés gaire gent perquè no la traguessin a ballar. Va ser més o menys cap a 2007 que totes les dones van substituir la vestimenta i els mocadors colorits pels hijabs i les gel·labes, i els casaments i bateigs per les reunions amb els imams. Va semblar que estava de moda i la meva mare, com a la dona musulmana que

és, també s'hi va afegir. A partir d'aquell moment només es comprava hijabs i ge·labes, i ens deia a nosaltres que havíem de havíem d'anar a classes d'àrab i portar mocador al cap.

Afortunadament, ella no era tan insistent com altres dones i hi havia vegades que, encara que no ho féssim no ens deia res. I precisament per no dir-nos res quan les seves "amigues" venien li deien "Hawa, estàs descuidant massa els teus fills", "no veus que fan el que volen?" i la meva mare els feia cas de vegades, perquè segons ella hi havia moments en què la gent es ficava massa en les vides alienes. O sigui que el seu paper en la comunitat gambiana els anys que ha estat vivint a Olot ha estat el d'una dona més, que segueix la corrent. A part d'anar a les reunions i fer classes d'àrab alguns dies també porta a la meva germana petita al parc i es reuneix amb altres mares gambianes. Allà xerren una mica de tot; recordant les vivències a Gàmbia, de vegades intentant trobar parents en comú, posant-se al dia del que han fet a les classes d'àrab i algunes vegades parlant de temes no gaire relacionats amb les seves pròpies vides. El cas és que la meva mare s'hi va acostumar des del primer moment i tot i que no li agrada gaire, mai ha fet cap esforç per a deixar de formar part de tot això. I des d'aquell moment fins ara ha estat vivint tot el temps d'aquesta manera.

Segons el que diu ella, l'única cosa que espera del futur és tenir salut durant molts anys més i veure créixer els seus fills, i que no s'allunyin del camí de la religió musulmana, però per una altra part aconsegueixin un futur millor que el seu, és a dir, que tinguin estudis. Respecte a ella mateixa, com que no diu que vulgui viatjar a algun país llunyà ni fer cap cosa extraordinària, suposo que vol seguir amb la seva vida com fins ara. El que sí que vol és morir al seu país, perquè té clar que la seva estada aquí, tot i haver durat vint anys i en durarà uns quants més, és temporal.

4.2. FATU SILLAH SILLAH

Jo sóc la Fatu Sillah Sillah, tot i que també em diuen Peque, Sumata o Fàtima. Vaig néixer el dia 13 de maig de 1995 a l'Hospital Sant Jaume d'Olot. Tot i haver nascut a Catalunya, però, les meves arrels són africanes, ja que el meu pare és de Gàmbia i la meva mare va néixer a Ghana però va viure pràcticament tota la seva infància i adolescència a Gàmbia.

El meu pare, després d'estar treballant durant anys com a miner a Sierra Leone va emigrar a Catalunya el 1986 i es va instal·lar a Arenys de Mar, on treballava en els camps recollint maduixes.

La meva mare, en canvi, va arribar a Catalunya quan era pràcticament una adolescent el 1991. concretament a Sant Jaume de Llierca, poble on s'havien traslladat el meu pare i el seu germà gran des del gener de 1990.

Quan jo vaig néixer, vivíem al carrer Sant Francesc, en una casa on vivíem el meu oncle, la seva dona, els dos fills que tenien aleshores(l'Isu i la Fàtima), els meus pares, el meu germà (que tenia dos anys) i jo. A més de nosaltres, en aquell moment a Sant Jaume hi havia dues famílies sarahules més: els Darbo i els Dukureh.

El fet que estigués envoltada de germans, cosins i altres nens/es d'origen sarahule de la meva edat i que a casa només es parlava el sarahule van fer que, des de molt petita, la llengua i les maneres de fer que vaig adoptar primer fossin les pròpies de la cultura sarahule. En aquells anys, els meus pares no coneixien gairebé a ningú del poble i només es relacionaven amb els gambians que, igual que ells, havien emigrat a aquell lloc totalment desconegut per a ells i que a poc a poc anaven descobrint.

Quan jo devia tenir dos anys i la meva mare ja en feia uns cinc que vivia a Sant Jaume, van començar a assistir a classes de català juntament amb les altres dones sarahules a la Ludoteca de Sant Jaume de Llierca amb la Cristina i la Núria, dues noies d'Argelaguer amb les que van començar a aprendre a llegir i escriure. Com que érem molt petits, els meus cosins, jo, el meu germà, així com els fills de les altres dues dones sarahules que hi havia (en aquell moment hi havia la mare dels Darbo i una altra dona), acompanyàvem a les nostres mares.

Es podria dir que els meu primer contacte real amb aquell lloc va arribar llavors, ja que anteriorment no havia fet gaire res més que estar a casa envoltada de nens/es sarahules i de gent que anava vestida amb roba africana i només parlava el soninké. Potser és una mica exagerat, perquè segurament que havia vist i havia tingut relació amb algun veí... El cas és que el fet d'anar allà em va permetre conèixer aquelles noies amb les que vaig establir una amistat fantàstica, tot i que no dubto que en els primers moments hagués plorat perquè no volia estar en aquell lloc desconegut envoltada d'aquella gent desconeguda per a mi.

A part de les classes que feien, també organitzaven reunions a les quals assistíem tots nosaltres amb les nostres mares, anàvem al Casal de Sant Jaume i ens fèiem fotos. D'aquests anys recordo que em van regalar la que jo considero la primera joguina que vaig tenir perquè també va ser la que tinc més present i la que em va agradar més. Es tracta d'una nina que era de la mida o fins i tot més gran amb la que em vaig passar jugant aquell dia i vés a saber quants dies o setmanes més. Desafortunadament, no sé què se'n va fer, potser me'n vaig cansar tant aviat com me'n vaig enamorar...

Aquest fet també em va servir perquè vaig conèixer a la Fatou i la Fàtima Darbo, dues noies de pares sarahules que també havien nascut a Olot i viscut a Sant Jaume. La petita tenia un any menys que jo i la gran dos anys més. Ens vam fer amigues de seguida i a partir d'aquell moment, no vam deixar d'anar a casa seva i elles a casa nostra. Les nostres mares també van establir una molt bona relació, i quan elles quedaven per a xerrar mentre cadascuna cosia, nosaltres jugàvem amb les nostres nines.

Vaig començar a anar a l'Escola Les Escomes de Sant Jaume el curs 1998/1999, un centre els alumnes del qual amb prou feines superen els cinquanta i on els nens de diversos cursos anaven a la mateixa classe. Segons el que diu la meva mare el meu primer dia d'escola va ser desastrós. Vaig plorar i plorar perquè no volia anar-hi, no volia que em deixessin sola en aquell lloc ple de gent que no coneixia de res.

Després del "drama" les coses van canviar. Les meves següents reaccions van ser de sorpresa i curiositat envers aquell lloc que va passar de desconegut a ser un lloc nou on podia descobrir i aprendre moltes coses noves que no tenien per què ser dolentes.

La meva mestra a P3 va ser la Lourdes Font, i els meus primers companys, i amb això em refereixo als únics que feien el meu curs, eren en Liam i en Senda. A la mateixa classe també hi havia els que aquell curs van fer P4: la Mireia Coma, en Miquel Carreras, en Pau Sans, la Maria Vila...

No devia ser gaire aviat, perquè si una cosa no he perdut des que sóc petita és la meva vergonya, però aquells nens i nenes que en aquell moment em devien veure com a algú curiós pel meu color de pell i per la llengua que parlava i jo ens vam fer amics, sobretot amb els dos nens que feien P3 igual que jo. Junts fèiem moltes activitats diferents. Normalment jugàvem a la caseta que hi havia al pati de l'escola; ens enfilàvem per les escales i baixàvem pel tubogant, amb els tubos petits (no podíem jugar amb els altres perquè érem massa petits i no hi arribàvem, fèiem castells de sorra al sorral, quan plovia jugàvem amb les joguines que hi havia a les classes... En els anys d'educació infantil cada tarda fèiem racons, que consistia en que podíem jugar amb les joguines dels passadissos o si ho preferíem podíem anar al pati. Les noies normalment ens quedàvem a dins jugant a nines o a pares i mares, mentre els nois corrien pel pati. Després d'una estona de passar-nos ho bé, les mestres cantaven: "A recollir, les joguines, les joguines, a recollir, les joguines que hi ha aquí...", cançó a la qual ens uníem tots perquè ja sabíem que s'acostava l'hora de marxar cap a casa. A les tardes també ens dedicàvem a l'hort que hi havia al pati de darrere, on hi cultivàvem maduixes, cebes, pastanagues... que després utilitzàvem per als tallers de cuina que fèiem cada trimestre.

El desembre de 1998 vaig guanyar el premi d'un concurs de dibuix infantil, cosa irònica tenint en compte que les meves capacitats artístiques i creatives no estan gaire desenvolupades i sempre he estat nefasta dibuixant... El cas és que recordo el dia en què vaig anar a recollir el trofeu per una anècdota que em va passar. Recordo que m'hi va acompanyar la mare d'una companya dos anys més gran que jo que també havia guanyat un premi. Vam anar a Sant Joan les Fonts, vam recollir el premi i jo devia anar

molt contenta sense saber el que passaria. Llavors, en fila, tots els nens anaven passant per la falda del rei Melcior i aquest ens donava una piruleta. Quan em va tocar, em vaig asseure a la falda d'aquell home amb la barba i els cabells tots blancs i no sé si va ser de la impressió o què va ser, però en veure la seva cara em vaig posar a plorar. Per tant, contràriament al que havia passat amb tots els altres nens i nenes, vaig sortir d'allà amb llàgrimes als ulls enlloc de amb un somriure a la cara.

El fet d'haver començat a l'escola per a mi no només va significar conèixer nova gent i començar a aprendre coses noves com pot ser el cas d'altres nens. Per a mi, anar a l'escola va significar més, perquè gràcies a això vaig aprendre que se celebraven festes de les quals a casa ni tan sols se'n parlava; potser perquè igual que jo no les coneixien o potser sí que les coneixien però com que no eren les seves, feien com si no existissin.

A l'octubre celebràvem la castanyada. A la tarda començàvem jugant al joc de les cadires i al Dau i després tots els alumnes i professors ens reuníem al pati i escoltàvem música i menjàvem castanyes davant una gran columna de fum que provocava el foc amb el que es cremaven.

Alumnes de l'Escola les Escomes cagant el tió l'any 1999. Jo sóc la que està a l'esquerra.

Per Nadal, entre tots els alumne i els professors decoràvem l'escola i muntàvem el pessebre en una gran taula que hi havia a l'entrada. I depenent de l'any, es feia d'una manera o una altra. Recordo un any, per exemple, en què cadascú havia de portar un tió i es van exhibir tots en el pessebre. O l'any en què les figures, enlloc de ser ninots, eren pots de vidre pintats per nosaltres mateixos. A sota la taula hi havia el tió, al qual cada dia havíem d'alimentar perquè ens cagués bons regals.

A més de fer figures de paper i pintar , els dies abans de Nadal els alumnes teníem dues altres activitats per fer: en primer lloc, ens havíem d'aprendre tots junts els poemes que recitaríem davant de tothom i també les nadales. Recordo el meu nerviosisme

cada vegada que em tocava recitar els poemes de Nadal i tocar les peces que anteriorment havia assajat cada moment que en tenia l'ocasió: a la classe, a casa amb els germans i cosins...

Quan arribava el dia de Nadal, preníem xocolata desfeta junts al menjador. En acabat, ens reuníem tots a davant de l'entrada i totes les classes, des de P3 fins a sisè, sortíem en ordre per a mostrar a la resta dels alumnes el que havíem estat preparant els dies abans. Al final de tot, i cap dir que era el més esperat per tots, començant pels de P3 i acabant pels de sisè cagàvem el tió, que generalment era molt generós i ens cagava de tot: des de pales i galledes per a jugar al sorral fins a una bossa de llaminadures i xocolatines.

Pel dia del Dijous Llarder, tots els alumnes de l'escola pujàvem a la muntanya de Santa Magdalena, on passàvem la tarda divertint-nos amb jocs com estirar la corda o te.

Al mes de març hi havia Carnaval. Cada any ens fèiem les nostres pròpies disfresses (de lleó, de sol...) amb cartolines, bosses d'escombraries i altres materials i sortíem al carrer. En acabar la tarda, anàvem tots al pati per a presenciar la crema del Carnestoltes de palla. Era un moment en què més d'un de nosaltres ho va passar malament.

Quan faltaven set setmanes per a Pasqua, com mana la tradició, penjàvem la Quaresma a la porta de l'entrada. Durant set divendres, quan s'acostava l'hora de plegar, ens assèiem en rotllana al seu voltant i mentre algú prèviament escollit li tallava un peu, els altres cantàvem la cançó de la Quaresma.

Per Sant Jordi, els primers anys d'escola als petits ens explicaven el conte de Sant Jordi, el dibuixàvem i fèiem roses amb plastilina que després embardissàvem. A la tarda, sortíem en fila índia de l'escola i ens dirigíem cap al carrer principal del poble on els alumnes de cicle mitjà i cicle superior havien posat una parada en la qual venien roses i llibres. En canvi quan jo i els meus companys ja érem els grans de l'escola, la diada de Sant Jordi era un dia en què enlloc d'anar a l'escola voltàvem pels carrers venent roses.

A la primavera, celebràvem la festa de portes, que era el dia en què els pares venien a l'escola i els ensenyàvem la nostra escola i els projectes que havíem fet durant el curs. També hi havien representacions musicals, que començaven amb les actuacions dels nens d'infantil i acabaven amb les de sisè.

Al final de curs hi havia dues festes més: la de final de curs i la festa de la zer. La festa de la zer se solia celebrar quan quedava una o dues setmanes per l'inici de les vacances. Cada any tenia lloc en una de les escoles de la zer El Llierca: el CEIP Les Escomes de Sant Jaume, el CEIP Mont Cos de Montagut, el CEIP Joan Roura i Parella de Tortellà i el CEIP Montpalau d'Argelaguer, per tant cada quatre anys tocava a Les Escomes. En aquesta festa es realitzaven diverses activitats en les quals participàvem els alumnes de totes les escoles. Per a nosaltres era una oportunitat per a retrobar-nos i passar-nos ho bé amb nens i nenes amb els que havíem anat d'excursió durant el curs, i que per tant ja coneixíem.

Per una part, anàvem a l'escola i apreníem català i coneixíem la cultura del lloc en què havíem nascut, i alhora, igual que qualsevol altre fill de família musulmana, rebíem classes d'àrab des de molt petits. El nostre professor era el meu pare, els coneixements del qual eren força avançats.

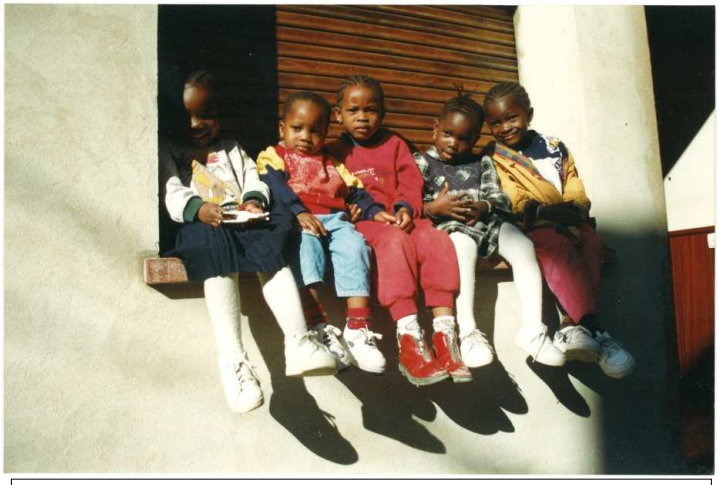

Començant per l'esquerra: la Fàima, en Mahamadou, la Fatu, l'Ami i jo.

Es podria dir que no va ser una formació religiosa molt sòlida, ja que a part dels "a, ba, ta, sa" i de memoritzar-nos les sures més petites de l'alcorà, poca cosa més havíem fet.

Des del moment que vaig començar a anar a l'escola, vam conèixer a gairebé tots els nens de l'escola i quan s'acabava l'horari escolar de vegades sortíem a jugar junts al casal o a la plaça o simplement ens quedàvem a davant de casa nostra o anàvem a

donar voltes pel poble.A part de gent de la nostra edat, també vam anar coneixent cada vegada més els nostres veins. Un d'ells, l'avi d'una companya que tothom coneixia per un sobrenom i era molt poca la gent que sabia el seu nom real, era una de les persones més divertides que he conegut. Van ser moltes les bones estones que vam passar amb ell, tot i que en més d'una ocasió ens va mostrar el seu mal geni. En algun moment, i en desconec la raó, va ser ell qui li va posar al meu cosí el sobrenom de "Met fesoler". La Maria i en Joan eren els veins que vivien a la casa del costat. També eren gent gran, però la seva companyia ens devia agradar molt, perquè passàvem molt temps amb ells. Una altra persona amb la qual vam tenir una bona relació des del primer moment va ser la Nuri, que vivia en una granja. En realitat no recordo com la vam conèixer ni què fèiem amb ella, perquè jo era molt petita. Els que realment hi havien tingut contacte són el meu germà i la meva cosina gran.

El 2000, en Bully Darbo, el germà gran de la Fàtima Darbo va conèixer a un home de Besalú que cada dia anava a passejar els seus gossos. No sé com va passar, però recordo que un dia jo, la Fàtima, la Fatu, els meus germans i cosins érem a la “Fontpuda” passejant en Totxo, el gos de l'Ernest i la Teresa (que en un principi ens feia una mica de por, però al final l'amanyagàvem i fins i tot ens hi havíem arribat a seure a sobre) . A partir d'aquell moment, els passejos es van tornar cada vegada més freqüents, i pràcticament cada tarda els acompanyàvem.

Un dia d'aquells, va ocórrer una anècdota de la qual crec que ens en recordarem tots els que hi érem (tot i que crec que a algú li agradaria que no fos així). En aquell moment, jo tenia cinc anys i el meu cosí, l'Isu petit (el cridàvem així per a no confondre'l amb el meu germà) en tenia sis. Al camí cap a la “Fontpuda” hi havia figueres, però eren molt altes i en aquell temps em sembla que les figues ni tant sols estaven madures. El cas és que aquell dia el meu cosí volia una figa, i la volia sí o sí. En veure el panorama que se li presentava, es va posar a cridar i a plorar cantant: “Vull una figa, vull una figa...”. Davant d'aquell espectacle, la reacció dels que estàvem allà va ser de posar-nos a riure, i això va fer més que empitjorar les coses. La rabieta li va durar fins que vam arribar a casa, però durant les setmanes següents ningú va deixar

que se n'oblidés, perquè per una cosa o una altra algú acabava somicant: “Vull una figa...”.

En molt poc temps ens vam fer molt amics amb l'Ernest i la Teresa, ja que des del moment que els vam conèixer la nostra relació va ser molt bona. Vam conèixer les seves dues filles, l'Ariadna i l'Helena, i per primera vegada vam anar a la casa on vivien a Sant Jaume. Des d'aquest primer cop, les nostres visites a Cal Sastre es van tornar en cada vegada més freqüents fins al punt en què arribàvem a passar-hi tardes senceres dibuixant i pintant en els quaderns, fent sumes i restes i berenant pa amb formatge, que a la meva germana li agradava tant que li van acabar posant el sobrenom d'Aminata cul de nata.

La Yuma i jo fent dibuixos a casa de l’Ernest.

El mes d'agost del 2000 va néixer el meu germà Burema, i com que si la meva tieta s'hauria d'encarregar sola de molta mainada, la meva germana i jo vam passar els dies que la meva mare va estar a l'hospital amb l'Ernest i la Teresa. Aquell dia vam anar a un festival de música on ens vam trobar amb gent africana però ben curiosa i vam visitar a la meva mare a l'hospital Sant Jaume d'Olot.

A l'octubre del mateix any va morir la Nare, una dona gambiana que havia arribat a Sant Jaume pocs anya abans, d'una malaltia respiratòria. Aleshores tenia dos fills: el nen que tenia set anys i es deia Abulu i la Penda, que en tenia sis. Segurament per a les altres tres dones gambianes en aquell moment a Sant Jaume devia ser un fet molt trist – per la mare de la Fatu i la Fàtima perquè eren família – però a part d'això devia ser dur perquè en aquell poble on la presència de sarahules era escassa elles quatre havien creat el seu propi grup, que quan es reunia es devien sentir una mica com a casa. Pel que fa referència a mi, jo tenia cinc anys, però aquest fet també em va afectar perquè poc temps després la Penda, que havia anat a la meva classe durant tota la primària i

amb qui m'havia fet molt amiga, i el seu germà van marxar cap a Gàmbia, d'on no tornarien fins anys després.

Els anys següents al que vam conèixer l'Ernest i la Teresa van ser molt diferents als quals havia passat abans a Sant Jaume, ja que gràcies a ells vam viure moltes experiències que ens van acostar molt més a la cultura catalana, i que si no hagués estat per ells segurament no les haguéssim pogut fer. El que recordo amb més claredat és quan anàvem a la piscina de Besalú. Agafàvem la furgoneta de l'Ernest i tots, allà dins ben posats, ens hi dirigíem. En un primer moment quan hi anàvem el primer que ens trobàvem eren les atentes mirades de la gent, que ens observava amb curiositat perquè allà dubto que mai s'haguessin amb una situació així. Fins i tot hi va haver un nen qua va tocar la meva germana per a veure si es destenyia. Com va dir algú: "Veure'ns allà era com veure una pel·lícula en blanc i negre".

També vam conèixer a molts amics seus, amb qui anàvem d'acampada, a dinars... i coneixíem a molts nens/es. Un any vam anar a passar uns dies a la mare de Déu del Món, i l'Any 2003 vam anar al zoo per primera vegada. I per Nadal, ens reuníem tots a Cal Sastre i abans de fer cagar el tió recitàvem els poemes que ens havíem après a l'escola. El 2002, la meva germana, la meva cosina i jo ens vam quedar a dormir a Besalú (que és on vivien aleshores) perquè la meva mare havia marxat a Ghana amb el meu germà perquè la meva àvia estava molt malalta. Aquells dies van ser molt estranys per a nosaltres, ja que anàvem pujant i baixant de Besalú a St. Jaume i de St. Jaume a Besalú.

A l'esquerra, una sortida al zoo de Barcelona. I a l'esquerra, el meu cosí Isu i jo recitant el poema de Nadal

A partir d'aquell moment, l'Ernest i tota la seva família han format part tant de la meva vida com de la dels meus germans i dels altres nens de pares sarahules que vivíem a Sant Jaume. En un principi només era això: sortides, Nadals, dies a la piscina... Però la relació es va anar estrenyent fins a arribar al punt en què podria dir que si jo (tenint en compte els meus orígens i les creences de la gent soninké) he aconseguit tenir èxit en els meus estudis és gràcies als esforços que hi he dedicat, però també al fet que ells, sense tenir-hi cap tipus d'obligació, m'han animat perquè segueixi estudiant i m'han ajudat en més d'un sentit.

Els dies que no passàvem jugant amb els amics o fent qualsevol altra activitat amb l'Ernest i la Teresa anàvem amb les nostres mares a Olot a fer-nos trenes. Crec que era la persona a la qual li agradava menys, perquè estava acostumada a estar-me tot el dia fent alguna activitat, i anar a fer-se trenes era el mateix que passar-se tot el dia sense fer res més que estar asseguda amb gent que resultava del tot desconeguda i que no deixaven de criticar el fet que la meva germana i jo parléssim només en català. És una cosa que, a més de desagradar-me, mai n'he entès el per què.

Una de les coses que més m'agradaven de Sant Jaume és que com que és un poble molt petit, gairebé tothom es coneix, i durant l'estiu, quan tornàvem de l'escola o durant les festes eren moltes les hores que passàvem amb els amics fent diferents coses. Quan sortia de l'escola, anava a casa i després de fer els deures solíem fer dues coses: o bé ens quedàvem i ens passàvem tota la tarda mirant els dibuixos animats del canal Super3 (per això ens els coneixíem tots) o sortíem amb els amics. Els anys que vaig viure a Sant Jaume s'organitzaven moltes activitats i tallers al Casal durant la tarda; algunes a les quals em vaig apuntar, i d'altres en les quals només fèiem d'espectadors. El primer taller que recordo és el de teatre, que es feia dins el Casal per a nens/es a partir dels deu anys, i jo aquell any en devia tenir uns sis o set, per la qual cosa, l'única cosa que em quedava era mirar-m'ho.

De totes maneres, dubto que hi hagués participat, perquè des d'aleshores les actuacions en públic no han estat el que més m'ha agradat. Allà mateix també es va fer un taller de sardanes, al qual recordo que em vaig apuntar amb un grup d'amics, i les nostres intencions eren més d'anar-hi a passar una bona estona més que d'aprendre

sardanes pròpiament. I realment ens ho vam passar bé; corríem amunt i avall per tot el recinte a més la veritat és que sí que a més d'aprendre a ballar sardanes, em vam conèixer més coses. Durant l'estiu, a davant el casal es feien classes de funky i de circ. Com que tampoc eren activitats que em fessin massa gràcia , i el mateix els passava als que anaven amb mi, ens quedàvem allà observant els malabarismes que feien amb les boles, el diàbolo, i els aros. Quan no es realitzava cap d'aquests tallers, jugàvem al parc que hi havia al costat del casal, on sempre hi havia nens/es petits als gronxadors i als tubogants mentre els grans anaven amb bicicleta o jugaven a algun altre joc. A la plaça sempre també hi havia ambient: nens i nenes amb els cotxets de les nines, alguns que saltaven a corda...

Tant els dies de cada dia com els caps de setmana no hi havia l'opció d'avorrir-se, ja que si no estava fent una activitat n'estava fent una altra. Els divendres a la tarda i els caps de setmana eren els dies en què et trobaves amb més gent al carrer. Des que tornàvem de l'escola, a casa no ens veien més fins a la nit. El primer que feia quan tornava de l'escola era anar a conferència amb una noia, l'Anna, on feia els deures i després m'estava a casa seva parlant amb ella, la Fàtima Darbo i la Fàtima Gran (la meva cosina). Després d'anar a casa i deixar les maletes, sortia amb les dues Fàtimes i juntes ens dirigíem cap a la plaça. No era cada dia, però moltes vegades ens trobàvem amb molta gent i encara que hi anéssim amb les mans buides, sempre tronàvem la manera de fer-nos amb una pilota, una corda o el que fos, i si no, ens divertíem jugant a cuit i amagar, a la xarranca, a la paret...

Alguns vespres, quan tots els “petits” del poble ja devien ser a casa, baixàvem a la plaça i jugàvem a “palomato” amb els que nosaltres aleshores consideràvem els més grans del poble (que tenien tres o quatre anys més que jo), però només quan aquests volien perquè no era molt freqüent que anéssim junts. Fos com fos, tot i no repetir-se gaire, eren moments diferents en què ens reuníem i ens divertíem tots plegats. Amb ells també havíem jugat a futbol, però seria més encertat dir que eren ells qui jugaven a futbol mentre nosaltres els contemplàvem. A part de les coses que feia pel poble, hi havia dies en què la meva mare ens va ensenyar a mi i a la meva cosina a cosir de la manera que ho feien elles a l'Àfrica. Els primers dies, ens hi podíem dedicar hores

seguides durant el dia, però a mesura que va anar passant el temps ens en vam anar avorrint i a les poques setmanes ho vam acabar abandonant. També amb la meva mare vaig anar vàries vegades a l'hort, però era una cosa que m'intentava estalviar sempre, perquè no m'agradava gens la idea de passar la tarda envoltada d'insectes i passant per llocs polsosos i fangosos.

En canvi, el que sempre volia fer era anar a la "Fontpuda", on pràcticament tots els meus acompanyants es banyaven. Jo al principi també ho feia, però després d'una mala experiència amb unes serps vaig decidir que el millor que podia fer era quedar-me al marge. El que més m'agradava d'anar-hi era el camí d'anada i tornada, en què ens entreteníem amb qualsevol cosa i de vegades també ens paràvem a sota les figueres i competíem per veure qui agafava la figa que estava més amunt. I si no es podia anar a la "Fontpuda" sempre trobàvem la manera de refrescar-nos: es tractava tant sols de comprar uns quants globus d'aigua a Can Coma o a Can Federico i muntar una guerra d'aigua al casal, i si a cosa s'animava arribava a les escales i al carrer. Això algunes vegades provocava l'enuig d'alguns veïns. En acabar, normalment ens dirigíem a algun lloc on poguéssim passar una estona tranquil·la, i si no estàvem prou cansats anàvem a buscar els patins i patinàvem pel poble fins que finalment sí que en quedàvem exhausts.

A la nit era molt poc freqüent que baixéssim, i si no fèiem era per les festes del poble, que tenien lloc el 24, 25 i 26 de juliol. Aquests dies, després de fer el que fos, ens dirigíem als "caballitos". No és que consideréssim molt divertit el fet d'anar donant voltes i voltes en aquell espai tant reduït, la gràcia i la raó per la qual almenys a mi m'agradava tant era aconseguir la borla que et permetia aconseguir un tiquet gratis.

Per això, dins dels "caballitos", la nostra ubicació preferida era l'olla, on ens amuntegàvem unes cinc o sis persones perquè girava i et facilitava molt el poder-la agafar. Tot i això, més d'una vegada ens vam emportar una sorpresa veient com algú que estava als cotxes petits o a les motos es feia amb la borla. Després de sopar ja estàvem marejats de tantes voltes i tocava anar a tirar amb escopeta i veure si ens tocava alguna cosa. Però el tir no podia competir amb la festa de l'escuma, que el dia que tenia lloc feia que tot l'ambient es traslladés a baix a la plaça. Un dia, em vaig ficar

tant en la festa que em vaig empassar una bona quantitat d'escuma, i per culpa d'això em vaig haver de passar una setmana malalta i sense sortir pràcticament. A més va coincidir amb que era el primer dia en què em vaig fer trenes amb extensions, i no sabria dir si em feia més mal el cap per les trenes o el coll. A partir d'aquell any no vaig deixar d'anar-hi, però sí que vaig aprendre a anar-hi amb més compte.

Crec que va ser dos anys abans que em vaig perdre les festes a causa de la varicel·la. La veritat és que no em sabia tant greu perquè m'hagués de perdre la festa de l'escuma, sinó perquè vaig haver de veure com tots anaven a veure el Correfoc i jo em quedava a casa.

Per Sant Joan també sortíem tots al carrer i no hi havia qui dormís perquè dels mes petits amb les seves cebes i bengales als més grans amb els "gatos" i "truenos", tothom tirava petards. En aquesta situació hi havia les dues cares de la moneda: per una banda, nosaltres, que estàvem eufòrics i per l'altra, els veïns, que a aquelles hores segurament tenien ganes de dormir. A totes aquestes "sortides nocturnes" hi anava amb els meus germans i cosins i la porta d'abaix de casa estava sempre oberta durant el dia, per tant a la nit l'havíem de tancar, cosa que no ens agradava gens. Per això, quan arribava l'hora de marxar tots corríem cap a la porta cridant: "No tanco la porta!" i l'últim que ho deia havia d'esperar a que entréssim tots i tancar-la.

Després vaig deixar d'anar a classes amb l'Anna i em vaig apuntar a la Ludoteca, on l'Àngel i la Marisol ens ajudaven amb les nostres tasques escolars. Després de fer-les, anàvem a la plaça o al casal. També hi havia qui preferia quedar-se allà jugant a l'ordinador o fent qualsevol altra cosa. Més d'una vegada els ho havíem fet passar malament, però el cop que recordo haver-los fet empipar més va ser el dia en què jo i dues nenes més ens vam posar a sota una taula a fer xivarri i ho vam seguir fent tot i que ens castiguessin. Però les que vam acabar sortint-ne malparades vam ser nosaltres, perquè ens van fer fora i durant aquell dia no ens van deixar que ni tant sols ens acostéssim a la porta.

Sortíem al carrer quasi sempre que feia bon temps, i quan feia mal temps també teníem com divertir-nos. O bé anàvem a casa d'algun amic a jugar a algun joc de taula

com el "Monopoly" o el "Fin de Mes" o bé em quedava a casa amb els meus germans i cosins. Era molt divertit, però de vegades perdia tota la gràcia perquè sorgien petites baralles entre nosaltres. Una d'aquestes va ser el famós (per a nosaltres) episodi en què la meva germana volia marxar de casa per una rabieta que va agafar amb el meu germà no sé per quina raó. El que sé és que es va enfadar, va agafar les seves coses (una maleta amb unes quantes peces de roba i uns quants brics de llet i de suc), les claus del cotxe del meu pare i va dir: "Me'n vaig de casa", frase amb la qual hem batejat aquest episodi. En veure-la al cotxe del meu pare, tots ens vam posar a riure, i a més a mi em va servir de tema per a un còmic que vaig haver de fer a quart de primària. També va ser a aquesta edat que vaig començar a fer el ramadà, que des d'aleshores només entenia com "passar gana durant unes quantes hores", però més tard vaig descobrir que l'abstinència havia de ser en tots els sentits.

Quan tenia vuit anys vaig començar a jugar a bàsquet a l'equip de Sant Jaume de Llierca, un equip no gaire bo. De totes maneres, m'agradava molt formar-ne part perquè tots ens ho passàvem molt bé mentre apreníem a jugar. Dos cursos després ho vaig deixar perquè aquell any no hi havia equip a causa de la poca gent que s'hi apuntava.

No de la mateixa manera que la meva mare, però a partir dels set anys vaig començar a participar en les tasques domèstiques: cuidava dels meus germans petits mentre la meva mare treballava a l'hort, ajudava a rentar plats... no res comparat amb el que fa una nena gambiana a aquella edat.

A principis de l'any 2005 em vaig assabentar de les intencions dels meus pares de anar a viure a Olot, perquè consideraven que Sant Jaume era un poble massa petit i allà ni ells ni nosaltres no teníem gaire contacte amb la gent soninké. En aquell temps, també ho havia sentit dir per vàries persones del poble. Tot i que ja ho sabia (mai n'havia parlat directament amb els meus pares), no m'ho vaig creure de veritat fins que un dia el meu germà gran, el meu pare i jo vam anar a veure el pis. Va ser aleshores que em vaig adonar que em quedava molt poc temps a Sant Jaume. El que recordo com al meu últim dia al poble va ser l'últim dia abans de les vacances de Nadal que va ser l'últim a l'escola. Aquell dia els meus companys de classe, tant els de quart com els de sisè (jo

aquell any feia cinquè però estava a la classe amb els de quart, tot i que feia algunes assignatures amb els de sisè), em van fer un acomiadament. No va ser un dia emotiu i ningú va plorar ni res d'això, però recordo que per a mi va ser molt dur perquè els trobaria molt a faltar. També recordo que envejava el meu germà, que ja feia primer d'ESO al Garrotxa i ell també havia de deixar el seu poble, però almenys seguiria tenint contacte amb els seus companys de Sant Jaume.

Quan vaig arribar a Olot vaig confirmar el que ja sabia: que no m'agradaria gens per vàries raons i a mesura que van anar passant els anys va anar empitjorant. La raó principal era que no és que fos un lloc desconegut, però tenint en compte les poques vegades que hi havia anat i el que hi havia anat a fer és com si ho fos, i només coneixia a la dona que em feia les trenes, les meves cosines que anys abans també havien viscut a Sant Jaume i el grup d'amigues de la meva cosina, amb les quals havia estat la primera vegada que vaig celebrar la festa del ramadà dos mesos abans. I també hi havia el fet que vaig deixar de viure en aquella casa plena de mainada a un pis només amb els meus germans.

Els primers dies a Olot recordo que van ser els més avorrits de la meva vida, perquè tot i que no és una gran ciutat no tenia res a veure amb Sant Jaume: només sortia al carrer per anar a casa de les meves cosines i quan els meus pares necessitaven que anés a comprar alguna cosa. Una setmana després es va celebrar la festa del xai, cosa que em va servir per conèixer millor algunes noies soninkés de la meva edat, i em va ajudar a assimilar millor el canvi de Sant Jaume a Olot, ja que mentre al poble només em relacionava amb gent catalana, a Olot, amb la gent que em trobava més sovint semblava que no sabessin parlar català; només sarahule. I també vaig anar per primera vegada a un casament sarahule. El primer que em va sobtar va ser que només hi havia la núvia i que es fes en un pis. Va anar arribant gent i el lloc es va emplenar de seguida, perquè a més no era un espai gaire ampli. Van encendre música i tothom va començar a ballar en rotllana, amb la núvia al mig. Després de ballar durant hores i de menjar es van endur a la núvia i van fer el que mana la tradició:es cobria amb un vel s'havia de quedar durant una setmana seguida en una habitació sense tenir contacte amb l'exterior i menjant només arròs amb llet.

En molts casos, segons el que em van explicar, s'ha fet una adaptació "occidental", i enlloc de set dies se n'hi passa tres o quatre. En aquell moment no sabia la raó per la qual es feia, però tampoc em vaig molestar a preguntar-ho. Uns quants dies més tard vaig anar amb la meva cosina a rebre els reis mags. I com pràcticament tot el que havia fet a Olot, tampoc em va agradar. Jo estava acostumada als reis de Sant Jaume, no a passar la nit envoltada de gent desconeguda...

Uns quants dies després que comencés el segon trimestre, ens van confirmar la nostra nova escola: a mi em tocava anar al CEIP Bisaroques i els meus dos germans petits (l'Ami que és dos anys més petita que jo i en Burema, que es porta tres anys amb l'Ami) anirien al Malagrida. Una setmana més tard, acompanyada per la meva cosina Ami vaig assistir al meu primer dia com a alumne del CEIP Bisaroques. Recordo que primer em va acompanyar a la secretaria, on em va deixar per dirigir-se a la classe. Quan va arribar la directora, em va portar cap a la porta de la meva nova classe, la de 5è B. Després de tocar-la i que ens deixessin passar (en aquell moment estaven fent matemàtiques amb la Maria Jesús), vaig entrar i la meva primera reacció va ser de nerviosisme, com era d'esperar. Però seguidament em vaig alegrar, perquè aniria a la mateixa classe que la meva cosina. Em vaig presentar davant d'aquelles vint-i-sis persones que em miraven fixament i em van ensenyar el meu lloc al costat al costat de la Kaba, una noia de Mauritània, i la Xeima, que és marroquina i em vaig incorporar a la classe directament.

Una anècdota que em queda d'aquell dia és que vam fer una petita prova de multiplicacions i divisions, i les meves dues companyes i la professora també es van quedar sorpreses de que hagués tret una bona nota i em van preguntar com m'anaven normalment els estudis. Quan els vaig dir que generalment era una bona estudiant, la seva expressió va seguir sent de sorpresa. Jo no vaig entendre la seva reacció, i quan els vaig preguntar em van explicar que era perquè no era gaire comú que una alumna sarahule fos "tan estudiosa". Tot i així, seguia sent incomprensible per a mi, perquè jo a Sant Jaume estava acostumada a que no es jutgés els estudiants pel seu origen, és a dir, hi havia alumnes catalans i sarahules amb dificultats i alumnes catalans i sarahules a qui els anaven bé els estudis.

El meu primer mes al Bisaroques va ser força dur, ja que sentia que per a la resta de la classe era un "bitxo raro", i no estava acostumada a aquesta situació, perquè a Sant Jaume em relacionava amb tot tipus de persones, però la major part dels meus amics eren catalans. A més, tot i que les noies amb les que anava em van ajudar molt a anar-me adaptant a poc a poc a la meva nova escola, era molt difícil no trobar a faltar la meva antiga classe, amb poc més de deu alumnes i amb professors que coneixia des dels tres anys.

Tampoc hi ajudava molt el fet que jo fos una persona tan tímida i em costés tant dirigir-me a algú desconegut sense conèixer-lo. Quan feia cosa d'un mes i mig que anava al Bisaroques és quan realment em vaig començar a relacionar amb els meus companys de classe. El dia que recordo i que estic segura que va ser el primer que vaig començar a parlar amb ells va ser en una situació difícil de qualificar. Va ser un dia en què estàvem fent una prova de matemàtiques i una companya, la Roser Obrador, em va demanar la calculadora. Jo estava situada en una taula davant d'ella, i ella, per parar la meva atenció em va tocar la part posterior del coll i em va fer un comentari sobre la suavitat de la meva pell. Després de la prova teníem hora de pati, i després que em fes unes quantes preguntes (que jo responia però no sabia a què venien) vam seguir parlant una estona curta.

Una setmana després, estàvem fent classe de naturals i de cop em vaig trobar amb un paperet a la meva taula, i en desplegar-lo vaig llegir-hi la frase: "Què tal?", al que jo vaig respondre que m'estava avorrint força. Vam seguir parlant amb paperets durant uns quants dies més, i a partir d'allà vaig anar coneixent els altres alumnes de la classe, i fins i tot a mi em va sorprendre que aleshores comencés a anar amb tothom de la classe i també em vaig anar relacionant amb els de 5è A, que en un principi també em consideraven com a una cosa estranya. Poc temps després el meu cosí Isu també va venir a viure a Olot i venia a la mateixa classe, i a ell, en canvi, li va ser molt fàcil oblidar-se de Sant Jaume. No era el mateix que anar a l'escola de Sant Jaume, perquè allà coneixia a tothom i no estàvem junts només les hores de classe, sinó pràcticament tot el dia, però també vaig passar molt bones estones amb els meus amics del Bisaroques: hores de classe parlant a través de paperets, estones del pati jugant o

simplement xerrant al pati, els dies que anàvem al pavelló, les hores d'educació física, les classes de tutoria discutint amb la mestra de qualsevol ximpleria...

Però el que més m'agradava és el que fèiem quan sortíem a les cinc: ens assèiem en un banc a davant de l'escola i fèiem broma i també deixàvem anar algunes bestieses, sobretot quan hi havia el meu cosí, que feia que era capaç de que fins i tot la persona més reservada s'unís a les seves tonteries.

Dins del grup de companys, hi havia tres noies amb les que havia establert una molt bona amistat. Anàvem sempre juntes, i fins i tot algú ens va arribar a anomenar les "supernenas" (tot i que érem quatre enlloc de tres). A sisè les coses van seguir igual; tot i tenir mantenir contacte amb els meus antics amics, enyorava la meva vida a Sant Jaume, però gràcies a l'ambient escolar vaig entendre que viure a Olot no havia de ser tant dolent. Al març de 2007, per colònies de sisè, vam anar a Barcelona. Van ser els millors des que ens havíem mudat a Olot, perquè durant els tres dies només vaig tenir contacte amb la gent de l'escola. Per contra, el vint-i-dos de juny d'aquell mateix any, no ho vaig passar gaire bé, ja que era el dia de final de curs. El matí, els de sisè vam ballar davant tota l'escola (nosaltres vam representar una coreografia de High School Musical, que havíem estat preparant mesos abans). El que va ser dolent no va ser la representació tot i la meva timidesa, sinó la tarda.

Després de rebre els diplomes, tots els alumnes de sisè vam sortir al pati. Algú, trencant la promesa que havia fet al matí, va començar a plorar, i a partir d'aquell moment cap de nosaltres va parar. Tot eren llàgrimes, abraçades i camisetes signades com a recordatori. El que vaig trobar més estrany va ser el fet que jo mateixa plorés, semblava estrany perquè no tenia sentit que jo estigués trista per deixar un lloc que en teoria no m'havia d'agradar. Tot i així, la tarda va acabar amb somriures i amb promeses que mai perdríem el contacte.

A part de l'educació que rebia al Bisaroques, els meus pares també van considerar que ja que estàvem a Olot hauríem d'anar a una escola alcoràmica. Allà vam començar a anar-hi un mes després d'arribar a Olot. Allà vaig aprendre algunes sures de l'alcorà i a recitar altres oracions en àrab. Eren molt poques les vegades que ens les traduíem al

sarahule, per tant, en la majoria de casos ens limitàvem a repetir una sèrie de sons dels quals quasi mai sabíem el significat. Els horaris depenien de la classe a la qual anava cada persona. En el meu cas, hi anava de dilluns a dijous de set a vuit del vespre i dissabtes de tres a cinc de la tarda, tot i que de vegades es permetia faltar a les classes per alguns motius.

Els primers dos anys que vaig viure a Olot vaig experimentar un sentiment que mai havia tingut a Sant Jaume: el fet de pertànyer a dos móns, però no al mateix temps, sinó depenent de la situació. És a dir, des de Sant Jaume, sempre he tingut clars els meus orígens i n'he adoptat algunes costums, però no mai havia dubtat sobre qui era. Si algú em preguntava "què ets?" Deia: "Sóc una noia catalana de pares gambians". En canvi a Olot, quan estava a l'escola, anava a classes o sortia amb els amics em sentia catalana, en canvi a casa, a les classes d'àrab i al carrer em sentia sarahule. Però trobo que era una situació molt violenta, perquè de la mateixa manera que en el meu món de catalana em sentia molt bé, quan era sarahule semblava que ho era per obligació, perquè totes les nenes que tenen un pare i una mare soninkés han de comportar-se com a soninkés i prou, perquè semblava que tothom esperava això de tu i no s'admetia una altra cosa.

Això no ho vaig notar el primer dia que vaig arribar, sinó amb el temps, i em preguntava com podia ser que dos localitats tan properes podien ser tant diferents. Veia moltes coses que feien que em sorprengués i que em preguntés el seu per què, perquè allò no era ni de bon tros el que jo estava acostumada a veure, sobretot amb les mares, perquè vaig tenir la sensació que totes elles formaven part d'un grup al qual t'havies d'adherir si no volies que et miressin amb males cares. I per tant, com que pràcticament totes les dones sarahules en formaven part, tenien com un seguit de "normes" que s'havien de seguir. I anaven des de educar els fills només basant-se en la religió musulmana i la cultura soninké a comportar-se d'una determinada manera en les diferents situacions.

Tot i així, i segons el que vaig veure jo, no totes es comportaven com era "correcte", i no entenia per què de vegades les accions de determinades persones no eren jutjades de la mateixa manera. Segons això, el fet que existís aquest grup només afectaria a la

meva mare, qui des del moment que vam arribar a Olot va canviar per a adaptar-se a la seva nova ciutat, on semblava que tot el que feia era observat. I aquests canvis també em van afectar a mi i als meus germans, perquè hi havia coses que a Sant Jaume se'ns permetia fer, com sortir a jugar durant hores o per exemple vestir pantalons i camisetes enlloc de la roba típica gambiana que segons elles era el que més afavoria i si portàvem pantalons imitàvem els catalans i mai podríem ser com ells, i tot i que a Olot no se'ns prohibien directament nosaltres érem conscients que tant la meva mare com nosaltres rebríem crítiques i ja es començaria a parlar de nosaltres.

La veritat és que en un principi no semblava que li importés gaire a la meva mare, però semblava que a mesura que anava passant el temps el que abans eren consells per part de les altres dones gambianes es va anar convertint en pressió sobre ella i indirectament sobre nosaltres. En el moment que em vaig adonar que si no feia el que feien les altres noies sarahules no podria formar part de la comunitat soninké, i en un primer moment m'importava. Per tant em vaig passar els primers quatre anys fent el que se suposa que havia de fer qualsevol gambiana a Olot: els dissabtes i diumenges portava roba africana, obeïa a la meva mare en tot el que em deia i l'ajudava amb les tasques domèstiques, de vegades portava mocador, quan em trobava pel carrer amb la gent sarahule els saludava i parlava amb ells amb la màxima educació (tot i que de vegades no trobés que s'ho mereixessin)...

El meu gran problema sempre ha estat que sóc una persona extremadament tímida (tot i que en els últims anys crec que he millorat en aquest sentit), i la meva timidesa des del principi va ser interpretada com a un tret més del més caràcter, però a Olot no sé per què la van considerar com una característica negativa, i pel fet que no m'agradés parlar més del compte ni riure quan feien certes gràcies, van començar a dir tot de coses que no sé a què venien.

El setembre de 2007 vaig començar primer d'ESO a l'IES la Garrotxa, cosa que per a mi va ser una mena de "tornar a començar" perquè després de dos anys d'arribar a Olot ingressava en un centre diferent. Des d'un moment ja ho veia difícil, perquè gairebé tots els meus companys de classe del Bisaroques anaven al Montsacopa o al Bosc de la

Coma, i només n'hi havia quatre o cinc que anessin al Garrotxa amb mi, i només amb un d'ells havia establert una relació d'amistat.

El primer dia, nerviosa, vaig anar a la parada del TPO i allà vaig tenir el primer problema, perquè havia anat a una parada equivocada i jo i dues o tres persones més vam trigar mitja hora a saber-ho, que va ser quan em van venir a buscar amb cotxe i ens vam dirigir cap a l'institut. Vaig anar corrent cap a la sala d'actes mitja hora tard i quan vaig obrir la porta, vaig buscar entre les prop de cent persones que s'havien girat per veure qui hi havia fins a veure una de les poques que m'era familiar. Així que vaig seure. La cap d'estudis va començar a cantar el tutor de cada classe i els alumnes de cadascuna: la meva classe era 1B.

No era l'única noia procedent del Bisaroques en aquella classe, cosa que em va consolar perquè almenys hi tindria algú conegut. Em vaig asseure al costat d'aquesta nena que venia de la mateixa escola que jo i amb una amiga seva, i elles van ser les primeres dues persones amb les quals vaig tenir relació a l'institut. Poc temps després vaig conèixer la Débora i la Nerea, amb les quals m'avenia molt bé i amb qui no deixaria d'anar durant tota l'ESO.

A poc a poc també vaig anar coneixent els altres companys de classe, però mai vaig establir una relació amb ells igual que la que tenia amb la Débora i la Nerea, qui un any després se'n va anar a viure a Girona. El que em va sorprendre més de la classe i de l'institut és que la gent anava en grups, cosa que no passava a l'escola, però aviat m'hi vaig acostumar. Al Garrotxa vaig trobar-me també amb els meus antics companys d'escola de Sant Jaume, amb qui vaig seguir tenint relació, però no era el mateix perquè ells també tenien els seus amics i cadascú anava pel seu costat.

Els dos primers anys d'ESO en un principi van ser estranys per la situació en general, pel poc comú que em semblava tot plegat, però després m'hi vaig acostumar i pràcticament no recordava la meva etapa com a alumne del Bisaroques. A tercer van canviar els alumnes de les classes, i vaig passar a compartir classe amb gent que havia estat veient els dos cursos anteriors però que coneixia molt poc. Afortunadament, vaig seguir anant amb la Débora. Va ser molt millor, perquè em va ser molt més fàcil

relacionar-me amb els meus nous companys ja que m'havia adaptat del tot a l'institut. A més, coneixia a la meva tutora perquè és de Sant Jaume i és la mare d'una amiga meva.

A finals d'aquest curs és quan ja a un li comencen a fer les preguntes de tipus "Què vols ser quan siguis gran?", "A què et vols dedicar?". Jo, que semrpre he estat una persona molt indecisa no sabia què contestar, i després de mirar-me moltes coses vaig decidir que no tenia clar què volia ser, l'única cosa que tenia clara era que no volia fer res relacionat amb les ciències. Per tant, les optatives que vaig escollir de cares a l'any vinent van ser totes relacionades amb les lletres, i no amb les matemàtiques. Va ser en aquestes optatives que vaig aprofundir en la meva relació amb la France, qui l'any que ve aniria a la mateixa classe que jo: la de Primer de Batxillerat Social-Humanístic.

El setembre de 2011 vaig començar primer de Batxillerat, i va ser l'any en què vaig relacionar-me més amb la Kadi, una noia un any més gran que jo que aquell any començava segon de Batxillerat científic al Montsacopa. Crec que una de les raons per les quals després de quatre anys coneixent-nos la nostra relació s'estrenyés va ser que érem dues de les quatre noies sarahules que cursàvem aquests estudis.

No és que consideri que fóssim diferents a les altres noies dels nostres mateixos orígens perquè nosaltres fèiem Batxillerat i elles no, però des d'un primer moment vaig entendre que ella era una de les poques persones sarahules que entenien per exemple el fet que deixés d'anar a classes alcoràniques per a poder dedicar-me més estona als meus estudis. A més també entenia moltes de les coses que estic segura que si li hagués explicat a una altra noia m'hagués dit: "sí, sí, tens raó" però en el fons hagués pensat "aquesta està boja".

A mesura que va anar passant el temps, la situació amb les mares no va canviar massa. L'únic fet destacable va ser el fet que hi va haver un fort procés d'islamització entre els sarahules, que alguns diuen que va ser provocat per l'enorme influència que exercien els imams per sobre la comunitat gambiana, però jo no ho acabo d'entendre, perquè els imams, independentment de si hi ha molts musulmans a la ciutat on viuen, sempre han viscut cenyint-se a la religió, per la qual cosa no crec que això resultés un canvi

massa gran per a ells. El cas és que les "normes" van canviar: cap noia podia sortir al carrer sense mocador però això no era res nou, cada x temps s'havia d'assistir a unes reunions que organitzaven les comunitats musulmanes de vàries ciutats de Catalunya (inclouen marroquins, gambians, mauritans...), no fer-se trenes amb extensions...

A partir d'aquest moment, per una altra banda, entre els adolescents sarahules, no sé si té a veure una cosa amb l'altra o no, es va crear una situació com de caos, perquè hi va haver alguns casos de nois/es que es van començar a fer coses en contra de la cultura sarahule i l'islam, com el de noies que es negaven a casar-se amb la persona que els seus pares havien escollit per a elles, noies que es van quedar embarassades abans de casar-se. Per tant, es van crear dos grups de persones molt diferents dins la mateixa comunitat gambiana.

Per una part hi havia els que eren musulmans fins a la medul·la i no s'atrevien a fer res que anés en contra del que dictava Déu (almenys davant la galeria) i per una altra les persones que volien estar al marge del que s'estava duent a terme. Segons el que jo vaig entendre, jo havia de formar part del primer grup. Però no crec que mai arribés a formar part d'una part ni de l'altra. Per una banda, tot i no haver seguit estrictament les pautes de la religió musulmana, crec que els meus pares m'han inculcat i jo mateixa també he anat adquirint uns certs valors que em permeten ser una bona persona. I per una altra, estic d'acord amb el fet que cada persona ha de viure la seva vida, però quan un gaudeix d'una llibertat excessiva hi ha el risc que la mal aprofiti i faci coses que no és que vagin en contra de la religió musulmana, sinó que no es poden admetre en cap altra cultura.

Davant de tot això, jo sempre vaig intentar seguir sent qui era sense deixar que cap fet influís en les meves decisions, és a dir, vaig seguir estudiant, anant a classes de conferència, relacionant-me tant amb gent catalana com els companys de classe, l'Ernest i la Teresa, com amb noies sarahules, poques, perquè eren poques amb les quals podia parlar de tot el que volgués.

Això en un principi semblava fàcil, perquè en realitat no és res extraordinari ni estrany, però no ho va ser, perquè tot i intentar actuar sense deixar que m'influïssin els

comentaris de la gent, arriba un punt en què no pots aguantar el pensar que cada vegada que surtis al carrer d'una manera inadequada o deixis anar un comentari inapropiat algú ho explicarà per tot Olot o li dirà a la teva mare que la seva filla és una mal educada i cada cop que et vegin et miraran malament.

De fet això em va portar alguna discussió amb la meva mare, que havia sentit de no sé qui que jo quan anava pel carrer no saludava a ningú o una cosa per l'estil. Quan la meva mare m'ho va comentar, una mica enfadada, no vaig dir res, però en el fons vaig pensar "I a ells què els importa?", pregunta que encara em segueixo fent. En aquestes situacions normalment em miro a la meva germana, a qui li és igual el que diguin i el que pensin d'ella i que es limita a viure la seva vida al marge de tots. En cert sentit, l'envejo. Són varis els moments en què m'he fet la pregunta "Per què em preocupo per això quan m'hauria de donar igual?". Finalment he assolit un punt en què no és que m'importin, sinó que m'incomoden.

L'any 2009, quan feia tercer d'ESO vaig fer el meu primer i únic viatge a Gàmbia. Els meus pares, dos mesos abans ens havien dit a la meva germana i a mi que ja havia arribat l'hora que coneguéssim les seves arrels, i la millor manera era anant a Gàmbia. La idea no ens desagradava si no fos perquè no hi anàvem a anar amb cap d'ells dos, sinó que ens acompanyaria un amic seu i un cop a l'aeroport seríem responsabilitat de la madrastra de la meva mare. Vam arribar a les deu de la nit, i el primer que vaig notar a l'aeroport és que la meva mare no exagerava quan deia que la calor que feia a l'estiu a Catalunya no era res comparat amb la que feia a Gàmbia, perquè només aterrar vaig notar una calor molt humida que als pocs minuts d'estar allà va fer que comencéssim a suar tots. Van passar uns deu minuts d'estar allà, amb les maletes, quan va aparèixer davant nostre un home, el meu tiet Issa que ens va reconèixer (crec que va ser perquè segons diu la gent la meva mare i jo ens assemblem molt de cara) i ens va començar a saludar i a dirigir-se a nosaltres pel nostre nom.

Després de mitja hora més amb cotxe vam arribar al barri de Dippakunda, on vivia el meu avi amb les seves quatre dones, els seus fills i les dones del seu germà, que vivia als Estats Units. La primera que es va dirigir a nosaltres quan vam arribar va ser l'Arabi, que era com una mare per a la meva mare i ens va rebre amb molt entusiasme, més

del que ens haguéssim esperat. Ens van portar a la caseta de la meva tieta, la dona que està casada amb el germà de la meva mare que també viu als Estats Units i ens van instal·lar allà. Tot i la bona acollida, nosaltres estàvem realment cohibides.

A l'endemà és quan no sabíem ni a on ficar-nos, perquè havíem de recordar els noms de no sé quantes persones que ens anaven passant per davant i anaven dient jo sóc la cosina, la germanastra, la tieta... de la teva mare i la veritat és que no vaig ser capaç de retenir tota aquesta informació fins al cap d'una setmana. La que sí que sabia qui era va ser la germana de la meva mare, la Sise, perquè eren iguals i perquè va ser ella que ens acompanyava quan havíem d'anar a qualsevol lloc.

Els primers dies, quan no estàvem saludant a gent els passàvem en aquella cosa, i va ser molt dur perquè hi havia una televisió que miràvem i no enteníem el que deien, tota la gent feia broma amb nosaltres i no sabíem com reaccionar, ens va costar adaptar-nos a la dieta d'allà... recordo que un dia van voler que rentéssim la nostra pròpia roba a mà, i es van escandalitzar molt perquè no era normal que una noia de catorze anys i una altra de dotze no sabessin rentar roba a mà.

Ens van preguntar si ens ho feia la nostra mare, i nosaltres vam contestar que no, que per a rentar la roba no havíem de fer més que posar-la en una màquina i ja ens ho feia. Semblaven sorpresos de rebre aquesta resposta, però durant els dies següents van seguir fent broma dient que no sabíem rentar la roba.

Deu dies després va arribar el meu oncle, que també hi va anar de visita. Amb ell vam anar cap a Banikó. Si els primers dies a Banjul van ser durs, a Banikó van ser duríssims. No era un poble petit, però la casa de la meva família allà (que era la Sillahkunda nova, perquè a la vella no hi havia espai) era la més apartada de totes, i a més només hi havia quatre dones i els seus fills petits. Per tant les meves úniques distraccions eren xerrar amb la meva germana i fer sudokus de tant en tant.

Afortunadament, les dones d'allà eren molt simpàtiques, i tot i que la rebuda no va ser la millor de totes, un cop vam començar a parlar, ja no paràvem de fer-nos bromes i d'anar a munt i avall fent el que fos. Alguns dies també vam anar al poble del costat, a Allunhare, a visitar la germana de la meva àvia materna i també vam anar dues vegades

al camp, sense fer res. Una de les setmanes que vam estar a l'Upper River l'Ernest i la Teresa, que a l'estiu solien anar a Gàmbia, ens van venir a buscar i vam anar cap a Chamoi. Allà, a part de desconnectar una mica de tot, ajudàvem fent de traductores al dispensari on atenien a la gent del poble durant el temps que estaven allà.

Encara que en un principi semblés fàcil no ho era ni de bon tros, perquè era molt difícil explicar expressions que literalment eren "Tinc màquines a la panxa", o "Em balla la panxa"... I nosaltres, sense més recursos, les dèiem així tal qual a les infermeres, que moltes vegades se'n reien i intentaven trobar una explicació més vàlida que aquella.

Però la dona més divertida del poble per a mi era la llevadora, que com n'era de petita però vella, no parava mai a munt i avall, i que feia por quan mirava fixament d'aquella manera. Tampoc no oblidaré mai la imatge de noies que devien ser dos o tres anys més grans que jo i que ja portaven els seus fills lligats a l'esquena, que arribaven al dispensari sense ningú i soles havien d'encarregar-se d'aquelles criatures.

Crec que l'estada a Chamoi em va servir per a adonar-me que tot i les meves queixes sóc una persona afortunada, i de que les coses petites o insignificants poden arribar a ser les més importants. Aquesta estada va durar una setmana, i després de passar unes dues setmanes més a Banikó vam tornar cap a Banjul. Aquesta vegada va ser diferent, perquè ja coneixíem més o menys a tothom. Com que era ramadà, ens esperàvem a l'hora de tallar el dejuni i sortíem al mercat nocturn de Westfile i allà compràvem cacauets i blat de moro que ens encarregaven les dones de la casa. En realitat era una excusa per a sortir a fer un volt nocturn.

Els últims dies ja eren només per a acabar de preparar-nos i per a què la madrastra de la meva mare i els dos treballadors, que per cert eren molt divertits i ens parlaven en castellà, acabessin de fer-nos els vestits que la meva mare havia encarregat per a nosaltres. L'últim dia va ser com el primer: tothom cridant, donant-nos la mà però enlloc de donar-nos la benvinguda ens desitjaven que arribéssim bé a casa.

En fi, això és el que han donat de si els disset anys de la meva vida. El meu futur més immediat ara és fer segon de Batxillerat i acabar-lo de manera satisfactòria. Després m'agradaria estudiar una carrera universitària, no sé de què encara, però seguir

estudiant una cosa que m'agradi realment. I més tard, no ho sé. No és una resposta gaire convincent, però "no ho sé" vol dir que no em veig en un lloc determinat ni dedicant-me a una feina determinada, però que dins d'aquesta incertesa tinc clara una cosa: i és que vull que la meva vida sigui diferent a la de la meva mare o qualsevol altre dona gambiana, i això no vol dir que hagi de ser millor.

Vull que sigui diferent perquè jo vull tenir suficient formació que em permeti accedir a llocs de treballs en els quals ella ni tan sols podia pensar i també que em doni la certesa que sé el que em faig en cada moment sense dependre de ningú.

Diferent perquè no vull començar a ser adulta i durant l'adolescència.

També vull que la meva vida sigui diferent perquè no vull que ningú exerceixi una influència que es podria qualificar gairebé com a pressió per sobre meu.

I diferent perquè vull poder ser capaç de prendre les meves pròpies decisions.

I per sobre de tot, de la mateixa manera que ella té clar que és una dona gambiana, jo vull seguir sent la noia catalana d'orígens gambians.

5. CONCLUSIONS

A partir de la recerca realitzada he arribat a una sèrie de conclusions:

La cultura gambiana sarahule dels meus pares de la qual només tenia unes nocions, està basada en una **estructura social** que té forma de piràmide, és a dir, és **jeràrquica** i es considera que hi ha grups que són superiors als altres segons els seus orígens i no es permet la barreja entre grups (kabilas). En aquest sentit, els últims anys s'ha dut a terme un procés de modernització que ha estat possible a causa de l'entrada dels corrents ideològics occidentals gràcies al qual teòricament hi ha igualtat entre els diferents grups, tot i que encara no siguin permesos els casaments entre dues persones de diferents grups.

Un aspecte que influeix molt en la cultura sarahule és la **religió musulman**a, que té molta importància en molts aspectes de les vides de les persones.

Una de les unitats socials més importants per als sarahule és la família. Totes les famílies gambianes són extenses, és a dir, en una mateixa casa hi viuen avis, pares, fills, oncles...I des de petits als nens se'ls inculquen una sèrie de valors que són molt importants i constitueixen les seves pautes de comportament quan són adults. Les **dones**, sobretot les soninkés, sempre han tingut un **paper secundari** en la societat, tant dins la família com fora d'ella. Des que són petites, són educades per a estar sotmeses a l'autoritat d'un home. Per això l'educació que reben és diferent a la dels nois. Gàmbia és un dels països en que la poligàmia és permesa, i de fet als pobles gambians gairebé tots els homes tenen dues, tres o quatre dones. En canvi les dones sempre estan sota l'autoritat del mateix home, i si aquest es mor, normalment es casen amb el seu germà. Per a combatre les desigualtats entre homes i dones el govern gambià ha impulsat vàries mesures, però molt reduïdes, i per exemple, segueix permetent els matrimonis prematurs. A partir de tota la informació recollida i d'altres fonts que no són bibliogràfiques es pot dir que la dona gambiana està en una situació d'inferioritat respecte els homes i que això és degut al tipus d'estructura social del país i a la religió.

Després de fer una comparació entre la vida de la meva mare i la meva he descobert quines diferències i semblances hi ha entre nosaltres.

La primera diferència és l'**educació** que hem rebut l'una i l'altra. La meva mare no va accedir a les escoles de model britànic, que són les que s'assemblen més a les dels països occidentals, i sí que va rebre educació religiosa a través d'un *jarañimbé*, que són els encarregats de transmetre la religió musulmana a partir de la recitació. Per tant no va començar a aprendre a llegir i escriure fins que va arribar a Catalunya. En canvi jo des dels tres anys vaig a l'escola, i la formació acadèmica que ella tenia a la meva edat eren molt inferiors als que tinc jo ara. Pel fet d'haver anat a una escola a Catalunya no només sóc diferent a nivell dels estudis, sinó que el fet d'haver anat a l'escola és un dels factors a través dels quals vaig establir contacte amb una cultura que no fos la dels meus pares. Per tant, a part d'haver adquirit més formació que ella l'educació va comportar el coneixement de noves maneres de fer, i a diferència de la meva mare, que va créixer amb uns valors, unes pautes de conducta que li van ser inculcades des de petita, jo vaig poder conèixer altres costums i creences. Això implica que la meva mare tingui unes idees tradicionals (tot i que en part les ha hagut d'adaptar) i en canvi jo tingui una ideologia una mica més semblant a l'occidental. Tot i així, hi ha una sèrie de valors que compartim totes dues, independentment de com o on ens haguem criat, com per exemple el respecte o el fet de no treure valor a les coses i a les persones.

El fet que jo hagi nascut aquí i ella a Gàmbia comporta que les nostres prioritats no siguin les mateixes. Per exemple, quan era adolescent es preocupava per qui seria el seu marit, amb qui s'hauria de casar, mentre que actualment la meva prioritat més important és acabar els estudis amb èxit. I pel que fa a mi, la seva mentalitat també ha hagut de canviar a causa del context geogràfic i potser cronològic en què viu.

Tot i les diferències, hi ha varis aspectes en els quals ens assemblem. Un d'ells és que totes dues, som les germanes grans, ens ha tocat desenvolupar aquest paper ajudant a les nostres mares cuidant dels germans petits i fent altres tasques domèstiques, que no són les mateixes, ja que ella es cuidava tant dels seus germans com germanastres, i

jo dels meus cinc germans. A més, és molt més dur realitzar les tasques a Gàmbia que aquí.

Un altre tema que volia aprofundir és el de les migracions gambianes. Són uns moviments que s'han dut a terme des de fa diversos segles, i tot i que en un principi es donaven només durant algunes zones de l'Àfrica Subsahariana, actualment s'han globalitzat. Les raons per les quals molta gent sarahule decideix emigrar, a part de la tradició, són dues: la cerca de millors condicions de vida i el reagrupament familiar. Espanya, i concretament Catalunya, és un dels llocs que acull un nombre major d'emigració gambiana. Dins del territori català, els principals assentaments es troben en determinats barris de les capitals de les comarques del Gironès, la Garrotxa, la Selva i el Pla de l'Estany, tot i que als anys 80, que és quan van començar, es trobaven al Maresme i al Barcelonès. Les dones, en aquest procés, eren les que acompanyaven els homes, amb els que formarien la família. Des dels anys 80 l'emigració de la població gambiana ha anat creixent, però en els últims anys, ha experimentat un lleuger decreixement.

La meva mare, al llarg de la seva vida ha viscut en cinc llocs i tots han estat diferents, per tant ella ha tingut l'obligació d'anar-se adaptant a cada lloc. El primer canvi és el que va experimentar quan a l'edat de tres anys va anar de Ghana al poble gambià de Banikó. El segon va ser de Banikío a una de les ciutats més importants del país, Serekunda. Es podria dir que aquests van estar els menys significatius, ja que les diferències entre aquests tres llocs no són gaire grans. A més, quan va anar de Ghana a Gàmbia era molt petita. Després hi va haver el moment en què va venir a viure a Catalunya, al poble de Sant Jaume i després a Olot. El canvi més important va ser el de Gàmbia a Sant Jaume, ja que al principi va haver d'enfrontar moltes dificultats per la llengua i les costums, que eren molt diferents. En canvi jo només he estat en dos llocs, i no gaire diferents, per la qual cosa no m'he hagut d'enfrontar a tantes dificultats com ella.

Per últim, pel que fa a les filles d'aquests immigrants, es podria dir que en general tendeixen cap al fracàs escolar i a l'abandonament. Tot i així, hi ha una minoria que cursa estudis post-obligatoris i els acaben amb èxit. Per tant, aquest fracàs no es deu

només al fet que els pares obliguen a les noies a casar-se quan són adolescents, sinó que també hi influeixen altres factors com la falta d'interès, de dedicació i de consciència per part de les alumnes.

Les noies sarahules que viuen a Catalunya (i concretament a Olot) a grans trets es troben en tres situacions. En primer lloc hi ha les que són sarahules i alhora s'integren a la societat catalana com un català més, és a dir que adopten aspectes tant d'una cultura com de l'altra. Normalment sol coincidir amb les noies que tenen èxit acadèmic. En segon lloc hi ha les noies que, per diverses influències i creences, adopten una posició d'etnocentrisme segons la qual la seva cultura només és la sarahule i rebutgen tot el que no ho sigui. I en tercer lloc hi ha un grup de joves que opten per no formar part d'un ni de l'altre, i el que fan és dur a terme una sèrie de conductes que no són acceptades ni a la cultura gambiana ni a la societat catalana.

Un altre fet que m'agradaria destacar del qual m'he adonat mentre he anat realitzant el treball de recerca és el tradicionalisme de la cultura sarahule i el seu conservadorisme, ja que ja sigui per la religió o per les seves mateixes ideologies és una societat que té molts temes tabús i per tant és molt difícil parlar amb les dones d'alguns temes. Això, a part de saber-ho a partir de la informació recollida i els meus coneixements ho he comprovat amb la meva mare, que segons quines preguntes no les contestava o les intentava evitar fins el punt en què a mi mateixa em tirava enrere el fet de preguntar-li sobre certs temes com els sentiments.

Durant el temps que he estat realitzant el treball de recerca m'he trobat principalment amb una dificultat, que és el fet que no he pogut fer entrevistes a les dones sarahules perquè era molt poc probable que me les contestessin. Tot i així, estic satisfeta amb els resultats obtinguts, ja que conegut molt més de la cultura de la meva mare i he pogut entendre el perquè de moltes conductes i maneres de fer que fins el moment només veia o em limitava a executar. El que més m'ha agradat són les estones que he passat amb la meva mare, en què ella m'explicava la seva història. Si no hagués estat pel treball de recerca, segurament no hagués conegut tot això sobre ella.

6. BIBLIOGRAFIA

Pàgines web

- THE REPUBLIC OF THE GAMBIA (2009). *History of the Gambia* [en línia]. Gàmbia [Consultat: 29 d'abril de 2012]. <http://resourcepage.gambia.dk/history.htm>
- GWILLIM LAW (1999). *Regions of Gambia* [en línia]. Gàmbia. [Consulta: 29 d'abril de 2012].<http://statoids.com/ugm.html>
- ACCES GAMBIA. (2009) *Acces Gambia* [en línia]. Gàmbia. [Consultat: 1 de maig de 2012]. <http://www.accessgambia.com>.
- COSTASUR (2009). *Gambia* [en línia]. [Consultat: 5 de maig de 2012]. < http://gambia.costasur.com/>.
- GOOGLE MAPS (2011). *The Gambia* [en línia]. [Consultat: 17 de maig de 2012]. <http://igooglemaps.com/africa/gambia-the>.
- BANYOLES SOLIDÀRIA (2010). *Kerewan* [en línia]. Banyoles. [Consultat: 29 de maig de 2012]. <http://solidaries.org/banyoles-solidaria/WEB/AGERMANAMENTS/KEREWAN/kerewan.html#vida>.
- INDEXMUNDI (2008). *Gambia.*[en línia]. [Consultat: 10 de juny de 2012]. Indexmundi.<http://www.indexmundi.com/es/gambia/>
- CASA ÁFRICA (2012). *Gambia.*[en línia]. [Consultat: 3 de juliol de 2012]. <http://www.casafrica.es/detalle-who-is-who.jsp?DS7.PROID=40636>
- INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Idescat* [en línia]. Catalunya: [Consultat: 23 de juliol de 2012].<http://www.idescat.cat/ >.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (2011). [en línia]. *La immigració en xifres*. > [Consultat: 18 d'agost de 2012] <http://www.gencat.cat/bsf/publica/butlletiIMMI/xifres10/la_immigracio_en_xifres_10.pdf>

- AMIPA COR DE MARIA (2012). *Associació de dones subsaharianes yagaru.* [en línia]. Olot.. [Consultat: 22 d'agost de 2012] < http://amipacordemaria.blogspot.com.es/2012/04/associacio-de-dones-sudsaharianes.html>.
- SOW, P. *Mujeres inmigrantes Mujeres inmigrantes y/o esposas de inmigrantes senegaleses y gambianos en Cataluña (España): entre la vida familiar y la vida profesional* (2004) [en línia]. Barcelona. [Consultat: 24 d'agost de 2012]<http://www.setem.cat/CD-ROM/idioma/setem_cat/mo/mo040402e.pdf>.
- FIDH (2005). *Note on the situation of Women in Gambia* [en línia]. Nova York. [Consulta: 24 d'agost de 2012]. <http://www.fidh.org/IMG/pdf/gm_cedaw2005a.pdf>.
- NATION MASTER (2012). *Democracy in the Gambia* [en línia] [Consultat: 24 d'agost de 2012] <http://www.nationmaster.com/country/ga-gambia-the/dem-democracy>

Llibres

- A.A.D.D. (2004). *Els nous olotins.*1ª edició. Olot: Institut d'estudis Socials de la Garrotxa, Museu Comarcal de la Garrotxa, Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot. ISBN 84-934012-0-X.
- FARJAS, A. (2003). *Teregunné: els immigrats gambians. Un viatge d'anada i tornada*. 1ª edició. Girona: Unitat de publicacions de la diputació de Girona. (Col·lecció Francesc Eiximenis; núm 4). ISBN 84-95187-32-9.
- IDESGA (2005). *Conviure en la desigualtat: situació de la dona de la Garrotxa en els darrers 10 anys.* 1ª edició. Olot: Alba, Associació de Dones de la Garrotxa. ISBN 84-96444-30-9.

Audiovisuals

- *Contes d'Àfrica perquè perduri la memòria històrica* [enregistrament vídeo]. Olot TV. Olot, 2012. [Consultat: 20 d'agost de 2012]. <http://www.olot.tv/index.php/portada-/8-societat/2454-contes-de-lafrica-per-perdurar-la-memoria-historica>
- TRESSERRAS FLUVIÀ, R. (2011). *Retrat migratori* [DVD]. Rosario Mantero Ramírez, Antoni Herreo Pérez. Olot: Consorci d'Acció Social de la Garrotxa.

Altres

- BANCELLS, Q. (2011) *L'èxit acadèmic dels estudiants d'origen immigrat a Olot.*

7. ANNEX

ENTREVISTA A NOIES D'ORIGEN SARAHULE QUE ESTAN CURSANT ESTUDIS NO OBLIGATORIS

- Creus que el fet que tu hagis acabat el batxillerat (sent de pares gambians) suposa un fet rellevant? En quin sentit?

- Trobes que és una manera d'obrir portes a altres estudiants (noies) sarahules?

- Quina és la raó per la qual vas decidir fer batxillerat, i no vas fer el que han fet gairebé totes les altres sarahules?

- Vols fer estudis universitaris? Quins? A on?

- De qui has rebut més recolzament, del teu pare o de la teva mare?

- Creus que hi ha hagut diferències entre l'educació que has rebut tu i la que han rebut altres noies gambianes? Per què?

- En el cas que hagis decidit fer estudis universitaris, quins canvis creus que suposarà de cares al teu futur respecte al d'altres noies?

- Creus que pel fet d'haver fet aquests estudis, ets diferent a les altres noies gambianes? En quin sentit?

- Què representa per a tu, ser l'única noia sarahule a la classe? És una dificultat o t'és igual?

- En el cas que te'n vagis a viure a una altra ciutat pels teus estudis, creus que tot i no viure amb els teus pares estaràs limitada en alguns sentits en relació amb els teus companys?

- Com creus que reben aquest fet els pares/mares d'altres famílies els fills dels quals no accedeixen a aquests estudis? Creus que ho veuen com a una cosa positiva o negativa?

- Creus que moltes noies sarahules normalment no continuen amb els seus estudis a causa de la religió/ideologies/tradició dels seus pares?

- Què t'agrada més de la cultura occidental comparat amb la cultura gambiana? I el que t'agrada menys?

- Et consideres catalana o sarahule? Per què?

Entrevista a NOIES QUE ENCARA NO HAN ACABAT L'ESO

- A quin institut vas?

- Quin curs fas?

- Quan acabis quart d'ESO, deixaràs els estudis o faràs estudis post-obligatoris? Quins?

- Què vols ser, en un futur?

- Quina és la raó per la qual has decidit fer/no fer estudis post-obligatoris?

- Quines són les dificultats amb les quals t'has trobat en els estudis a nivell general?

- A la classe, et relaciones més amb alumnes d'origen gambià o amb catalans?

- Quines són les claus per a aconseguir tenir èxit en els estudis? Té més a veure l'actitud que pren un mateix davant d'ells o fets externs com la família o els teus orígens?

- Creus que un alumne sarahule pot aconseguir el mateix que un de català? De què creus que depèn?

- Tens amics/gues sarahules que hagin deixat els seus estudis?

- Quina és, segons tu, l'actitud que solen prendre la majoria dels alumnes sarahules davant dels estudis? Per què creus que és així? Quina solució hi posaries?

- Quina o quina són, segons tu, les etapes en què es nota més aquesta actitud de rebuig envers els estudis per part dels alumnes gambians?

- Quines creus que són les causes per les quals molts alumnes sarahules abandonen els estudis quan acaben les etapes obligatòries? A Què creus que és degut el fet que un tant per cent molt reduït hagi accedit al Batxillerat i pràcticament tot siguin noies?

- Creus que els pares (la seva ideologia, creences, religió i cultura en general) influeixen en el fet que molts alumnes sarahules hagin abandonat els seus estudis? Per què? Quina és la teva opinió al respecte?
-
- Creus que la teva educació és diferent respecte la seva pel fet que tu hagis decidit continuar els teus estudis? En quin sentit?

- Qui són les persones que t'han recolzat més en els teus estudis, el teu pare, mare, o els professors?

- Creus que pel fet de ser sarahule a l'hora d'aconseguir èxit a nivell escolar (com una carrera) tens limitacions en comparació amb els teus companys que són d'aquí?

ENTREVISTA a **Mariam Tunkara**

- **A quin institut vas?**
  Al Montsacopa.

- **Quin curs fas?**
  Quart d'ESO.

- **Quan acabis quart d'ESO, deixaràs els estudis o faràs estudis post-obligatoris? Quins?**
  Faré estudis post-obligatoris. Si el setembre aprovo una de les tres assignatures que tinc pendents faré el Batxillerat Social-Humanístic.

- **Què vols ser, en un futur?**
  M'agradaria acabar bé el Batxillerat i anar a la universitat. Després vull fer una carrera universitària, però no sé quina.

- **Quina és la raó per la qual has decidit fer/no fer estudis post-obligatoris? I per què aquests?**
  Perquè crec que és la manera d'assegurar-me un bon futur. Trobo que l'educació és una bona manera d'obrir-me unes portes que d'una altra manera tindria tancades.
  He escollit fer Batxillerat perquè crec que tenint en compte com sóc jo és millor opció que els cicles Formatius.

- **Quines són les dificultats amb les quals t'has trobat en els estudis a nivell general?**
  Les assignatures relacionades amb les matemàtiques, ja que jo sóc més bona en lletres que en números.

- **A la classe, et relaciones més amb alumnes d'origen gambià o amb catalans?**
  Tinc amics catalans com gambians. No hi ha cap raó especial, simplement que a l'hora de fer amistats no m'importa si una persona té un color de pell o un altre.

- **Quines són les claus per a aconseguir tenir èxit en els estudis? Té més a veure l'actitud que pren un mateix davant d'ells o fets externs com la família o els teus orígens?**
  Estudiar molt per anar aprovant els exàmens. / Crec que totes dues coses són importants. Per una banda no pots aconseguir els teus objectius sense esforç i per l'altra és molt important el recolzament de la família. Si els teus pares no volen que estudiïs, és molt difícil que ho puguis fer.

- **Creus que un alumne sarahule pot aconseguir el mateix que un de català? De què creus que depèn?**

Sí, sempre i quan s'ho proposi. Depèn de les ganes que hi posi cadascú, no de la seva procedència. Cadascú ha d'aprofitar les capacitats que té i esforçar-se en superar les seves debilitats.

- **Tens amics/gues sarahules que hagin deixat els seus estudis?**
  Sí. Per exemple, una noia que va deixar els estudis perquè va anar a Gàmbia sense haver-se tret el graduat i ara no pot continuar estudiant.

- **Quina és, segons tu, l'actitud que solen prendre la majoria dels alumnes sarahules davant dels estudis? Per què creus que és així?**
  Hi ha molta gent que no hi dedica cap mena d'esforços. Crec que es deu a que no hi posen interès.

1. **Quina o quina són, segons tu, les etapes en què es nota més aquesta actitud de rebuig envers els estudis per part dels alumnes gambians?**
   Jo crec que es nota durant l'ESO i potser també a sisè de primària, perquè normalment quan són petits no contesten a les professores, ni se solen portar tan malament.

- **Quines creus que són les causes per les quals molts alumnes sarahules abandonen els estudis quan acaben les etapes obligatòries? A Què creus que és degut el fet que un tant per cent molt reduït hagi accedit al Batxillerat i pràcticament tot siguin noies?**
  Hi ha gent que se'n va a l'Àfrica, noies que es casen, gent (generalment nois)que abandonen els estudis dient que els estudis d'aquí no serveixen de res perquè hi ha gent que els acaba i no aconsegueix feina... i això perjudica a la gent que realment vol estudiar.

- **Creus que els pares (la seva ideologia, creences, religió i cultura en general) influeixen en el fet que molts alumnes sarahules hagin abandonat els seus estudis? Per què? Quina és la teva opinió al respecte?**
  Sí, perquè hi ha molts pares que creuen que el que han de fer els seus fills és anar a estudiar a l'Àfrica o estar-se aquí sense fer res. Jo no estic d'acord amb el fet que les s'hagin de casar quan són adolescents perquè ells ho justifiquen amb la religió i no és veritat. Trobo que no és correcte el que crec que es fa, que és apel·lar a la religió cada vegada que volen justificar una cosa que no és certa i també crec que rebutgen molts aspectes de la societat occidental creient-se que la seva és la millor.

- **Qui són les persones que t'han recolzat més en els teus estudis, el teu pare, mare, o els professors?**
  Tots. Els pares són qui realment m'han donat més suport.

- **Creus que pel fet de ser sarahule a l'hora d'aconseguir èxit a nivell escolar (com una carrera) tens limitacions en comparació amb els teus companys que**

són d'aquí?

Sí, perquè hi ha el tema del racisme que en certa manera no et deixa avançar de manera normal, i també el mite que s'ha creat de que la gent es creu que tots els alumnes "negres" estan destinats al fracàs escolar. En aquest sentit el que també em motiva és ajudar a que desapareixien aquestes creences.

ENTREVISTA a **Ami Sillah**

- **A quin institut vas?**
  A l'IES La Garrotxa.

- **Quin curs fas?**
  El curs que ve faré quart d'ESO.

- **Quan acabis quart d'ESO, deixaràs els estudis o faràs estudis post-obligatoris? Quins?**
  No deixaré els estudis. Faré Batxillerat Social.

- **Què vols ser, en un futur?**
  Vull ser mestra d'educació primària.

- **Quina és la raó per la qual has decidit fer/no fer estudis post-obligatoris i concretament aquests?**
  He decidit que faré estudis post-obligatoris perquè crec que és la manera d'obrir-me més portes de cares a un bon futur professional i personal i poder accedir a una feina amb més qualificació que els meus pares. Faré Batxillerat Social perquè sóc més bona en lletres i per a ser mestra de primària trobo que m'anirà més bé.

- **A la classe, et relaciones més amb alumnes d'origen gambià o amb catalans?Per què?**
  Em relaciono més amb catalans perquè em sento d'aquí i tinc més arrelada la cultura catalana que la sarahule.

- **Quines són les claus per a aconseguir tenir èxit en els estudis? Té més a veure l'actitud que pren un mateix davant d'ells o fets externs com la família o els teus orígens?**
  Crec que les claus per aconseguir èxit en els estudis són la voluntat d'un mateix, l'esforç que s'hi dediqui i en general l'actitud que prengui la persona.

  Crec que el més important és l'actitud de cada persona, però també influeixen molt els orígens, ja que en la cultura sarahule no és gens comú veure gent que arribi lluny en la seva formació acadèmica, i tal i com està la societat gambiana no és gaire ben rebut que un noi/a faci Batxillerat o vagi a la Universitat perquè segons ells, i sobretot amb les noies, han de seguir les tradicions.

- **Creus que un alumne sarahule pot aconseguir el mateix que un de català? De què creus que depèn?**

Evidentment. Ja que com he dit abans, i una persona s'ho proposa (no importen els seus orígens) i té els recursos necessaris per a estudiar, pot arribar a on vulgui.

- **Quina és, segons tu, l'actitud que solen prendre la majoria dels alumnes sarahules davant dels estudis? Per què creus que és així?**
  Jo crec que la gran majoria no s'ho pren gens en serio, perquè no són conscients de la importància dels estudis en la seva vida. Això és degut al fet que tampoc reben els valors adequats per part dels seus pares.

- **Quina o quina són, segons tu, les etapes en què es nota més aquesta actitud de rebuig envers els estudis per part dels alumnes gambians?**
  Jo crec que durant l'educació infantil, tot i que a molts es costa, els agrada anar a l'escola. I en els primers anys de primària també. Crec que aquesta actitud comença als últims anys de primària i continua a la Secundària.

- **Tens amics/gues sarahules que hagin deixat els seus estudis?**
  No.

- **Quines creus que són les causes per les quals molts alumnes sarahules abandonen els estudis quan acaben les etapes obligatòries? A Què creus que és degut el fet que un tant per cent molt reduït hagi accedit al Batxillerat i pràcticament tot siguin noies?**
  Perquè l'edat de començar els estudis post-obligatoris coincideix amb l'edat en què per tradició s'haurien de casar (en el cas de les noies). En el cas dels nois, es podria dir que són els que es prenen les coses menys seriosament.

- **Creus que els pares (la seva ideologia, creences, religió i cultura en general) influeixen en el fet que molts alumnes sarahules hagin abandonat els seus estudis? Per què? Quina és la teva opinió al respecte?**
  Sí, perquè volen que els seus fills segueixin els mateixos passos que ells. La meva opinió és que els pares haurien de respectar l'opinió dels seus fills i si és possible motivar-los perquè segueixin estudiant.

- **Creus que la teva educació és diferent respecte la seva pel fet que tu hagis decidit continuar els teus estudis? En quin sentit?**
  No crec que l'educació rebuda per part dels pares sigui diferent, l'únic que els meus pares han respectat que jo hagi decidit seguir estudiant.

- **Qui són les persones que t'han recolzat més en els teus estudis, el teu pare, mare, o els professors?**
  Els professors. D'alguna manera sí que m'han recolzat, però sobretot m'han motivat perquè estudiï.

- **Creus que pel fet de ser sarahule a l'hora d'aconseguir èxit a nivell escolar (com una carrera) tens limitacions en comparació amb els teus companys que**

són d'aquí?

Sí, però depèn de cada persona i de la seva situació familiar ja que no és el mateix tenir uns pares que siguin molt tradicionals i no et deixin gaires llibertats que tenir-ne uns amb una mentalitat més occidentalitzada.

ENTREVISTA a **Bintu Janneh**

- **A quin institut vas?**
  Al Montsacopa.

- **Quin curs fas?**
  El curs que ve començo quart d'ESO.

- **Quan acabis quart d'ESO, deixaràs els estudis o faràs estudis post-obligatoris? Quins?**
  Continuaré estudiant. Faré un cicle formatiu de grau mitjà d'administratiu.

- **Què vols ser, en un futur?**
  Vull treballar en alguna cosa relacionada amb l'administració.

- **Quina és la raó per la qual has decidit fer/no fer estudis post-obligatoris?**
  Per què tenint en compte la situació actual, crec que és la manera d'intentar assegurar-me un bon futur.

- **Quines són les dificultats amb les quals t'has trobat en els estudis a nivell general?**
  Que em costa molt posar-me a estudiar sense que ningú m'ho digui.

- **A la classe, et relaciones més amb alumnes d'origen gambià o amb catalans?**
  La majoria de les meves amigues són gambianes, tot i que també em relaciono amb catalans.

- **Quines són les claus per a aconseguir tenir èxit en els estudis? Té més a veure l'actitud que pren un mateix davant d'ells o fets externs com la família o els teus orígens?**
  El que s'ha de fer és estudiar molt i esforçar-se al màxim. Crec que l'única cosa que importa és l'actitud de cada persona.

- **Creus que un alumne sarahule pot aconseguir el mateix que un de català? De què creus que depèn?**
  Sense cap dubte, perquè no té res a veure el color de la pell amb les capacitats d'una persona. Depèn de l'actitud de les persones.

- **Tens amics/gues sarahules que hagin deixat els seus estudis?**
  Sí.

- **Quina és, segons tu, l'actitud que solen prendre la majoria dels alumnes sarahules davant dels estudis? Per què creus que és així?**
  La majoria passa dels estudis perquè els seus pares no els transmeten la importància d'estudiar.

2. **Quina o quina són, segons tu, les etapes en què es nota més aquesta actitud**

de rebuig envers els estudis per part dels alumnes gambians?
Quan es van fent més grans. No els agrada res i no els importen els seus estudis, en canvi quan són més petits sembla que els agrada anar a l'escola.

- **Quines creus que són les causes per les quals molts alumnes sarahules abandonen els estudis quan acaben les etapes obligatòries? A Què creus que és degut el fet que un tant per cent molt reduït hagi accedit al Batxillerat i pràcticament tot siguin noies?**
  Perquè no hi donen importància i moltes noies perquè es casen. Crec que els sarahules que hi ha a Batxillerat són noies perquè tot i la poca importància que donen els pares sarahules als estudis, hi ha unes quantes mares que sí que estan interessades en què les seves filles tinguin un millor futur.

- **Creus que els pares (la seva ideologia, creences, religió i cultura en general) influeixen en el fet que molts alumnes sarahules hagin abandonat els seus estudis? Per què? Quina és la teva opinió al respecte?**
  Sí que influeix, perquè segons molts pares el més important és que els seus fills,quan tinguin una certa edat, es casin i es dediquin a la seva vida familiar. Això vol dir que els homes es posin a treballar i les noies es cuidin de la casa.

- **Creus que la teva educació és diferent respecte la seva pel fet que tu hagis decidit continuar els teus estudis? En quin sentit?**
  Sí, crec que de la mateixa manera que el meu pare m'ha animat perquè estudiï, moltes noies sarahules no han rebut aquests valors.

- **Qui són les persones que t'han recolzat més en els teus estudis, el teu pare, mare, o els professors?**
  El meu pare i també els professors.

- **Creus que pel fet de ser sarahule a l'hora d'aconseguir èxit a nivell escolar (com una carrera) tens limitacions en comparació amb els teus companys que són d'aquí?**
  Sí, en el sentit que a les diferents eta pes de l'educació et trobes amb molt bona gent, però també hi ha racistes que d'una manera o altra no deixen que segueixis de manera normal els teus estudis.

ENTREVISTA a **Halimatu Waggeh**

- **A quin institut vas?**
  Al Montsacopa.

- **Quin curs fas?**
  Quart d'ESO.

- **Quan acabis quart d'ESO, deixaràs els estudis o faràs estudis post-obligatoris? Quins?**
  Sí, Batxillerat Social perquè crec que és la opció més adequada per a mi.

- **Què vols ser, en un futur?**
  Encara no ho tinc clar.

- **Quina és la raó per la qual has decidit fer/no fer estudis post-obligatoris?**
  Perquè amb la crisi crec que el millor és seguir estudiant per assegurar-me un bon futur, tot i que ja sé que el fet d'estudiar no és una garantia del cent per cent.

- **Quines són les dificultats amb les quals t'has trobat en els estudis a nivell general?**
  Les matemàtiques, sempre ha estat l'assignatura a la qual he hagut de dedicar més esforços.

- **A la classe, et relaciones més amb alumnes d'origen gambià o amb catalans?**
  Amb tothom, sóc molt oberta i m'agrada relacionar-me amb tot tipus de persones.

- **Quines són les claus per a aconseguir tenir èxit en els estudis? Té més a veure l'actitud que pren un mateix davant d'ells o fets externs com la família o els teus orígens?**
  Tenir clar que vols seguir estudiant i que els teus pares et recolzin. El més important és l'actitud d'un mateix, tot i que la família i els orígens hi tenen molt a veure, ja que hi ha molts nois/es sarahules que no han seguit estudiant, i tu per fer-ho ets com un "bitxo raro".

- **Creus que un alumne sarahule pot aconseguir el mateix que un de català? De què creus que depèn?**
  Clar que sí. Depèn de l'actitud de cada persona. Hi ha persones catalanes intel·ligents, i també n'hi ha de gambianes, xineses, índies... però només qui s'esforça (sigui del color que sigui) pot aconseguir el que es proposa.

- **Tens amics/gues sarahules que hagin deixat els seus estudis?**
  Molts. Els deixen perquè els seus pares no els consciencien de la importància dels estudis, i com que pràcticament no tenen cap mena de recolzament deixen els estudis.

- **Quina és, segons tu, l'actitud que solen prendre la majoria dels alumnes sarahules davant dels estudis? Per què creus que és així?**
  Fan com si els estudis no fossin importants. Crec que en certa manera és perquè ells mateixos no creuen en les seves capacitats per aconseguir el que sigui, però també és perquè veuen que molts dels seus amics actuen com si els estudis fossin un joc i ells també prenen aquesta actitud, que és el més fàcil.

3. **Quina o quina són, segons tu, les etapes en què es nota més aquesta actitud de rebuig envers els estudis per part dels alumnes gambians?**
   No ho sé, però per la gent que conec és quan comencen l'ESO. Conec un nen que sempre li havien costat molt els estudis. A primària s'esforçava i en sospenia, però poques. En canvi ara no fa res i sempre ha d'anar a recuperació.

- **Quines creus que són les causes per les quals molts alumnes sarahules abandonen els estudis quan acaben les etapes obligatòries? A Què creus que és degut el fet que un tant per cent molt reduït hagi accedit al Batxillerat i pràcticament tot siguin noies?**
  Perquè no volen estudiar o creuen que no poden. És degut a que per tradició els nois i noies sarahules no han estudiat el Batxillerat, i per tant quan acaben l'ESO ni tant sols es plantegen fer aquests estudis.

- **Creus que els pares (la seva ideologia, creences, religió i cultura en general) influeixen en el fet que molts alumnes sarahules hagin abandonat els seus estudis? Per què? Quina és la teva opinió al respecte?**
  Sí, crec que influeix molt. I en aquest sentit em sembla que la religió està mal entesa perquè hi ha casos de noies musulmanes (que no són gambianes) que han seguit estudiant i no per això han abandonat les seves creences religioses. Trobo que s'hauria d'aconseguir un equilibri de manera que les ideologies no es barregessin amb l'educació, perquè és molt important i s'ha d'aprofitar.

- **Qui són les persones que t'han recolzat més en els teus estudis, el teu pare, mare, o els professors?**
  Els meus pares. En concret la meva mare, que és qui en general m'ha motivat perquè segueixi estudiant i m'ha explicat la importància d'aconseguir una bona formació.

- **Creus que pel fet de ser sarahule a l'hora d'aconseguir èxit a nivell escolar (com una carrera) tens limitacions en comparació amb els teus companys que són d'aquí?**

En certa manera sí, perquè per temes religiosos/ideològics no gaudim de tanta llibertat com els catalans.

Entrevista a **Kadi Waggeh**

- **Creus que el fet que tu hagis acabat el batxillerat (sent de pares gambians) suposa un fet rellevant? En quin sentit?**

Sí, a més de ser un fet rellevant és bastant extrany. Cursasr un batxillerat i acabar-lo exitosament té un gran mèrit pels impediments culturals, religiosos i adaptatius que tenim.

- **Trobes que és una manera d'obrir portes a altres estudiants (noies) sarahules?**

Sense cap dubte. A més d'obrir-me portes a mi mateixa fa que altres noies vegin que el que semblava impossible i improbable no ho és gens, i que amb ganes tothom ho pot aconseguir independentment del seu origen, i també fa que els pares vegin que no és negatiu en cap sentit tenir uns estudis, més aviat tot el contrari.

- **Quina és la raó per la qual vas decidir fer batxillerat, i no vas fer el que han fet gairebé totes les altres sarahules?**

Des de petita que tenia clar que de gran volia ser metge, i els estudis m'han anat sempre realment bé, així que quan va arribar el moment amb el suport dels meu pares, familiars i padrins donar el pas va ser realment fàcil. Ho vaig tenir bastant clar des de sempre.

- **Vols fer estudis universitaris? Quins? A on?**

Sí, l'any que bé començaré odontologia a la Universitat de Barcelona.

- **De qui has rebut més recolzament, del teu pare o de la teva mare?**

Una mica dels dos, però amb qui sempre he tractat més dels temes d'estudi és amb la meva mare. El meu pare també s'hi implicava, però no tant. Però puc dir que en tot moment he estat recolzada per els dos.

- **Creus que hi ha hagut diferències entre l'educació que has rebut tu i la que han rebut altres noies gambianes? Per què?**

L'educació ha sigut la mateixa més o menys, una mica diferent de la de les noies

d'aquí. El que poder ens ha diferenciat és l'interès i les ganes propies i el fet de que els pares estiguessin molt conscienciats de les portes que una bona formació et pot obrir en el futur.

- **En el cas que hagis decidit fer estudis universitaris, quins canvis creus que suposarà de cares al teu futur respecte al d'altres noies?**

Doncs que podré tenir el futur que sempre he volgut i no hauré de fer treballs no qualificats com han fet els meus pares. A més de poder treballar i fer-ho en el que t'agrada, tenir estudis universitaris fa que la teva visió en molts àmbits s'ampliï enormement, i finalment que podré lluitar per uns drets que la nostra cultura omet.

- **Creus que pel fet d'haver fet aquests estudis, ets diferent a les altres noies gambianes? En quin sentit?**

Diferent no, però em sento bé amb mi mateixa. El fet de cursar un cicle no es millor que cursar uns estudis universitaris. Cada persona té uns objectius en la seva vida i la seva formació. Els meus eren aquests i estic molt contenta per haver-los complert. L'important no és fer uns estudis universitaris, sino que sigui el que sigui que vulguis estudiar, ho poguis fer sense cap impediment, ni per prejudicis de la propia cultura ni per falta de motivacio per part de tu mateixa.

- **Què representa per a tu, ser l'única noia sarahule a la classe? És una dificultat o t'és igual?**

M'és igual, em sento molt bé amb els companys. No busco cultures diferents a la classe ni em relaciono millor amb un català que amb un xinés. Busco persones amb qui aprendre i qui conviure bé, i aquest objectiu l'he complert.

- **En el cas que te'n vagis a viure a una altra ciutat pels teus estudis, creus que tot i no viure amb els teus pares estaràs limitada en alguns sentits en relació amb els teus companys?**

Sí, encara que no ho sembli aquest és un gran pas. En la relació amb els companys no crec estar limitada, però poder la relació amb els pares serà més difícil i complicada.

- **Com creus que reben aquest fet els pares/mares d'altres famílies els fills dels quals no accedeixen a aquests estudis? Creus que ho veuen com a una cosa positiva o negativa?**

En un principi estic segura de que ho veuran com una cosa negativa, però a la llarga veuran que no té res de dolent, i això pot ser que obri les portes als estudis a altres noies perquè puguin estudiar el que vulguin.

- **Creus que moltes noies sarahules normalment no continuen amb els seus estudis a causa de la religió/ideologies/tradició dels seus pares?**

Sí, penso que aquesta pot ser una de les causes, però la principal és les falta de motivació per part d'elles mateixs, també per raons culturals.

- **Què t'agrada més de la cultura occidental comparat amb la cultura gambiana? I el que t'agrada menys?**

La posició de la dona en la occidental és el que més m'agrada, i el que menys d'aspectes generals cap, però si concreto la poca capacitat d'implicació d'algunes persones amb altres que són de cultures totalment diferents.

- **Et consideres catalana o sarahule? Per què?**

Em considero una barreja d'aquestes dos cultures. Quan vaig a Gambia em diuen "la que ve d'Espanya" i aquí sóc "la que ve de Gambia". No acabo d'encaixar en cap dels dos llocs.

Entrevista a **Fàtima Darbo**

- **Creus que el fet que tu hagis acabat el batxillerat (sent de pares gambians) suposa un fet rellevant? En quin sentit?**

BUENO TOT ÉS RELATIU I DEPÉN DE LA PERSONA I DE LA FAMILIA, SI PERTANYS A UNA FAMILIA AMB MOLTS GERMANS, DONCS, SUPOSU QUE LA FORÇA DE CONCENTRACIÓ HA DE SER MÉS GRAN, PERÒ SI T'HO PROPOSES HO POTS ACONSEGUIR, I, SI PEL CONTRARI NO PERTANYS A UNA FAMILIA TAN GRAN, DONCS, SUPOSU QUE NO ÉS TAN DIFÍCIL PODER ESTUDIAR, TAMBÉ HI HA UN ALTRE ASPECTE, COM ÉS EL FET DE QUE ELS SARAHULES SÓN D'UNA MENTALITAT MOLT TANCADA I CONSERVADORA, I, A VEGADES NO DEIXEN ESTUDIAR ELS SEUS FILLS PERO ARA JA S'ESTAN OBRINT MÉS, I AIXÒ CADA VEGADA ES TROBA MENYS PERÒ COM HE DIT ABANS DEPÉN DE CADA FAMILIA, NO ÉS UN FET GENERALITZAT.

- **Trobes que és una manera d'obrir portes a altres estudiants (noies) sarahules?**

SI

- **Quina és la raó per la qual vas decidir fer batxillerat, i no vas fer el que han fet gairebé totes les altres sarahules?**

PERQUÈ VULL UN BON FUTUR I TREBALLAR DEL QUE A MI M'AGRADI, I EN DEFINITIVA PER SUPERAR-ME.

- **Vols fer estudis universitaris? Quins? A on?**

SI, A GIRONA, VULL FER TURISME.

- **De qui has rebut més recolzament, del teu pare o de la teva mare?**

DE LA MEVA MARE , PERÒ EL MEU PARE JA LI SEMBLA BÉ EL QUE FAIG.

- **Creus que hi ha hagut diferències entre l'educació que has rebut tu i la que han rebut altres noies gambianes? Per què?**

NO HO SÉ, AIXÒ DEPÉN DE CADA FAMÍLIA I DELS OBJECTIUS QUE TINGUIN A LA VIDA I QUE PER TANT INCULCUIN EN ELS SEUS FILLS.

- **En el cas que hagis decidit fer estudis universitaris, quins canvis creus que suposarà de cares al teu futur respecte al d'altres noies?**

MMMMM,, NO HO SÉ SUPOSU QUE TINDRÉ MÉS POSSIBILITATS D'ACABAR TREBALLANT DEL QUE A MI M'AGRADI TENINT MÉS FORMACIÓ I COBRAR UN BON

SOU, PERÒ ESTANT LA COSA COM ESTÀ POTSER ESTARÉ COM ELLES O PITJOR MAI SE SAP

- **Creus que pel fet d'haver fet aquests estudis, ets diferent a les altres noies gambianes? En quin sentit?**

MMM, NO JO CREC QUE NO, PERQUE JO CREC QUE QUALSEVOL PERSONA ÉS CAPAÇ D'ACONSEGUIR EL QUE ES PROPOSA SI JO HE FET BATXILLERAT I ME L'HE TRET ES PERQUÈ HE VOLGUT NO PERQUÈ SIGUI MÉS INTEL·LIGENT QUE ELLES, SIMPLEMENT CREC QUE CREC EN UN FET CONTRADICTORI COM ARA QUE TOTS SOM IGUALS I DIFERENTS A LA VEGADA I LA DIFERÈNCIA ES PROJECTE EN LA MANERA DE FER DE VIURE I DE PENSAR QUE TÉ CADASCÚ.

- **Què representa per a tu, ser l'única noia sarahule a la classe? És una dificultat o t'és igual?**

M'ÉS BEN IGUAL SINCERAMENT

- **En el cas que te'n vagis a viure a una altra ciutat pels teus estudis, creus que tot i no viure amb els teus pares estaràs limitada en alguns sentits en relació amb els teus companys?**

NO

- **Com creus que reben aquest fet els pares/mares d'altres famílies els fills dels quals no accedeixen a aquests estudis? Creus que ho veuen com a una cosa positiva o negativa?**

CREC QUE HO VEUEN COM UNA COSA DIFERENT QUE NO ESTAN ACOSTUMATS A VEURE I QUE POTSER ELS HI COSTA ACOSTUMAR'S-HI I ENTENDRE-HO.

- **Creus que moltes noies sarahules normalment no continuen amb els seus estudis a causa de la religió/ideologies/tradició dels seus pares?**

HI HA DE TOT CREC QUE N'HI HA ALGUNES QUE PER LA RELIGIÓ, I LES QUE HO FAN PER AIXÒ CREC QUE REALMENT TENEN LA RELIGIÓ MUSULMANA MOLT MAL ENTESA, PERÒ PRINCIPALMENT CREC QUE ÉS PER LA FAMIÍLIA I LA TRADICIÓ.

- **Què t'agrada més de la cultura occidental comparat amb la cultura gambiana? I el que t'agrada menys?**

EL QUE M'AGRADA MÉS I EL QUE M'AGRADA MENYS PER CONTRA ÉS EXACTAMENT EL MATEIX "tenen una mentalitat molt oberta i comprenadora" que a vegades és bo però a vegades no tant.

- **Et consideres catalana o sarahule? Per què?**

LES DUES COSES PERQUÈ EN SÓC UNA BARREJA, PER HAVER VISCUT AQUÍ TOTA LA VIDA I PER TENIR ARRELS SARAHULES.